

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ
ΕΡΥΘΡΟΣ
ΣΤΑΥΡΟΣ
ΝΕΟΤΗΤΟΣ



ΜΑΡΤΙΟΣ 1976



ΕΜΠΡΟΣ

Στίχοι: ΣΤ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ.

Μουσική: Α.Λ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ.

Εμ, πρὸς κι ὁ στί.δος ἄν. δι.
ψυ χή λε. δέν.τραῶς κλεί.σω.

σε τῇ νειό. τηό. λό. γυ. ρά. μας, μιὰ φλό. γαεῖν' ἡ καρ. διό
με σέ στή. δη σᾶν ἁ. σπὶ. - δες, σέ μᾶς οἱ νέες ἐλ. πί.

μας κ' ἡ.ορ. μή μας εἶ. ναι μιὰ. χάλ. κι. νῆας γι. νῆ ἡ
δες κι ὁ κλῆ. ρος μας λαμ. πρὸς Μιὰ νί. κη μέ. δα.

δυ. να. μι. κί. ἄ. γαλ. μά.ορ. χαῖ. οἱ. χα. ρι, στὸ δρό. μο. στὸ λι.
φνό. κλα. ρα. στὰ χέ. ρια μᾶς προσ. μέ. νει κ' ἡ δύ. ξάν. τρει. ω.

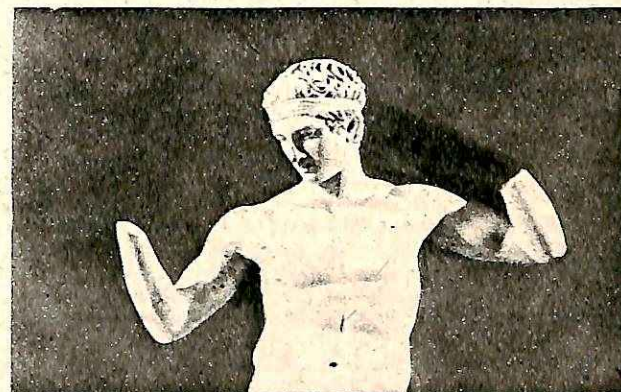
θα. ρι, πλῶ. στε. γε. ρά. κορ. μιὰ. Στὸ. μιὰ.
μέ. νη, πᾶρ. τε. φτε. ρά. κ' ἐμ. πρὸς Κ' ἡ. πρὸς.

ΑΝΑΣΤ. Π. ΒΑΡΒΑΡΡΗΓΟΥ
Φιλολόγου - Αρχαιολόγου

Ο ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΡΜΗΣ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ

Δὲν ξέρουμε ἂν πρόκειται γιὰ ἀθλητὴ ἢ γιὰ θεό.
Στέκεται μεγαλόπρεπα ὀρθὸς μὲ μιὰ πλατειά ται.
νία ὁλόγυρα στὴν κόμη του. Πρόκειται γιὰ «διάδη.
μα» γι' αὐτὸ καὶ ὠνομάσθηκε τὸ ἄγαλμα «Διαδού.
μενος».

Ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του εἶναι γεμάτη



Ὁ Διαδούμενος

ἀρχοντιά ἀνάμικτη μὲ ἱεροπρέπεια καὶ ἐφηβικὴ δειλία.
Ὁ μαρμαρογλύφος προσπάθησε νὰ δώσῃ στὴν
ἐκφρασί τοῦ ἀγάλματος ἓνα μορφικὸ κάλλος. Ὁ Δια.
δούμενος ἀπλώνει λυγισμένους τοὺς βραχίονες δίδον.
τας κάποια ἔκτασι στὸ ἐπάνω μέρος τοῦ κορμοῦ του.
Τὸ ἀθλητικὸ του παράστημα ἐντυπωσιάζει τὸν
θεατὴ καὶ ἀποτελεῖ γι' αὐτὸν τὴν πρῶ πειστικὴ ἀπό.
δειξι, πὼς ἡ ἐλληνικὴ παλαίστρα, ἡ μεγάλη
ἐκείνη Τροφὸς τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος, ἔχει καὶ
ἐδῶ κάνει τὸ θαῦμα τῆς κ' ἔπλασε τόσο τέλεια τὸ
γυμνὸ κορμὶ τοῦ νέου ἀθλητοῦ τῆς.

Ὁ Διαδούμενος ἔχει στηρίζει τὸ βάρος τοῦ
κορμοῦ στὸ δεξιὸ πόδι, ἐνῶ τὸ ἀριστερό, μὲ χάρι λυ.
γισμένο, χαρίζει φουκότητα στὴν στάσι τοῦ ἀγάλ.
ματος. Κάτω καὶ δίπλα στὴν δεξιὰ του κνήμη ὁ καλ.
λιτέχνης ἐπρόσθεσε ἓνα στήριγμα, πὺν δένεται κι
αὐτὸ ἁρμονικὰ μὲ ὁλόκληρο τὸ ἄγαλμα, προσφέρον.
τας στὸν θεατὴ ἀκόμη μεγαλύτερη αἰσθητικὴ ἀπό.
λαυσι.

Τὸ ἄγαλμα τοῦ Διαδουμένου εἶναι πιστὸ ἀντίγρα.
φο ἑνὸς χαλκίνου ἀρχαίου ἐργον, ποτὶ κατέστειλε
ὁ Πολύκλειτος τὸ 430 π.Χ.

Μέχρι σήμερα δὲν μπορούμε νὰ ἐρμηνεύσουμε τὸν

λόγο γιὰ τὸν ὁποῖον ὁ «Διαδούμενος» ἔχει κάνει ἐκ.
τασι μὲ λυγισμένους τοὺς βραχίονας. Ἴσως ὁ καλ.
λιτέχνης τοῦ ἀγάλματος νὰ ἤθελε νὰ παρᾶστήσῃ ἀ.
θλητὴ τὴν ὥρα ἀκριβῶς πὺν ἔδενε στὴν κεφαλὴ του
τὸ «διάδημα», πὺν ἦτο ταινία καὶ ἐδίδετο σὰν ἐπα.
θλο σὲ κάποιο ἀγώνισμα.

Ὁ Διαδούμενος τοῦ Μουσείου μας ἀνήκει στὸν
1ον π.Χ. αἶωνα. Εὐρέθη εἰς τὴν Ἀθήναι τὸ 1890, καὶ
τὸ ὕψος του πλησιάζοντας τὸ ὑπερφυσικὸ φθάνει
τὸ 1,95 μ.

Ἐνα ἄλλο ἐπίσης ὠραῖο ἄγαλμα εἶναι ὁ Ἑρμῆς,
πὺν βρέθηκε στὴν Ἀνδρόν. Ἀγαλμα ἐπιτάφιον πὺν
παριστάνει τὸν χθόνιον Ἑρμῆ.

Παρουσιάζεται γυμνὸς σὲ ὑπερφυσικὸ ἀνάστημα
ἔχοντας μαζεμένη τὴν χλαμύδα στὸν ἀριστερό του
ὤμον. Ἡ κόμη του εἶναι κοντὴ καὶ σγονυρή. Τὸ βλέμ.
μα τοῦ ἀγάλματος εἶναι ἀφηρημένο, κοιτάζει κάπου
χαμηλὰ κι ὄνειροπόλα.

Ὁ μαρμαρογλύφος ἔχει περισσότερὸ βαθουλωμέ.
νες τίς ὀφθαλμικὰς κόγχας τοῦ Ἑρμῆ, πρᾶγμα πὺν
δίδει εἰς τὸ ἄγαλμα κάποια ἐσωτερικότητα. Τὸ βά.
ρος τοῦ σώματος διοχετεύεται στὸ δεξιὸ του πόδι,
πὺν πατὰ μὲ ὁλόκληρο τὸ πέλμα στὸ ἔδαφος. Πλάι
στὸν δεξιὸ μηρὸ τοῦ Ἑρμῆ ὁ καλλιτέχνης πρόσθεσε
γιὰ στήριγμα ἓνα κορμὸ δένδρον, πὺν ὁλόγυρα τυ.
λίγεται ἓνα τεράστιο φίδι. Τὸ ἀριστερό του πόδι, μὲ
χάρι λυγισμένο, πατεῖ στὰ ἀκροδάκτυλα.

Τὸ ἄγαλμα βρέθηκε σ' ἓνα τάφο μαζί μὲ ἓνα γυ.
ναικεῖο ἄγαλμα, πρᾶγμα πὺν ὠδήγησε στὸ συμπέ.
ρασμα τὸς μέσα τίς πολλὰς καλλιτεχνικὰς ἀπεικο.
νίσεις τοῦ θεοῦ, ὁ Ἑρμῆς τῆς Ἀνδρόν θὰ παρίστα.
νε τὸν ψυχοπομπὸν Ἑρμῆ, πὺν παίρνει τίς ψυχὰς μὲ
χρυσὸ ραβδὶ καὶ τίς ὁδηγεῖ στὸν Ἀδη, καθὼς ὁ Ὀ.
μηρος χαρακτηριστικὰ μᾶς ἀναφέρει.

Ὁ Ἑρμῆς εἶναι χθόνιος, αὐτὸ ἄλλωστε μαρτυρεῖ
καὶ τὸ χθόνιο ἐρπετό, πὺν εἶναι τυλιγμένο στὸν κορ.
μὸ τοῦ δένδρον πὺν ἀκουμπᾷ ὁ Ἑρμῆς.

Ὁ Ἑρμῆς τῆς Ἀνδρόν μοιάζει πολὺ μὲ τὸν Ἑρμῆ
τοῦ Πραξιτέλους πὺν εὐρίσκεται στὸ Μουσεῖο τῆς



Ὁ Ἑρμῆς τῆς Ἀνδρόν

Ὀλυμπίας. Φαίνεται πὺς ὁ καλλιτέχνης ἐπεξεργά.
στηκε μὲ προσοχὴ ὅλες τίς ἀνατομικὰς λεπτομέρειες
τοῦ Ἑρμῆ. Ὁ Ἑρμῆς τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ μας Μουσείου εἶ.
ναι ἀντίγραφον τοῦ 1ου π.Χ. αἰῶνος ἑνὸς χαλκίνου
ἀρχαίου ἐργον τῆς σχολῆς τοῦ Πραξιτέλους.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΔΩΡΕΑ 1. Τ. Δοχια
ΗΜΕΡΟΜ. 16.8.85
ΑΡΙΘ. 36199

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ '21

Μεσ' στὴν καρδιά τοῦ χειμῶνα τρυπῶνουν πάντα λίγες μέρες καλοκαιρινές, ἔτσι καθὼς στὸν πόνο βρίσκει πάντοτε τρόπο νὰ γλιστρήσῃ μιὰ κάποια ἐλάχιστη χαρὰ. Ἔτσι καθὼς γίνηκε καὶ τότε, στὸ δωδεκαήμερο τοῦ 1821 πρὸς τὰ 22, ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνήμερα ὡς τοῦ Ἀι Γιαννιῦ καὶ τὰ Φῶτα. Πρώτῃ τοῦ χρόνου, πρώτη τοῦ μηνὸς καὶ πρώτη τῆς βδομάδας. Μόλις πὺν ξεμύτισε ὁ ἥλιος ἀπὸ τὰ φηλώματα πὺν κρύβοντε τῇ θάλασσᾳ καὶ χρυσώθηκε ὁ κόσμος ὅλος. Ὡς καὶ τὸ ἀσπρὺ τῆς ἐλίας, ὡς καὶ τῆς λευκᾶς τὸ ἀσπρὺ φάνταζαν μαλαμοκαπνισμένα, ὡς καὶ τὰ βράχια τὰ σταχτιά. Μὰ ἐκεῖ πὺν χαίρεται ὁ ἥλιος στ' ἀληθινά, εἶναι μέσα στὶς πορτοκαλιές, πὺν σήμερα εἶναι βαριά φορτωμένες τὸν καρπὸ τους καὶ λάμπουνε φωντωμένες.

Πιάδα τὸ λένε τοῦτο τὸ χωριὸ οἱ ντόπιοι, Ἐπίδαυρο οἱ δασκάλοι. Κ' ἔχουνε συναχτῇ τοῦτες τὶς μέρες ὅλοι οἱ γραμματισμένοι τῆς Ἑλλάδας, ὅλοι οἱ μεγάλοι, ὅλοι οἱ πρῶτοι, οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ τόπου, οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Ἀγῶνα, ἔχουνε συναχτῇ ἐδῶ σὲ Ἐθνικὴ Συνέλευσι μοραῖτες, ρουμελιώτες καὶ νησιῶτες καὶ ὅσοι ἔτρεξαν ἀπὸ τὰ ξένα, ἀπὸ τὰ πέρατα, νὰ βοηθήσουν τὸν Ἀγῶνα, εὐθὺς ὡς ἀκούστηκε ὁ Σηχωμός, ὁ τραταγμός τοῦ Γένους.

Κάτω ἀπὸ τὶς πορτοκαλιές τὶς καρπισμένες συνεδριάζουν οἱ «παραστάται» (πληρεξούσιοι) πὺν ἦσαν ἀπὸ τὶς ἐπαναστατημένες ἐπαρχίες καὶ συζητοῦν καὶ ζητοῦν καὶ ἀποφασίζον νὰ πτειάδουν Κράτος, δηλαδὴ Κεντρικὴ Διοίκησι ἐνιαία γιὰ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Τὸν περασμένο μῆνα εἶχανε πρωτοσυναχτῇ στὸ Ἄργος, ὅπου συνεδρίαζε κιάλας ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία μὲ ἐπικεφαλῇ τὸν Λεσπότη Παλαιὸν Πατρῶν καὶ τὸν Πετρόμπεη τῆς Μάνης, τὸν Πανοῦτσο Νοταρᾶ, τοὺς Ντελφινιανούς, εἶχανε συναχτῇ καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν δύο ἄλλων τοπικῶν συνελεύσεων, τῆς Γερουσίας τῆς Ἀντικῆς Ἑλλάδος μὲ τὸν Μαυροκορδάτο, τὸν Κωλέττη, τὸν Καραπάνο, καὶ τῆς Γερουσίας (ἡ Ἀρειο Πάγο, καθὼς τὴν εἶπανε) τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος, μὲ τὸν Νέγρη, τὸν Νάκο, τὸν Γαζῆ, τὸν Λογοθέτη, τὸν Λιδωρίκη, κουνβαλήθηκαν καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν τριῶν Νησιῶν, Ὑδρα, Σπέτσες καὶ Παρὰ, μὲ τὸν Μέξη, τὸν Μπότσαρη, τὸν Χατζηαναργύρου καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ἀποφασίσανε νὰ δώσουν τέλος πᾶς αὐτὰ τὰ τοπικὰ συνέδρια, τὶς τοπικὲς βουλές (πὺν στάθηκαν πολέμιες σὰν πρῶτο βῆμα στὴν καθοδήγησι τοῦ Ἀγῶνα καὶ στὴν στοιχειώδη ὀργάνωσι μιᾶς κεντρικῆς ἀρχῆς) καὶ νὰ συναβροστοῦν οἱ πληρεξούσιοι ἀπὸ ὅλες τὶς ἐπαρχίες σὲ μιὰ καὶ μόνη Ἐθνικὴ Βουλὴ.

Βάλανε λοιπὸν κάτω τὰ χαρτιά καὶ ἄρχισαν νὰ καταστρώνουν τὸν ὀργανισμό, τὸ Καταστατικὸ, τὸν ὀργανικὸ νόμο τοῦ καινοῦργιον Κράτους. Δεκαεφτά μέλη διαρίστηκαν γιὰ νὰ συντάξουν τὸ Προσωρινὸν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος, ὡς τὸ εἶπαν: Νέγρης, Αἰνάν, Μανσῶλας, Ὁρλάνδος, Σκυλίτσης, Μοναρχίδης, Μαυροκορδάτος, Κωλέττης, Καραπάνος, Π. Πατρῶν Γερμανός, Νοταρᾶς, Κανακάκης.

Ἀξάφνα ὁμως γυρίσανε τὰ πράματα, θολώσανε καὶ ζόρισαν. Ἐλόντας ἡ Γερουσία τῆς Πελοποννήσου νὰ περιορίσῃ τὶς ἀθαιρεσίες καὶ τὶς ἀσυνάρτητες πρωτοβουλίες τῶν καπεταναίων, πήρε τὴν ἀπόφασιν νὰ τοὺς βάλῃ τὰ δύο πόδια σ' ἓνα παπούτσι. Οἱ καπεταναῖοι καὶ οἱ στρατιωτικὴν ἔσηκωθηκαν. Ἦσαν μαζωμένοι ὅλοι, ὅλη σχεδὸν ἡ στρατιωτικὴ δύναμις τοῦ Μοριά στὴν Κόρινθο, πολιορκώντας τοὺς Τούρκους στὸ Κάστρο τοῦ Ἀχρόκορβου. Μαζὶ μὲ τοὺς στρατιωτικούς, τὸν Κολοκοτρώνη, τοὺς Πετμεζαίους, τοὺς Μανρομυχαλίδους, ἦτανε καὶ ὁ Πρίντζιπας (ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης) παραμερισμένος ἀπὸ τοὺς προσετοὺς καὶ δυσσεβημένους («μηνύων Ἀχιλλεύς»). «— Ἐγὼ ἦρθα νὰ πολεμήσω τὸν Τούρκο, εἶπε,

ὄχι τοὺς Γραικούς». Καὶ παρήτησε τὰ συνέδρια κ' ἦρθε νὰ χτυπήσῃ τοὺς Τούρκους ἐδῶ στὴν Κόρινθο.

Ἀντὺχθηκε στὸ Ἄργος ἡ Γερουσία καὶ ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσι καὶ ὅλοι.

— Δὲν ὑποτάσσονται οἱ καπεταναῖοι. Πῶς θὰ γίνῃ κράτος! φωνάζανε οἱ καλαμαράδες. Μὲ τὰ καπετανάνα;

— Πῶς θὰ κάνετε, μωρέ, ἐπανδρῶσαι δίχως στρατὸ, δίχως καπεταναίους; φώναζαν οἱ ἄλλοι. Μὲ τὰ καλαμάρια καὶ τὶς σοφίες;

— Χρειάζεται ὀργάνωσις καὶ κεντρικὸς νοῦς! Δὲν καταλαβαίνετε, μωρέ;

— Χρειάζονται βόλια καὶ ντουφέκια καὶ παλληκάρια, βρε σεις! Κι ἀπὸ φύγη πᾶς ὁ ἀπιστος, πιάνεται ἐσεῖς τὰ χαρτιά καὶ τὰ καλαμάρια. Δὲν εἶναι ὥρα ἀκόμα!

— Θὰ πᾶνε χαμένες οἱ προσπάθειες καὶ οἱ θυσίες, φώναζαν οἱ πρῶτοι. Ὁ ἓνας θὰ τραβῇ ἀπὸ δῶ καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ κει καὶ ὁ Τούρκος θὰ βροῖσῃ εὐκαιρία νὰ μᾶς τσεκωνώσῃ! Δὲν κάνουμε τίποτα. Ὁ στρατὸς πρέπει ν' ἀκολουθῇ τὶς ὁδηγίες τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς!

Ἀντιγνώμια φοβερὴ, πὺν εἶχε μέσα τῆς ἓνα κακὸ σπέρμα: τὸν ἐμφύλιον πόλεμον.

Ἔτσι εἶχαν τὰ πράματα καὶ ἦσαν κίνδυνος νὰ γιουρουσέουν οἱ καπεταναῖοι κατὰ τὸ Ἄργος καὶ νὰ διαλύσουν καὶ Γερουσίαν καὶ Συνέλευσιν καὶ τὰ πάντα, ὅταν μαθεύτηκε ὅτι ὁ Οἰκονόμος, αὐτὸς πὺν σήκωσε τὴν ἐπανάστασιν στὴν Ὑδρᾳ μαζὶ μὲ τὸν Γρίκα Γρίκα κ' ὅστερα σήκωσε κεφάλι καὶ στοὺς πρόκριτους τοῦ νησιοῦ κ' εἶναι φυλακισμένους ἀπὸ τότε στὸ Μοναστήρι τοῦ Φονιά, τὸ ὅσκασε, λέει, ἀπὸ τὸ μοναστήρι καὶ ἔσμιξε μὲ κάποιον τρακόσια δικά του παλληκάρια κ' ἐξεχεται στὸ Ἄργος, νὰ χτυπήσῃ τοὺς ἀρχόντους τῆς Ὑδρας πὺν τὸν μάχονται.

— Ἄξιός ἄνθρωπος, λένε μερικοὶ, λεβέντης! Αὐτὸς ἐκόπησε νὰ τὰ βάλῃ μὲ τὸν Τούρκο, τὴν ὥρα πὺν οἱ ἀρχόντοι κ' οἱ νοικοκυραῖοι μονιδιαῖνε πάνω στὰ μντήρια.

— Καὶ τί εἶχε νὰ χάσῃ τοῦ λόγου του, ἀντιλέγανε ἄλλοι.

Ἔνα ξερό κορμί, δίχως κατάστασι (περιουσία), δίχως θέσι, δίχως τίποτα. Ρωτᾶς κι αὐτοῦνους πὺν βάζονε κάτω περιουσία μεγάλη καὶ οἰκογένεια καὶ θέσι σπουδαία καὶ ἀγαθὰ ἀπέρριστα καὶ ὅ, τι ἄλλο φανταστῇ! Ὁ Γρίκας Γρίκας μάλιστα. Αὐτὸς τὰ βάλε καὶ μὲ τὸν πατέρα του, τὸ γέρο Θόδωρο. Πιότερη ἀξία ἔχει ἐκεῖνος πὺν τὰ θυσιάζει ὅλα, καὶ τὸ κεφάλι του ἀκόμα, ἀπὸ οὐλοὺς τοὺς ἄλλους μαζωμένους τοὺς ψωμοφάδες, πὺν πᾶνε, γιὰ νὰ ποῦμε τὴ μαύρη ἀλήθεια, γιὰ τὸ πλάτσικο.

— Βρε σεις, ἂν δὲν ἦτανε ὁ Οἰκονόμος νὰ τοὺς ζορίσῃ, οἱ (ν) Ὑδραῖοι θὰ κοιμόντανε ἀκόμα! Ἡ πατρίδα τοῦ χωριῶν πολλὰ αὐτοῦν. Χάρις σ' αὐτὸν ἀνοίξανε οἱ δεξαμενὲς τῶν (ν) Ὑδραίων καὶ κάνανε πανιά τὰ καράβια τους γιὰ τὸν Ἀγῶνα! Ναῖσες;

— Οἱ Ὑδραῖοι ἀρχόντοι ξέρουνε τί κάνουν. Τὸ «παρὼν» θὰ τὸ δύνανε ὀπωσδήποτε. Μόνε δὲν εἶχε ἔρθε ἡ ὥρα. Βιστήσανε μερικοὶ-μερικοὶ ἀπὸ φιλοδοξία νὰ φωνοῦνε καὶ νὰ μπιῶνε πρῶτοι στὸ χορὸ!

Ἄλλη ἀντιδικία αὐτὴ φοβερὴ, ἄλλο σπέρμα φαγωμάρας.

Ὅπου τρίτωσε τὸ κακὸ, κορυφώθηκε ὁ κίνδυνος. Οἱ Τούρκοι τοῦ Ἀναπλιῦ, βλέποντας ὅτι οἱ Ἕλληνες πὺν τοὺς πολιορκοῦσαν φύγανε καὶ μαθαίνοντας ὅτι τραβήξαν ὅλοι γιὰ τὴν πολιορκία τῆς Κορίνθου, γιουρουσέψανε μιὰ μέρα ἀπὸ τὸ Παλαμῆδι στὸν κάμπο κάτω, μακελλέσανε καμπόσους χριστιανούς καὶ βάλανε φωτιά στὰ χωράφια. Βρέθηκε ὁ Νικηταρᾶς στὸ Ἄργος καὶ ἔμασε μιὰ δράκα παλληκάρια καὶ χτύπησε τοὺς Τούρκους. Τὸν ἔσπρωξε ὡς τὸ Ἀνάπλι πίσω καὶ τοὺς ἀνάγκασε νὰ ξανακλειστοῦνε μὲς στὸ Παλαμῆδι.

Ἀλλὰ δὲν ἦτανε πᾶς τρόπος νὰ συνεχιστοῦν ἔτσι οἱ συνεδριάσεις τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως στὸ Ἄργος. Ὁ Δημήτριος Τσόκρης, ὁ στρατηγὸς πὺν εἶχε τὴ στρατιωτικὴν διοίκησιν στὸ Ἄργος, ὁ φρούραρχος νὰ ποῦμε, ἦρθε στὸν Ἀι-Γιάννη τὸν Πρόδρομο, τὴν ἐκκλησίαν ὅπου συνεδρίαζε ἡ Συνέλευσι στὸ Ἄργος, καὶ εἶπε:

— Δὲν ὀρῶ τὴν κατάστασι παραπέρα. Ἄν ξαναγιουράσουν οἱ Τουρκαλάδες, ἂν ἀγριέψουν οἱ καπεταναῖοι στὴν Κόρινθο, ἂν κάνῃ καὶ φανῇ ὁ Οἰκονόμος, ἐγὼ δὲν ἔχω ἀρετὴ τὴ δύναμι νὰ τοὺς χτυπήσω ὅλους. Σκεπτήτε καὶ πάρτε μιὰν ἀπόφασιν. Ἀσφάλεια δὲν ἔχετε ἐδῶ. Ἡσυχία δὲν ἔχετε. Ἀλλοῦ νὰ πάτε, πὺν πέρα, σὲ βουνὸ ἢ σὲ παραθαλάσσι.

— Ποῦ παραθαλάσσι; ρώτησαν.

— Δίπλα στὰ νησιά, ἀντικρὺ στὴν Ὑδρᾳ, στὶς Σπέτσες.

Ἄν λάχῃ ἀνάγκη, θὰ σᾶς στείλουνε βοήθεια ἀπὸ πέρα, καράβια ἔχουν, ἀντικρὺ θὰ ν' αἶ. Κι ἂν δὲ φτάνῃ κι αὐτὸ, φεύγετε ἐσεῖς στὰ νησιά, μὲ τὶς σκομπαβιές, νὰ βρῆτε καταφυγῇ.

Τότες ἀκούστηκε μιὰ φωνή, μιὰ ρουμελιώτικη φωνή:

— Ἰγὼ προτείν' τὴν Τροιζήν!

Ἔνας ἄλλος εἶπε γιὰ τὸν Γαλατᾶ, ἀντικρὺ στὸν Πόρο.

Ἄλλος εἶπε γιὰ τὴν Ἐρμιόνη, γιὰ τὸ Κρανίδι. Κάποιος ἔκραξε:

— Στὴν Πιάδα, στὴν Πιάδα!

Πενήντα ἄνθρωποι, πενήντα γνώμες. Ὁ Κωλέττης σηκώθηκε καὶ εἶπε:

— Ἐγὼ τὴν γνώμην, ἀδελφοί, ὅτι ἡ Πιάδα, ὅπως τὴν λέγουν οἱ σημερινοὶ τὴν Ἐπίδαυρον, συγκεντρώνει ὅλους τοὺς παράγοντας ἀσφαλείας πὺν ἡμπορεῖ τίνας νὰ ἀποθυμήσῃ. Ἀπὲξ ὀλίγο ἀπὸ τὴν θάλασσα καὶ τὰ νησιά. Δὲν ἔχει πολλὰ ὀσπίτια, ἴσα-ἴσα θὰ χωρέσουν οἱ παραστάται μὲ τοὺς ἀνθρώπους των καὶ μὲ αὐτὸ θέλω νὰ εἰπῶ, δὲν ὑπάρχει θέσις διὰ καταναλισκὸν στρατὸς, δὲν χωρεῖ στρατὸς, μὲ καταλαβαίνετε κύριοι; καὶ ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις θὰ λειτουργῇ ἀπερίσπαστος. Προτείνω τὴν Ἐπίδαυρον!

Στὰ στεγνά, ὅλοι παραδεχτήκανε τὴν Ἐπίδαυρον καὶ στὶς 27 τοῦ Δεκεμβρίου (τοῦ 21, ἔ;) ἔγινε ἡ «μετουκασία» ὡς τὴν εἶπαν. Ἄλογα, μονάκια, γαῖδουράκια, ὄχι ὅλοι μαζὶ μπουντοῦν, λίγοι-λίγοι, νὰ μὴ γίνῃ φασαρία, ξεκίνησαν τρεῖς τὸ πρωί, νύχτα, κρῦο (ὄχι πολὺ ὥστόσο γιὰ Δεκέμβριον μῆνα) καὶ μεταφερθήκανε στὴν Ἐπίδαυρον, μὲσω Αἰγίουριου, οἱ παραστάται μὲ τοὺς ἀνθρώπους του ὁ καθένας, ἄλλος τρεῖς, ἄλλος πέντε, ἄλλος δεκαπέντε, ὅλους καλὰ ἀρματωμένους, γιὰ σωματοφύλακες, γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ, γιὰ τοὺς ἐχθρούς καὶ γιὰ τοὺς φίλους (νὰ χονίμε καλὸ ρῶτημα).

Ἀπὸ τὴν Ἐπίδαυρον πᾶς στείλανε οἱ πληρεξούσιοι τοῦ Μοριά μήνυμα στοὺς μοραῖτες καπεταναίους πὺν πολιορκοῦσαν ἀκόμα τὴν Κόρινθο καὶ πὺν δὲ θέλανε νὰ ὑπογράψουν τὶς ἀποφάσεις τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας γιὰ τὴν περιορίζαν τὰ δικαιώματά τους καὶ τοὺς ἔβαζαν κάτω ἀπὸ τὴν ἑλῃσι τῆς Ἐθνικῆς Βουλῆς, τοὺς μῆνυσαν ὅτι πρέπει νὰ ὑπογράψουν, γιὰ τὴν ἀλλοίωσιν ὁ Ἀγῶνας κινδυνεύει καὶ θὰ γίνῃ χάος καὶ θὰ πάρουνε τὸ βάρος ἀπάνω τους καὶ τὴν κατάρα τοῦ Γένους.

Σταθήκανε λοιπὸν πολλὴ ψηλὰ οἱ καπεταναῖοι καὶ ὁ Ὑψηλάντης στὶς ἀποφάσεις τους καὶ εἶπαν νὰ βάλουν κατὰ μέρος τὶς φιλοδοξίες καὶ τὸ δικαίω τὸν ἀκόμα, γιὰ τὴν Πατρίδα καὶ γιὰ τὴν Λευτερίαν, καὶ κἀθήσαν καὶ γράψανε ἓνα χαρτί πὺν ἔλεγε: «Ἡ Διοίκησις νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν ἀνυπερθέτως τὸ ἐργὸν τῆς, θεωροῦμενον κατὰ πάσαν τὴν ἑκτασίαν καὶ τὸ ὑπογράψαν: Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, στρατηγός, Παναγιώτης Γιαταράκος, στρατηγός, Ἀναγνώστης Παπαγεωργίου, στρατηγός, Πετρόμπεης Μαυρομυχαλῆς, Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Δικαῖος, Ἀσκήμας Φωτῆλας, Θεοδόσης Ρέντης, καὶ οἱ ἄλλοι ὅλοι. Μάλιστα ἦσαν καὶ στὴν Ἐπίδαυρον μερικοὶ στρατιωτικοί, ὁ Κολοκοτρώνης γιὰ τὸν κάλεσαν νὰ τὸν συμβουλευτοῦνε πάνω στὴν πολεμικὴ κατάστασι, οἱ ἄλλοι γιὰ νὰ πλεονίσουν τὴν Ἐθνικὴν Βουλὴν. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς (τοὺς στρατιωτικούς) καὶ ὁ Ἀρχιμανδρίτης Δικαῖος, Παπαφλέσσας ἐπιλεγόμενος, πὺν τὸν ἔκαψε φωτιά μέσα του ἀπὸ κάθε λογῆς ἀνησυχίας.

Ἔτσι εἶχανε τὰ πράματα καὶ οἱ «παραστάται» συνεδριάζοντε τώρα κάτω ἀπὸ τὶς πορτοκαλιές τὶς φορτωμένες πορτοκάλια. Κληρικοὶ μὲ τὰ μαῦρα ράσα καὶ τὰ καμηλαῦκια σφιγμένοι μὲς σὲ σταχτινὸς μποζιάδες (Γενάρης μῆνας εἶναι) προύχοντες μὲ τὶς μακριές ὀλόασπρες φουστανέλλες, τὰ χρυσωμένα γελέκα καὶ τὰ ἄλκα φέσια τυλιγμένα μὲς σὲ παχιές μαφρες κάπες, νησιώτες μὲ τὶς μπλάβες βράκες καὶ τὰ κόκκινα βρακοζώναρα, σκεπασμένοι μὲ τὰ καπὸτα τους, καὶ κανα-δὺν φραγκοπορμένους (ὁ Μαυροκορδάτος εἶναι ὁ ἓνας) μὲ τὰ σταχτογάλαζα φαλδοκέρια (τὶς βελάδες), μὲ ριχτές στοὺς ὤμους ἄσπρες χωριτικὲς φλοκάτες ζεστές.

Πρώτῃ τους φροντίδα βέβαια, νὰ στήσουν καραούλια (φρουρές) σὲ πέντε μεριές στὰ ψηλῶματα καὶ τὶς κορυφὲς καὶ τὰ διάσελα ὁλόγυρα, νὰ κατοπτρεύουν καὶ νὰ φυλάνε τὸν τόπο, μὴ λάχῃ κ' ἔρθῃ κανεὺς στὸ νοῦ, Ἕλληνα ἢ Τούρκον, «νὰ ἀπειλήσῃ τὴν ἀσφάλειαν καὶ νὰ περισπᾷ τὴν προσοχὴν» τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, πὺν συζητᾷ τὰ πὺν σοβαρὰ ἐθνικὰ θέματα. Φυλάνε τὰ καραούλια νύχτα-μέρα, καὶ τὴν ἡμέρα δὲν τὰ ὑποπτεύεται κανεὶς, τὴν νύχτα ὁμως ἀνάβουνε μεγάλες φωτιές σὰν τοὺς τοσπαναράιους γιὰ νὰ ζεσταθοῦνε (δὲν ἔχουνε λόγο νὰ κρυφτοῦν) καὶ βλέπει λοιπὸν σὲ πέντε μεριές τοῦ οὐρανοῦ (τόσο ψηλὰ σοῦ φαίνονται μὲς στὸ σκοτάδι) πέντε μικρὲς πυροκαμίες πὺν καίνε.

Ὡστόσο οἱ ὄρες τῶν συνεδριάσεων ὥριστηκαν πολὺ πρῶτες, μιὰν ὥρα ἀπὸ ὁ ἥλιος ἀπλώσῃ στὸν κάμπο. Χειμῶνας εἶναι, πρέπει νὰ ζεστάνῃ κορμίτι ἡ γῆς, πρὶν ἔρθουν οἱ γερόντοι νὰ καθίσουν κάτω ἀπ' τὶς πορτοκαλιές (οἱ περισσότεροι ἔχουν περᾶσει τὰ τριανταπέντε) γιὰ τὴν συνεδρίασιν.

Κ' ἔδωκε ὁ Θεός, ἐτοῦτῃ τῇ χρονίᾳ, νὰ ναι ἥλιος λαγαρός τὴν κάθε ἡμέρα, ἔτσι πὺν νὰ καταντῇ σωστὴ μακαριότητα τὸ καθισθὸν στὸν ἥλιο, μὲ τὸ ξεμυδιάσμα τοῦ παρωμένου κορμιοῦ, πὺν λίγο-λίγο φέρνει ἓνα ἀποκάρωμα καὶ μιὰ γλυκεῖα νύστα.

Στὶς ἔννεα πρωινές ὄρες ἀρχίζει ἡ συνεδρίασι καὶ βαστάει ὡς περασμένο τὸ μεσημέρι, μιὰ καὶ δύο ὄρες τὸ γιόμα. Σὲ παίρνει ἀπ' ὅλες τὶς μεριές ἡ μουσκοβολία τῆς γῆς τῆς νοτιο-σμενῆς ἀπ' τὸ δροσὸ τῆς νύχτας πὺν ὁ ἥλιος τὴν χαϊδεύει καὶ τὴν ἰδρώνει.

Σήμερα λοιπὸν, πρωτοχρονιά, πρωτομηνιά, εἶναι μεγάλη μέρα. Ἀπὸ πῆγανε πρῶτα οἱ παραστάται στὴν ἐκκλησίαν καὶ λειτουργηθήκανε, συγκεντρωθήκανε σὰν τὸ μελίσσι κάτω ἀπ' τὶς πορτοκαλιές, τὸν «συνήθη τόπον τῶν συνεδριάσεων» καὶ κἀθήσαν διπλοπόδι στὴ θέσι του ὁ καθένας, ταχτικά-ταχτικά, σὰν τὰ καλὰ μαθητοῦδια. Γιατὶ εἶναι ἀσπληγὸς ὁ πανοσιμὸς καὶ ὀρίζει μὲ λεπτομέρεια πὺν καὶ πὺν θὰ καθήσῃ ὁ καθένας, χῶρια οἱ ἀντιπροσώποι τῆς Πελοποννήσου, χῶρια τῆς Ἀντικῆς Ἑλλάδος, χῶρια τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος, χῶρια οἱ Νησιώτες. Καὶ ὄχι μόνον αὐτοὶ, ἀλλὰ μὲς στὶς τέσσερις αὐτὲς κατηγορίες ὁ καθένας ἔχει τὴν καθωρισμένην θέσιν του, σύμφωνα μὲ τὴν σειρά ὅπου βάει τὴν ὑπογραφήν του κάτω ἀπὸ τὶς ἀποφάσεις τῆς Συνελεύσεως. Κι οὐδ' ἔχει κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ μιλήσῃ δίχως τὴν ἀδείαν τοῦ Προέδρου (Πρόεδρος ὁ κ. Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος).

Τὸ πὺν παράξενο εἶναι, ὅτι ὅλοι τὸν σέβονται τὸν κανονισμό, γιὰ τὸ ξέρουν ὅλοι ὅτι κάνουν ἔργο μεγάλον, ἔργο ἐθνικόν, πολὺ σοβαρὸ καὶ πολὺ βιαστικόν, πὺν δὲν παίρνει ἀναβολὴ καὶ ἀργοπορία, γιὰ τὴν κίνδυνον παραφυλᾶνε ἄμεσοι καὶ δολεροὶ ἀπὸ παντοῦ.

Οἱ παραστάται τοῦ ἐπαναστατημένου Γένους ἀκούτε λοιπὸν ὑπομονητικὰ τὸν ῥήτορα πὺν στέκει στὸ βῆμα — ἓνα ξύλινο, γυμνὸ τραπέζι — καθισμένοι ἀπάνω σὲ προβίες καὶ κάπες, διπλοπόδι, σταυροπόδι. Κύριος ῥήτορας εἶναι σήμερα ὁ τιμωτάτος κ. Ἰωάννης Κωλέττης. Τρίτος παραστάτης τῆς Ἀντικῆς Ἑλλάδος (μετὰ τὸν Μαυροκορδάτο καὶ τὸν Φῶτο Μπότσαρη, πὺν ἐκπροσωπεῖ τοὺς Σουλιώτες). Στέκει ὁ κ. Κωλέττης σὰν κολώνα ὁρθὸς, στήθος, πεντάφυλλος, λεβεντόκορμος, μὲ μιὰ γλυκεῖα ὁμορφιὰ ἀντρίκιου. Ἡ φωνὴ του δὲν εἶναι βαρεία, ἀλλὰ εἶναι γεμάτη, ἡ προφορὰ του ὁμως εἶναι βαρεία, εἶναι κακὴ, τοῦ ζημιώνει τὸν λόγο, τὰ νοήματά του εἶναι μελετημένα, μεστὰ, ἀλλὰ οἱ φράσεις βγαίνουν κακοσύνωντες, πρόχειρες. Ἔτσι θὰ μείνῃ ὡς τὰ στεγνά του ὁ Κωλέττης, μὲ τὴν χειρονομία πλατεῖα, θεατρικὴ, μὲ τὸ βλέμμα σπαθάτο, σπιθάτο καὶ ὁμως ἀγαθόν, μὲ τὶς κατεβαστὲς μονστάκες, μὲ τὴν φεσάρα, μὲ τὴν μακριὰ φουστανέλλα.

— Ὁρέ, πὺν τὰ βρῆκε τὰ λεγτά; ρωτᾷνε πονηρὰ μερικοὶ πὺν δὲν τὸν πολυσυμπαθοῦνε ἀπὸ τώρα κιάλας. Αὐτὸς ἦρθε φειδιάρης ἀπὸ τὸ χωριὸ του, προχτές ἀκόμα! Κνηρημένος ἀπ' τὸν Τούρκο, μὲ τρῶπιον βρακί, μὲ πονκάμισο κονορέλι καὶ τσαρούχια ξεπατωμένα!

Αὐτὸς μιλάει ὥστόσο σήμερα καὶ λίγο-λίγο ξεχωρίζει κι ὅλοι τὸν ἀκούνε μὲ προσοχή, σὰν νὰ τοὺς σέρνῃ κατὶ ἀθελά τους. Καὶ τὸ ἀεράκι παίρνει τὴν φωνήν του — τὸ χειμωνιάτικο ἀεράκι πὺν ὁ ἥλιος δὲν τὸ ζεσταίνει ἀρκετὰ — ἀπλώνει τὴν φωνήν του καὶ — περίεργον — ἀντὶ νὰ τὴν σκορπάῃ, τὴν δυνάμει, πότε ἐδῶ, πότε ἐκεῖ, κατὰ πὺν φουσαί, καὶ τὴν πηγαίνει μακριὰ καὶ τὴν πηγαίνει βαθιά.

— Θὰ ἀποθύμουν ἡ φωνή μου νὰ ἤκούετο ὡς ἡ φωνὴ τῆς Συνελεύσεως ταύτης καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Συνέλευσις αὐτὴ ἐκπροσωπεῖ ὁλόκληρον τὸ ἐπαναστατημένον Γένος, νὰ ἀκουσθῇ ὡς ἡ φωνὴ τοῦ Γένους ὁλοκληρῶν...

Ἔτσι λέει ὁ ῥήτορας καὶ παρασέρνεται κ' ἐκεῖνος ἀπὸ τὰ ἴδια του τὰ λόγια.

— Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί Ἕλληνες, ἂς ξαναπάρωμεν ἐν τάξει τὸν δύσκολον δρόμον πὺν ἠκολούθησε τὸ Γένος ἀπὸ τῆς ἡμέρας ὅπου ἐπῆρε τὴν μεγάλην ἀπόφασιν ν' ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας ἢ νὰ ἀποθῇ. Ἄς κάμωμεν, ἀδελφοί Ἕλληνες...

Χάμω, εἶναι πεσμένα σκόρπια καμπόσα πορτοκάλια πὺν σαπίζουνε στὸν ἥλιο.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΡΜΟΝΙΑ



πως ο γέρο - Σειληνός, τον παλαιόν καιρόν, είχε τους Στανρούς του, όμοίως και ο Φοραμπάλλας, εις τας ημέρας μας, είχε τους μόνιμους του. Τους έβρισκε, τους έποιμναινε, τους έσαλάγα, τους έσφύριζε, και τους ώδηγει εις νομάς... άπωλείας.

Έστρώνετο όλην την ήμεραν έξωθεν του καφενείου, παρά την όδόν, χονδρός, παχύς, προγαστωρ, βωμολόχος, κυνικός, χαλκοπρόσωπος. Μία όλόκληρος άγέλη νέων ήκολούθει την διδασκαλίαν του. Δευτέρα άγέλη μαθητευμένων παιδαρίων ήκολούθει τα παραδείγματα του.

Τό κτήριον του καφενείου ήτο κτήμα του. Ή οικία ή συνεχόμενη, όπισθεν, κτήμα του. Ήτο άρχιμόρτης με περιουσίαν.

Σχεδόν όλον τό έτος εκάθητο διαρκώς εκεί, ήμίγυμνος, ξετραχηλισμένος, με ύποκάμισον και περισκελίδα. Συνήθως έπαιρνε κ' ένα ύπνον επί της καθέκλας, εις τό ύπαιθρον. Έντερλίκωνε εις έν μπακάλικο άντικρινόν, έμπεκρομεθούσε, έφλυάρει, ήσυχολόγει, ώργιάζε. Κάποτε, όταν μία γραία γειτόνισσα άπηύθυνεν έναντίον του παράπονα ότι της είχε ξεβγάλει τον έγγονόν της, αυτός άπήντησε δι' άναιδεστάτης, αλλά και φρικώδους, εις τον δρόμον, χειρονομίας. Τοιοῦτος ήτο ό μόνιμος.

Συνέβαιναν όμως, κατά σελήνην, να στολίζεται, να φορή καλά ρούχα και να λείπη επί ώρας από την γειτονιάν. Ίσως υπάγει προς έπίσκεψιν εις ένός πολιτευομένου, ίσως ύπουργού διατελούντος — εις του Ζ. ή του Κ. ή του Α., άδιάφορον — βεβαίως διά να ζητήση ρουσφέτια. Είχε ψήφους, ό άρχιμόρταρος.

Ο νέος, περί ου έμνημονεύσαμεν, ό έγγονός της γραίας γειτόνισσας, είχε κάμει ικανόν στάδιον ήδη, άν και ήτο μόλις εικοσαετής. Διά να κερδίξη εύκολα λεπτά — διότι έξ όλων των ανθρώπινων αισθημάτων έσωζε μόνον την αγάπην προς τα χρήματα — είχαν αλλάξει τόσα επαγγέλματα, όσα ήσαν τα χρόνια του. Επί μίαν σελήνην υπήρξεν έφημεριδοπώλης. Είτα φανοφόρος, εις τας εταιρείας των κηδειών. Συνώδευεν ένα άνθρωπον με κάρο, όστις έκουβάλα νερό εις στάμνες από τό Μαρούσι. Εις τα καροτσάκια των λεμοναδοποιών επήγαινε βοηθός. Εις τις ρετσίνες έδούλευε, τον καιρόν του τρύγου. Έπωλούσε πασατέμπο. Έκαμε τον λοταρτζήν με φυστίκια. Έψηνεν άραποσίτια, ένα καλοκαιρί. Κατ' εκείνην την εποχήν συνέβη να του κλέψουν, ένφ έκοιμάτο την νύκτα εις τον δρόμον, κοντά στο Θησεϊόν, όχι τις δεκάρες του μόνον, αλλά όλην την ένδυμασίαν του. Τόν έγδυσαν, χωρίς να τό αισθανθή βεβαίως, ή ίδια ή παρέα του, με την όποιαν είχε μεθύσει.

Από τον Καραγκιόζη της πολιτείας δεν έλειπε. Τέλος, έλαβε πείραν του χασίς και άλλων πραγμάτων. Τότε έπαθε νευρικήν διατάραξιν. Είτα ή οικογένειά του τον εκλείσε εις του Δρομοκαίτη. Έξήλ-

θε μετά δύο μήνας ύγιής άλλ' ό Φοραμπάλλας τον προσέλαβε, και μετά τρεις εβδομάδας έγινε χειρότερος από πρώτα.

Έτυχε να εισέλθωμεν, τό θέρος, εις τό άντικρινόν μπακάλικο, έγω κι ό φίλος μου Σπύρος Γ...

— Κοίταξε, μου λέγει, κοίταξε!

Μου έδεικνυε τον Φοραμπάλλαν με την άγέλη του. Δεν τον ήξευρα. Και τότε μου διηγήθη όλα τ' άνωτέρω.

Μετ' όλίγον εισήλθε μικρός υπάλληλος του Γκαζιού, ακολουθούμενος από παιδίον 12 ή 13 έτών, φορτωμένον την γνωστήν τρόμπαν, την έχουσαν σχήμα κώδωνος. Τό παιδίον, κάθιδρον, έφαινετο πολύ κουρασμένον. Ή άριστερά του ήτο δεμένη εις όλην την παλάμην, κ' επόνει την χείρα. Ίσως να είχε πληγωθή εις την έξάσκησιν του επαγγέλματός του.

Επλησίασαν εις την γωνίαν, διά να διορθώσουν τό άέριον. Ο μικρός υπάλληλος είπεν έν βραχύ «έμπρός!...», και τό παιδάριον έβαλε την άντλιαν κάτω, και με τό πίεστρον, με τα δύο χέρια, τό πονεμένον και τό γερόν, ήρχισε με ταχείας κινήσεις να πιέζη και ν' άντλη.

— Κοίταξε! μου είπε πάλι ό φίλος μου, αυτό (δεικνύων τό εργαζόμενον παιδίον) θα ήτο τό αντίδοτον εκείνου (έδειξε την άγέλην του Φοραμπάλλα άντικρύ), εάν δεν ήτο έν μέρος άποτελέσματός του και ούτω μόνον θ' άποτελείτο κοινωνική άρμονία.

Ένα Σαββατόβραδο, έξαναπέρασα άπ' εκεί. Είδα τον φίλον μου να κάθεται έξωθεν του καφενείου εκείνου. Μ' έκραξε, κ' επήγα να καθίσω πλησίον του.

— Ήξεύρω ότι δεν έχεις προλήψεις, μου είπε.

Ή θέσις ήτο διαβατική, προς τον παλαιόν σταθμόν του ΣΑΠ. Έκειθεν διήρχοντο οι βαίνοντες επί άμαξών, κατευθυνόμενοι διά Πειραιά, και μάλιστα διά τό Φάληρον, κ' έβλεπέ τις ποικιλίαν μορφών και τύπων, ώστε διασκεδάσε κάπως τό βλέμμα.

— Και τί γίνεται ό Φοραμπάλλας; του είπα.

— Δεν φαίνεται. Βάζω στοίχημα, πως θα πήγε στο Ύπουργείο, για κανένα ρουσφέτι.

Μικρόν φορτηγόν άμάξιον διήλθε προς τ' άνω. Έφερε σάκκους με χόρτον. Ο έμπροσθινός σάκκος έφ' ου είχε καθίσει ό ήνίοχος, νέος μόλις 19 έτών, είδα με ταχύ βλέμμα, ότι είχε γλιστρήσει από την θέσιν του, και ήτο εις την άκμήν να πέση κάτω, μεταξύ των ρυμών και του σκελετού. Βεβαίως ό νέος δεν είχεν αισθανθή τίποτε, καθόσον ή μετατόπισις θα έγινε βαθμηδόν και ήρέμα.

Δέν πρόφθασα να φωνάξω προς τον νέον, να επισύρω την προσοχήν του· διότι, μόλις τό είχα παρατηρήσει, και ό σάκκος άκριβώς έπιπτε, μαζί και ό ήνίοχος.

Οι παρεστώτες όλοι αφήκαμεν αυτομάτως κραυγήν αγωνίας. Φυσικόν μās έφαινετο τό άλογον να εξακολουθήση τον δρόμον του, οι τροχοί να διέλθωσιν επί του σώματος του ανθρώπου, και...

Άλλ' όμως ουδέν τοιοῦτον συνέβη. Τό άλογον πάραυτα έσταμάτησεν, ως να τό έφώτισε θεία τις άκτίς. Ο άνθρωπος έσηκώθη άβλαβής, και ό σάκκος έτοποθετήθη ασφαλέστερον.

— Βλέπεις; είπεν ό Σπύρος, όστις είχε θρησκευτικάς εξάρσεις. Είναι Σάββατο βράδυ. Οι καμπάνες του Έσπερινού έσήμαναν, θυμίαμα ευωδιάζει στα σπίτια και στα μαγαζιά. Μās είχαν έλθει τωόντι όσμη εις τους μυκτήρας). Είναι ιερά ώρα. Ο νέος

Ο θρησκευτικός λυρισμός

«Εις έαυτόν δε έλθών»

«Διείλε» ό πατήρ στα τέκνα του τον «βίον», κι «άπαντα» άφου ό νεώτερος μαζεύει «εις χώραν άπεδήμησεν», τον θεϊον ξεχνώντας νόμον, και παντού άσωτεύει.

Μα καθώς πάει τό βίός του λιγοστεύει, και φθάνει ήμέρα τό φτωχό σαρκίον, άκάθαρτο στα ράκη του που ρέβει, να μή χορταίνη ουδέ «εκ των κερατίων,

ών ήσθιον οι χοίροι» που φυλάει. Τότε «εις έαυτόν έλθών» μαῦρο τό δάκρυ, όπως θυμάται τον πατέρα, χύνει

κ' «ήμαρτον» ξεφωνίζοντας κινάει για τον πατέρα «μισθιος» να του γίνη, για λίγον άρτον και γωνιάς μιάς άκρη.

ΘΕΟΔ. Β. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

είναι άθώος ακόμα, και θα είναι χρήσιμος εις τους δικούς του. Δεν ήτο παραχώρησις Θεού να πάθη. Θαῦμα έγινε...

Μετά μίαν ώραν, όταν ήρχισε να νυκτώνη, εύρισκόμεθα ακόμη εκεί. Ο Φοραμπάλλας, καλοφορεμένος, ήλθε, κ' εκάθισεν όχι μακράν μας. Ή άγέλη του τον περιεστοίχισε.

Μία πτωχή γραία, κοντή, άσχημη, ήναψε κηρίον, και ήρχισε να ψάχνη πλησίον μας, εις τό ρυάκιον του πεζοδρομίου και γύρω - γύρω στον δρόμο. Είχεν υπάγει, ως μās είπαν, πρό μικρού τα πλυμένα ρούχα εις τους πελάτας της εις την γειτονιάν, είχε λάβει έν πεντάδραχμον χαρτί, και τό είχε χάσει αίφνης εκεί τριγύρω. Ήτο άξιολύπητον τό θέαμα. Όλον τον κόπον της εβδομάδος της, εις μίαν στιγμήν, τον είχε χάσει ή ταλαίπωρος πτωχή βιοπαίστρια.

Οι σατυρίσκοι της άγέλης του Φοραμπάλλα, άμα έμαθαν τό πρᾶγμα, ήρχισαν να κοροϊδεύουν την γραίαν:

— Νά, αυτός τό ηῦρε, που είσαι, γριά;

— Ψάξε κ' εκεί πέρα, γριά.

— Αχ! να τόβρισκα!

— Να μη τόχες κλεμμένο, γριά;

— Άκούς; μου είπεν ό Σπύρος. Άκούς; Χωρίς άλλο, εκείνο τό άλογο του φορτωμένου άμαξιού έφάνη λογικώτερον άπ' αυτούς έδω, τους μόνιμους. Εκείνο τό τετράποδον δεν επάτησε τον πεσμένον να τον λυώση, ένφ αυτά, τα δίποδα, ποδοπατούν και κλωτσούν την σκυμμένην κάτω και άδικημένην «επεμβαίνουσι τῷ κειμένῳ», όπως λέγει ό θεϊός Χρυσόστομος.

Ένφ είχομεν σηκωθή διά ν' απέλθωμεν, τον είδα να πλησιάση κάπως έν παρόδῳ δίπλα εις την πτωχήν. Έμάντευσα ότι ήβηλεσε να την παρηγορήση, προσφέρον αυτῇ μικρόν άντιστάθμισμα άπέναντι του χαμένου ποσοδ.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ

ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ

Όποιος συνηθίζει να παρατηρή τακτικά τον ουρανόν θα έχη διαπιστώσει ότι όλα τα άστρα, όλα εκτός από την σελήνην και τους πλανήτας, ανατέλλουν κάθε βράδυ τέσσερα λεπτά βραδύτερον από την προηγούμενη ήμέρα. Αν βάλετε ένα σημάδι εις την Ανατολήν εις τό απεναντί σας βουνό και ιδήτε ότι σήμερα ένα άστρο άνέτειλε εις τας 8.10', αύριο αυτό θα ανατείλῃ εις τας 8.14'. Με την παρατήρησι αυτῇ ήμπορείτε να έλέγξετε αν τό ώρολόγι σας πηγαίνει με ακρίβειαν. Τό ίδιο άστρον μετά 30 ήμέρας θα ανατέλλῃ δύο ώρας αργότερα, και κάθε μήνα δύο ώρας. Δηλαδή μετά 12 μήνας θα έχη προχωρήση 2 x 12 = 24 ώρας.

Οι πλανῆται δεν έχουν αυτῇ την κανονικότητα. Ίδίως όσοι είναι πλησίον του ήλιον προχωρούν άκανόνιστα πότε προς τα έμπρός πότε προς τα όπίσω. Δι' αυτό ό Έρμης που είναι πολύ πλησίον του ήλιον πολύ σπάνια άπομακρύνεται από αυτόν ώστε να φανῇ δια γυμνού οφθαλμοῦ. Τον Μάρτιον δεν καθίσταται ορατός. Η Αφροδίτη που είναι και αυτῇ πολύ κοντά εις τον ήλιον και τον Φεβρουάριον ήτο πρωϊνός άστήρ, τον Μάρτιον πλησιάζει πολύ κοντά στον ήλιο και ανατέλλει μόνον μισή ώρα πρό του ήλιον, δι' αυτό και δύσκολα ήμπορεί να την διακρίνῃ κανείς τό πρωτῆ τις πρώτες μόνον ήμέρες του Μαρτίου.

Ο Άρης που αυτόν τον καιρό σχεδόν συμβαδίζει με τα άστρα που είδαμε εις τό σχήμα του Φεβρουαρίου τό βράδυ έχει προχωρήσει προς Ν έως ΝΔ μεταξύ Λαμπαδία και Αιγός. Πιο πίσω ό Κρόνος συμβαδίζει επίσης με τους λαμπρόνς άπλανείς Προκύνα και Σείριον και μεσουραναί γύρω εις τας 8 τό βράδυ. Ο Ζεύς έχει προχωρήσει μαζί με τον Κρόνον προς την δύσιν. Ο Άρης, Ζεύς και Κρόνος που εδρίσκονται πιο μακριά από τον ήλιον βλέπομεν ότι σχεδόν συμβαδίζουν μαζί με τους γειτονικούς των άπλανείς άστέρας και δι' αυτό τους παρακολουθούμεν εύκολώτερα από τον Έρμήν και την Αφροδίτην, που ως κοντινοί πηγαίνουν πότε έμπρός και πότε πίσω. Η Σελήνη την 16 Μαρτίου είναι πανσέληνος. Τό βράδυ της 17 είναι κοντά εις την Παρθένον και την 29 ως φθίνουσα μήνη τό πρωτῆ εδρίσκεται κοντά εις την Αφροδίτην.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ

"ΟΥΔΕΝ ΜΕΙΖΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙΝ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ"

ΔΙΗΓΗΜΑ

Η "Αντζελα ήταν μόνο δυό χρονών, όταν άκουσε για πρώτη φορά τη λέξη «ελευθερία». Έπειδή δεν μπορούσε να την πη καθαρά, την έλεγε «έστεριά», αλλά οι δικοί της καταλάβαιναν τί ακριβώς έννοούσε. Η μικρή είχε συνδέσει τη λέξη «ελευθερία» με το χάρτινο σημαλάκι που της αγοράζε ο πατέρας της κάθε εθνική γιορτή. "Αν μπορούσε μάλιστα να δώσει κάποιον όρισμό, θα σάς έλεγε ότι ελευθερία σημαίνει να κρατάς μια σημαία, να είσαι ανεβασμένη στους ώμους του πατέρα σου κι από εκεί ψηλά να βλέπεις τις μεγαλόπρεπες παρελάσεις.

Στά τέσσερα χρόνια της η "Αντζελα δεν έλεγε πια «έστεριά». "Αντίθετα είχε και μια φίλη που την φώναζε πολύ καθαρά «Ελευθερία». Κ' έπειδή το μυαλό της δούλευε καλά, κατάλαβε πως η «έστεριά» ή δική της ήταν κάτι άλλο, και πως όταν φώναζε την "Ελευθερία να παίξει μαζί της, δεν ήταν ανάγκη να κρατά το χάρτινο σημαλάκι, ούτε να περπατά με γοργό βηματισμό.

Αργότερα στο σχολείο, η "Αντζελα έδωσε τη λέξη «ελευθερία» με τη λέξη Τούρκος. Στις 25 Μαρτίου η δασκάλα τους μίλησε για τους "Ελληνες, που πολέμησαν τους Τούρκους για να αποκτήσουν την ελευθερία τους. Κ' έπειδή ήταν "Ελληνίδα ένατο τοίς εκατό, αντιπαθούσε μέσα της τους Τούρκους κάθε φορά που πήγαιναν κόντρα στην αγαπημένη της λέξη.

Τα χρόνια περνούσαν. Η μια εθνική γιορτή διαδεχόταν την άλλη κ' η "Αντζελα, σαν μαθήτρια που ήταν, υποχρεωνόταν κάθε χρονιά να στίβη το μυαλό της για να γράψει τις ανάλογες εκθέσεις. Καθώς σκεφτόταν για να γράψει, παρατηρούσε πως η λέξη ελευθερία ήταν ύφασμένη με πολέμους, θυσίες και αγώνες. Αυτό της έκανε μεγάλη εντύπωση, γιατί το εύρισκε παράλογο. "Εγραψε λοιπόν σε μια της εκθεσι

στην Πέμπτη Δημοτικού : «Για να έχουν την ελευθερία τους οι "Ελληνες πολέμησαν από τα παλιά χρόνια μέχρι σήμερα διάφορους λαούς. Τους Πέρσες, τους Ρωμαίους, τους "Αραβες, τους Σλάβους, τους Βούλγαρους, τους Τούρκους, τους Φράγκους. Γιατί όμως πρέπει να πολεμάμε κανέναν τόσο πολύ για ένα πράγμα που είναι δικό του;»

"Όταν διαβάστηκε η εκθεσί της μέσα στην τάξη, η δασκάλα είπε στα παιδιά να χειροκροτήσουν την "Αντζελα. "Εκείνη το δέχτηκε πολύ ευχαρίστως γιατί της άρεσαν τα χειροκροτήματα, αλλά δεν κατάλαβε τί το σπουδαίο είχε γράψει για να την χειροκροτήσουν!

Σιγά σιγά ώριμαζε το μυαλό της. Η μια λογική σκέψη διαδεχόταν την άλλη, όπως ακριβώς συνέβαινε και με τις εθνικές γιορτές, που κάθε χρόνο την εύρισκαν όλο και μεγαλύτερη, όλο και πιο αξια να γράψει ωλόκληρωμένες εκθέσεις με βαθιά νοήματα. Μέσα της είχε ξεκαθαρίσει τελείως τις αφηρημένες και τις συγκεκριμένες έννοιες. Η λέξη δέντρο ήταν συγκεκριμένη, η λέξη ελευθερία αφηρημένη. Το δέντρο μπορείς να το δεις, ν' αγγίξεις τη φλούδα του. Τη λέξη ελευθερία δεν την βλέπεις πουθενά, όμως σ' αγγίζεις, την νοιώθεις και την αισθάνεσαι.

Και οι συλλογισμοί της προχωρούσαν. "Εγινε ποτέ πόλεμος για ένα δέντρο, για ένα τραπέζι, για μια καρέκλα; Δεν θυμόταν. "Οχι! άπαντούσε. Οι πόλεμοι γίνονται όχι για τις συγκεκριμένες έννοιες αλλά για τις αφηρημένες. Οι άνθρωποι αγωνίζονται και θυσιάζονται για την έννοια της δημοκρατίας, της δικαιοσύνης, της ελευθερίας, της θρησκείας, της πρόοδου, αλλά πολεμούν και εξ αιτίας της πείνας, της ανέχειας, του μίσους, του φθόνου, της ζήλειας, της απληστίας, της κακίας.

"Όταν πήγαινε στη δεύτερα Γυμνασίου η "Αντζελα έγραφε : «Η

έθνική μας γιορτή είναι μια μέρα που θυμίζει σ' όλους μας τη μεγάλη σημασία της ελευθερίας. Για τους αγώνες και τους πολέμους των "Ελλήνων μέσα στην μακρόχρονη ιστορία τους έχουν γράψει τα βιβλία κ' έχουμε μιλήσει γι' αυτούς χιλιάδες φορές. "Ας μιλήσουμε λοιπόν για τη λέξη «ελευθερία», που αποτελεί και το μεγάλο νόημα της μεγάλης αυτής μέρας. Η λέξη ελευθερία είναι μια αφηρημένη έννοια. "Ισως η πιο σπουδαία μετά από την έννοια αγάπη. "Αφηρημένες έννοιες υπάρχουν και καλές και κακές. Κακές είναι οι έννοιες : σκλαβιά, καταναγκασμός, καταπίεση, περιουσιμός, αδικία, ύποταξη. Η λέξη ελευθερία τις μάχεται όλες και βοηθάει τον άνθρωπο να αγωνίζεται απέναντί τους».

Κ' έλεγε κι άλλα πολλά. Πώς, παραδείγματος χάριν, οι άνθρωποι δεν αγωνίζονται συγκεκριμένα για ένα δέντρο, αλλά για το δέντρο της ελευθερίας το θεωρούν τιμή τους να θυσιαστούν.

"Ο δάσκαλος της είπε : «Μπράβο, "Αντζελα, έγραψες μια πρωτότυπη εκθεσι. Χωρίς να αναφέρεις πουθενά ούτε το Μεσολόγγι, ούτε τα Ψαρά, ωστόσο ήταν συνεχώς παρόντα στο γραφτό σου. Γιατί το Μεσολόγγι και τα Ψαρά είναι ακριβώς τα πιο απτά παραδείγματα θυσίας στο δέντρο της ελευθερίας».

Στην τελευταία τάξη του Γυμνασίου, στις 25 Μαρτίου, της έδωσαν για θέμα το ρητό : «Οὐδέν μείζον ἀνθρώποις τῆς ἐλευθερίας». Πού θα πή : «Κανένα αγαθό δεν είναι σπουδαιότερο για τους ανθρώπους από την ελευθερία». Η "Αντζελα το είχε νοιώσει αυτό από τότε που ήταν δυό χρονών και της αγοράσε ο πατέρας της το χάρτινο σημαλάκι, κ' ήταν κάτι πολύ εύκολο γι' αυτήν να αναπτύξει το θέμα. "Αλλά έπειδή ήταν η τελευταία φορά που θα έγραφε εκθεσι με τέτοιο περιεχόμενο, έβαλε τα δυνατά της.

Η πέννα της άκουγόταν να γρατσουνίζει σταθερά μέσα στην ήσυχία της τάξης : «Ελευθερία είναι το να είσαι ανεξάρτητος από κάθε εξωτερική βία, απ' όπου κι αν προέρχεται. "Ελευθερία είναι ή χαρά να κάνης και να λες εκείνο που — σύμφωνα με την κρίσι σου — είναι το σωστό και το δίκαιο».

Παρακάτω ανέφερε ότι τα ζώα διαφέρουν από τον άνθρωπο γιατί υπακούνε στο ένστικτό τους και γιατί δεν ξέρουν πως είναι ελεύθερα, αντίθετα από τον άνθρωπο που το ξέρει και ο καθημερινός του αγώνας είναι να διατηρήσει την ελευθερία του.

Μίλησε για τον «Ελευθέριο Δία», για τη σημασία που του έδιναν οι αρχαίοι "Ελληνες, έγραψε για τα «Ελευθέρια» που ωργάνωναν στη μνήμη των πράξεων και των γεγονότων που τους εξασφάλισαν την ελευθερία τους, κ' ύστερα προσπάθησε να αναλύσει τα είδη της. Πρώτα πήρε την θρησκευτική ελευθερία. "Ο Χριστός το διακήρυξε : «"Οποιος θέλει, ας έρθη πίσω μου». "Οποιος θέλει, και αν θέλη. Συνέχισε με την πολιτική ελευθερία που είναι το δικαίωμα του ανθρώπου να διαλέγει το πολίτευμά του, να εκλέγει, να εκλέγεται και να συμμετέχει στη θέληση της πολιτείας.

Ανέφερε την ατομική ελευθερία, που λέγεται και προσωπική. "Ο άνθρωπος έχει δικαίωμα να κινηται ελεύθερος, να μην καταδιώκεται, να μη συλλαμβάνεται, να μη στερηται την προσωπική του ελευθερία όταν οι ενέργειές του δεν είναι αντίθετες με τους νόμους του κράτους. Μίλησε για την πνευματική ελευθερία, όπου ο κάθε άνθρωπος μπορεί ελεύθερα να λή και να γράφει τις σκέψεις του, να μιλά τη γλώσσα του και να κάνει τα θρησκευτικά του καθήκοντα. "Εκανε μια σύγκριση με τα άλλα αγαθά, όπως είναι ο πλούτος, ή σωματική δύναμη, ή δόξα, ή σοφία και απέδειξε με λογικά επιχειρήματα πως πράγματι το μεγαλύτερο αγαθό στον άνθρωπο είναι ή υπαρκτή της. "Απ' αυτήν ξεκινούν όλα και σ' αυτήν καταλήγουν.

"Ετσι τέλειωσε την εκθεσί της. "Όταν την ξαναδιάβασε θυμήθηκε το χάρτινο σημαλάκι της, τις παρελάσεις, θυμήθηκε την «έστεριά», που έλεγε, και χαμογέλασε. "Εβαλε παύλα και γραμμή και έδωσε το γραφτό της.

ΓΙΑΝΝΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

ΑΝΑΣΤΗΜΕΝΟΣ

Διήγημα

Ο ξένος νύχτα έμπαινε στη χώρα. Τα φώτα ακόμα γεμίζανε την αγορά κι ο δρόμος άδειος, γιατί ο κόσμος είχε τραβηχτεί, δεχότανε το κουρασμένο βήμα το σποτό του γέρον. Στο σταυροδρόμι δίστασε για μια στιγμή, και μπήκε σ' ένα καφενείο. "Ενας μονάχα εκεί πελάτης κάπνιζε το ναργιλέ του. Γέρος κι αυτός, στο μαγαζιού το βάθος καθισμένος, τίποτε δεν πρόσεχε.

Κάθισε ο ξένος άσειστος, στον καναπέ σωρός. Τέλος ο καφετζής πρόβαλε από κάπου· είδε τον άγνωστο, κι άργος πήγε κοντά του.

— Από πού, ψυχοπατέρα; Θέλεις μαστίχα; ρώτησε.

— Από μακριά πολύ, παιδί μου...

— Φαίνεσαι τουρκομερίτης...

— "Ο γέρος κόμπιασε.

— "Οχι, είμαι από 'δώ, είπε τέλος.

— Μεσολογγίτης είσαι; Πώς σε λένε; Θα λείπεις πολλά χρόνια από δωπέρα...

— Δε με γνωρίζεις; είπε ο γέρος.

Και τα μάτια του στυλάνονταν ακίνητα.

— Πώς να σε γνωρίζω, χριστιανέ; "Οχι πού είμαι ξένος κ' εγώ, φερτός σ' αυτόν τον τόπο, αλλά πού να σε ξέρω; Πόσα χρόνια λείπεις από 'δώ;

— Πενήντα χρόνια...

— "Ο καφετζής γέλασε δυνατά. Γύρισε κατά τον άλλο γέρο με τον ναργιλέ και φώναξε :

— Δεν ακούς 'δώ τί γίνεται, γέρο Μάνθο; "Ελα σιμώτερα. Να ένας Μεσολογγίτης, που λείπει πενήντα χρόνια από τον τόπο του!

— "Ο Μάνθος ξύπνησε από τ' άνειρό του. "Ορθός, και με τον ναργιλέ στο χέρι, πήγε κοντά και κοίταξε τον ξένο με θολή ματιά.

— Ποιός είσαι; τότε ρώτησε.

— Ποιός ζή από τους Χαϊδούληδες;

— "Απ' τους Χαϊδούληδες;... Κανείς... γιατί ρωτάς; "Ο Γιώργος ο Χαϊδούλης χάθηκε στην "Εξοδο. "Ηταν αγαπημένος μου... Θιός σχωρέσ' τονε. Τ' άλλα τ' άδέρφια πέθαναν. "Ο Μήτρος ζούσε ίσαμε πέρσι. Ρήμαξε το σπίτι τους...

— "Ο ξένος αναστέναξε βαθιά. Κάτι είπε κι αναδάκρυσε.

— Ποιός είσαι; ο Μάνθος ξαναρώτησε.

— Μάνθο Αγέροη, με γνωρίζεις; είπε ο γέρος.

— "Εκαμε να σηκωθεί και ξανάπεσε.

— Ποιός είσαι, ωρέ; ο Μάνθος ξαναρώτησε άγρια. Και τώρα ξύπναγε από το ναργιλέ τη ζάλη.

— "Ο Γιώργος ο Χαϊδούλης...

— "Ο ναργιλές έφηνε από τα χέρια του γέρο - Μάνθου και συντριβήθηκε. "Ο ίδιος έκαμε να πέση.

— "Ωρέ, είπε, ζής, δεν πέθανες; "Εσ' δε χάθηκες στην "Εξοδο; Μαζί δεν ήμαστε; Λός μου σημάδια ξάστερα!

— Κεί πού πηγαίναμε να βγούμε, θυμάσαι, με το «πίσω» χωρίστηκαμε. Δε μ' άκουσες 'εσύ, καλότυχε, και τράβηξες όμπρός... Και γύρισα και ξαναμπήκα με τους άλλους... Κλειστήκαμε στον "Ανεμόμυλο... Δυό μέρες πολέμησαμε την τρίτη νύχτα βγήκαμε καμπόσοι. Και μās πιάσανε στη λίμνη... Σκλάβο με κρατήσανε στην "Αραπιά... Και τώρα γύρισα...

Τα δυό γερόντια αγκαλιασμένα κλαίγανε. Κόσμος πολς συνάχτηκε. Τον σηκώσανε το Γιώργο και τον πήγανε στών Χαϊδούληδων το έρημόσπιτο.

— "Εκεί, σ' ένα παλιόστρωμα πεσμένος, έβλεπε τον κόσμο που μπαινόβγαίνε. Κ' έλεγε τα βάσανά του, και παραμιλούσε κάποτε.

ΜΑΡΤΙΑΤΙΚΑ

Τὰ παιδιά τῆς τετάρτης Δημοτικού σ' ἐκεῖνο τὸ χωριὸ μὲ τὰ πλατάνια καὶ τὶς λεῦκες, τὰ κυπαρίσσια καὶ τὶς λεμονιές καὶ τ' ἄσπρα σπιτάκια, — ἄς πούμε πῶς τὸ χωριὸ αὐτὸ τὸ λένε Λάμυρα — πολὺ τὸν ἀγαπούσανε τὸν δάσκαλό τους, τὸν κύριο Καρυστινὸ. Τὸν ἀγάπησαν ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή πού διωρίστηκε σ' αὐτὸ τὸ χωριό. Ἦταν πολὺ νέος, ἀδύνατος, ψηλός, μὲ ζωηρά μαύρα μάτια, πυκνὰ φρύδια, ντυμένος πάντα σὰν κύριος. Μὰ τὸ πιὸ σπουδαῖο ἦταν πῶς πάντα χαμογέλυσε μὲ καλωσύνη. Ποτὲ δὲν τὸν εἶδα νὰ κατσουφιάζει. Μιλοῦσε τόσο ἀπαλά, τόσο γλυκά, πού ἀκόμα καὶ ὁ πιὸ ἀμελής ἢ ἀπειθαρχος μαθητὴς τὸν ἄκουε μὲ μεγάλο σεβασμὸ καὶ μὲ ἀγάπη. Τὴν ὥρα πού διδάσκει! Ὅποιο μάθημα κι ἂν δίδασκε, ἔκανε ὅλους νὰ τὸν προσέχουν. Κανεὶς δὲν κουραζόταν νὰ τὸν ἀκούη καὶ μήτε εἶχε ἀνυπομονησία πότε θὰ χτυποῦσε τὸ κουδούνι τοῦ διαλείμματος. Κι ὅταν γινόταν διαλείμμα καὶ τὰ παιδιά βγαίνουν στὴν αὐλὴ, τὰ πιὸ πολλὰ ἀντὶ νὰ παίξουν, προτιμοῦσαν νὰ μαζεῦονται γύρω ἀπὸ τὸν κύριο Καρυστινὸ, καὶ νὰ τὸν ἀκοῦνε νὰ τοὺς μιλάει σὰ μεγάλους τοὺς ἀδελφούς γιὰ τόσα καὶ τόσα ὥραϊα καὶ σπουδαῖα πράγματα, πού τὰ πρωτομάθαιναν.

Τὴ δευτέρη Κυριακὴ ἐκεῖνου τοῦ Μάρτη ὁ κύριος Διευθυντὴς τοῦ Δημοτικοῦ, ἀποφάσισε νὰ πᾶνε ὅλες οἱ τάξεις ἐκδρομὴ σ' ἓνα κοντινὸ χωριό, πού λέγανε πῶς ἦταν πιὸ ὁμορφο ἀπὸ τὰ Λάμυρα. Μὰ αὐτὸ δὲν εἶχε καὶ μεγάλη σημασία. Ὅπως ξέρουμε τὸ πιὸ σπουδαῖο σὲ μιὰ ἐκδρομὴ εἶναι νὰ ἀλλάξῃς τόπο. Τότε, ὅλα σοῦ φαίνονται πιὸ ὁμορφα καὶ σὰν καινούργια. Αὐτὸ τοὺς ἐξηγοῦσε ὁ κύριος Καρυστινὸς καθὼς τὰ παιδιά, πηδώντας τριγύρω του σὰν κατσικάκια, τραβοῦσαν γιὰ τὸ ἄλλο χωριό, ἀκολουθώντας ἓνα μονοπάτι πού τὸ σκίαζαν πανήψυλα κυπαρίσσια. Ἐνα σωρὸ πουλάκια πετοῦσαν ἀπὸ δέντρο σὲ δέντρο τιτιβίζοντας, τὸ καθένα μὲ τὴ δική του μουσική. Γιατί, καθὼς θὰ ξέ-

ρετε, τὸ κάθε πουλάκι ἔχει στὸ λαρύγγι του τὸ δικό του μουσικὸ ὄργανο. Καὶ κάθε πουλὶ βγάζει τὶς δικές του νότες.

Ἦστερ' ἀπὸ μιᾶς ὥρας πορεία διαλέξανε μιὰ ὥραϊα τοποθεσία γιὰ νὰ ξεκουραστοῦνε. Μιὰ βρύσι ἐκεῖ σιμά, μὲ κατάκρυο νερὸ τοῦ βουνοῦ, τοὺς ξεδιψάσε. Ἦστερα, κάθησαν ὅλοι χάμω, γύρω ἀπὸ τὸν κύριο Καρυστινὸ — κι ὁ Ἀντώνης ὁ Τρικόγλου, πού ἦταν ὁ πιὸ καλὸς μαθητὴς στὴν τάξη, σηκώθηκε καὶ τοῦ εἶπε :

— Κύριε, θέλουμε νὰ μᾶς μιλήσετε.

Ὁ κύριος Καρυστινὸς χαμογέλασε εὐχαριστημένος. Γιατί ἀγαποῦσε πολὺ τὰ παιδιά, καὶ μὲ τὴν ἀγάπη του καὶ τὴ στοργή του τὰ εἶχε κάνει ὅλα νὰ τὸν ἀγαπήσουν.

— Τί θέλετε νὰ σᾶς πῶ, παιδιά;

Τότε πετάχτηκε ὁ Μιχαλάκης ὁ Φυρίος καὶ εἶπε :

— Νὰ μᾶς μιλήσετε γιὰ τὴν ἀνοιξή! Γιὰ τὸν πρώτο μῆνα τῆς ἀνοιξῆς, γιὰ τὸ Μάρτη! Τί ὁμορφα πού εἶναι σήμερα! Νά, γιὰ κοιτάτε. Νὰ τὸ πρώτο χελιδόνι!

— Ἀ, ὥραϊα, εἶπε ὁ κύριος Καρυστινός. Νὰ σᾶς πῶ κάτι γιὰ τὰ χελιδόνια.

— Ναί, ναί, φώναξαν ὅλοι! Γιὰ τὰ χελιδόνια! Γιὰ τὰ χελιδόνια, κύριε...

Ὁ κύριος Καρυστινός, κάθησε σὲ μιὰ μεγάλη πέτρα, κάτω ἀπὸ μιὰ βαλανιδιά, καὶ ἄρχισε νὰ μιλάει.

— Ἐχουμε μάθει, παιδιά, νὰ θεωροῦμε τὸν Ἰανουάριο σὰν τὸν πιὸ ἀσπρογέννη Ἀγιο, μὲ τὰ πλούσια δῶρα. Δὲν πάει πολὺς καιρὸς, μόλις δυὸ μῆνες, πού ἦταν μαζί μας. Πολλὰ ἀπὸ τὰ δῶρα του θὰ τὰ ἔχετε ἀκόμα καὶ θὰ σᾶς τὸν θυμίζουν. Ἀλλά, παιδιά μου, πρέπει νὰ μάθουμε νὰ εἴμαστε δίκαιοι. Γιατί κάθε μῆνας, ἀκόμα καὶ ὁ πιὸ στρυφνός, ἔχει κάτι δικό του νὰ μᾶς χαρίσῃ.

— Καὶ ὁ Φεβρουάριος, κύριε; ρώτησε ἓνα παιδί, ὁ Τρύφων Χαλατσᾶς.

— Μάλιστα, καὶ ὁ Φεβρουάριος! Ἀς τὸν κοροϊδεύουμε κι ἄς τὸν λέμε «κουτσοφλέβαρο». Αὐτὴ ἡ κουτσαμάρα του εἶναι ἓνα δῶρο, ἂν δὲν γιὰ ὅλους, τουλάχιστον γιὰ τοὺς

ἀνυπόμονους! Εἶναι πολλοὶ πού βιάζονται νὰ περάσουν γρήγορα οἱ μέρες — ὁ καθένας, γιὰ διάφορους λόγους. Λοιπὸν, ὁ Φεβρουάριος μᾶς χαρίζει κάθε χρόνο δυὸ ὁλόκληρες μέρες. Ἀλλὰ τώρα ὁ Φεβρουάριος πέρασε, τὸν θάψαν τὰ χιόνια, καὶ μᾶς ἤρθε ὁ Μάρτης, ὁ προπομπὸς τῆς Ἀνοιξῆς, ὁ χλοερὸς διάδρομος πού μᾶς πάει στὸν μαγεμένο Ἀπρίλη μὲ τὴ Λαμπρή. Εἶναι λοιπὸν ἢ δὲν εἶναι ἓνα ὁλόκληρο δῶρο ὁ Μάρτης, μόνος του;

— Εἶναι, εἶναι, κύριε, φώναξαν ὅλα τὰ παιδιά.

Ὁ κύριος συνέχισε.

— Λίγο πρὶν εἶδαμε χελιδόνια νὰ σπαθίζουν τὸν ἀέρα μὲ τὰ φτερά τους! Κ' ὑπάρχουν πιὸ ἀγαπημένα πουλιά ἀπὸ τὰ χελιδόνια, πού μόλις γλυκάνει ὁ καιρὸς ἀφήνουν τὰ παγωμένα μέρη καὶ ξαναγυρίζουν στὶς φωλιές τους σὰν τοὺς καλύτερους οἰκογενειάρχες, τίς χτίζουν στὰ κεραμίδια μας, στὰ παράθυρά μας, κάτω ἀπὸ τὰ μπαλκόνια μας, στὰ δέντρα μας; Ἐμεῖς τὰ ζηλεύουμε πού ἔχουν φτερά καὶ πετᾶνε ὅπου θέλουν, κ' ἐκεῖνα πάλι μᾶς ζηλεύουν πού ἔχουμε οἰκογένειες, ζεστὰ σπιτικά. Κι ὅμως τὰ καταφέρνουν νὰ μᾶς μιμηθοῦν καὶ νὰ χτίσουν κι αὐτὰ τὸ δικό τους σπιτικὸ καὶ μάλιστα στὰ ἴδια σημεῖα πού τὸ εἶχαν χτίσει καὶ τίς προηγούμενες χρονιές! Ἔτσι, μπορούμε νὰ πούμε πῶς εἴμαστε στενοὶ συγγενεῖς μ' αὐτὰ τὰ ὥραϊα, τὰ γλυκά, τὰ ἀνθρώπινα πουλιά, πού κελαιδοῦν τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς οἰκογένειας. Σὲ λίγο, ὅλη ἡ Ἑλλάδα θὰ ἔχῃ γεμίσει χελιδόνια! Κι αὐτὰ τὰ πουλιά θὰ μᾶς κρατήσουν συντροφιά τουλάχιστον ἑξὶ μῆνες! Δὲν εἶναι αὐτὸ ἓνα σπουδαῖο δῶρο τοῦ Μάρτη; Ὁ λαὸς ἔτσι τραγουδαῖ τὸν ἐρχομὸ τῶν χελιδονιών: «Ἦρθε, ἦρθε χελιδόνι — κάθησε καὶ λάλησε — καὶ γλυκὰ κελάδησε. — Σὺ καλὴ νοικοκυρὰ — ἔμπα στὸ κελλάρι σου, — φέρ' αὐγὰ περδικωτὰ — καὶ πουλιὰ σαρακοστὰ». Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ποιητὴς μας πού νὰ μὴν ἔγραψε ὥραϊα τραγούδια γιὰ τὰ χελιδόνια. Ἐστὶν Ἀντώνη, πού σοῦ ἀρᾶσει ἢ ποιήσι καθὼς γνωρίζω, ἀσφαλῶς θὰ ξέρῃς ἀπ' ἑξῶ κανένα ποίημα γιὰ τὰ χελιδόνια. Ναί;

— Μάλιστα, κύριε! εἶπε ὁ Ἀντώνης. Κι ἀμέσως σηκώθηκε, ἀνέβηκε σ' ἓνα πεζοῦλι ἐκεῖ σιμά, γιὰ νὰ τὸν ἀκοῦν καλύτερα καὶ μὲ τὴν

(Συνέχεια εἰς τὴν σελ. 29)

Η ΥΓΕΙΑ

Η ΦΥΣΙΚΗ

ΑΜΥΝΑ

ΚΑΤΑ

ΤΟΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ

Κατὰ τὸν Πατέρα τῆς Ἰατρικῆς Ἰπποκράτην, αἰτία τῶν ἀσθενειῶν εἶναι ἡ παραβίασις τῶν φυσικῶν νόμων τῆς ὑγιεινῆς ζωῆς, πού ὀδηγεῖ σὲ ἀλλοιώσεις τῆς χημικῆς συνθέσεως τοῦ αἵματος. Στὸ περίφημο βιβλίον του «Ἀρχαία Ἰατρικὴ» λέγει ὅτι αἰτία τῶν ἀσθενειῶν εἶναι ἡ μεταβολὴ πού ἐπέφερε ὁ ἄνθρωπος στὴ διατροφή του. Γι' αὐτὸ σὲ ὅλα του τὰ ἔργα ἐπὶ κεφαλῆς τῆς θεραπευτικῆς εἶναι ἡ διαίτα. Στὴ διαίτα ὁ Ἰπποκράτης περιλαμβάνει τίς ἀσκήσεις, τίς ἐντριβές, τὰ λουτρά καὶ λοιπὰ παρόμοια.

Καὶ ὁ Πλάτων, θαυμαστής καὶ δισκὸς τοῦ Ἰπποκράτους, γράφει σχετικῶς: «Τὶς ἀσθένειες πού δὲν παρουσιάζουν μεγάλον κίνδυνον, νὰ μὴν τίς ἐρεθίζουμε μὲ φάρμακα». Ὁ Ἰπποκράτης δὲν περιμένει νὰ φθάσῃ στὸν κίνδυνον, ἀλλὰ μὲ τὰ πρώτα συμπτώματα καὶ μάλιστα πρὶν ἀπ' αὐτά, ζητοῦσε ἰσορροπία τῶν χυμῶν καὶ τὴν διατήρησι τῆς ὑγείας μὲ τὴν χρῆσι τροφῶν καὶ ποτῶν στὴν πρέπουσα ποιότητα καὶ ποσότητα καὶ στὴν ἐδεργετικὴν ἐπίδρασι τῶν ἀσκήσεων, ἀέρος, ἡλίου καὶ λοιπῶν ὁρῶν περιβάλλοντος. Ἦτο δηλ., ὑπὲρ τῆς προληπτικῆς Ἰατρικῆς. Δὲν περίμενε ἀξίες λόγου ἐνοχλήσεις, τοῦ ἀρκοῦσε ἀπλῆ στὸ μέτωπο φαγούρα, γιὰ νὰ συστήσῃ ἐλάττωσι τροφῆς.

Νὰ γιατί οἱ πρόγονοί μας ἦσαν ἓνας ἀπὸ τοὺς ὑγιέστερους λαούς.

Ψυχικὸς παράγων. Ὁ Ἰπποκράτης δὲν χάνει εὐκαιρία γιὰ νὰ τονίσῃ καὶ τὴν μεγάλη σημασία τοῦ καλοῦ ἠθικοῦ. Ἀν οἱ ἀρρωστοὶ ἀπογοητευθοῦν, μποροῦν νὰ χάσουν καὶ αὐτὴ τὴ ζωὴ των. Ὁ ἰατρός πρέπει νὰ μεταχειριστῇ ὅλα τὰ μέσα ὅπως ἀπομακρύνῃ τὴν ἀποθάρρυνσι ἢ τὴν δυσπιστίαν πρὸς τὸν ἰατρόν. Ὡς τὸν καλύτερον παράγοντα ὑγείας καὶ ἰσορροπίας κατατάσσει τὴν ψυχικὴ ἰσορροπία, τὴν αἰσιοδοξία καὶ τὴν χαρὰ. Γιατί πιστεύει ὅτι ὅλα αὐτὰ φέρουν μιὰ εὐνοϊκὴ μεταβολὴ στὴν ἀναπνοή, στὴν θερμοκρασία καὶ στὴν κατεργασία τῶν χυμῶν. Παραδέχεται βέβαια καὶ τὴν κληρονομικότητα τῆς κακείας ἀλλὰ πιστεύει ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ μεταβάλλῃ κανεὶς μὲ μιὰ καλὴ διαίτα καὶ γενικὰ ζωὴ τὴν κακὴ καὶ πού ἐνδέχεται νὰ ἔχῃ κληρονομήσει.

ANNA ΚΑΤΣΙΓΡΑ
Ἰατρός

Η ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Συμβουλαὶ τοῦ Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου τῆς Στουτγάρδης H. Holtmeier, Προϊσταμένου τοῦ Τμήματος τῆς Φυσιολογίας τῆς διατροφῆς.

Α. ΓΕΝΙΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΝ

— Δὲν πρέπει νὰ ξεχνῶμε ὅτι ὁ ὁργανισμὸς τοῦ παιδιοῦ πού μεγαλώνει χρειάζεται ἄλλας θρεπτικὰς οὐσίας καὶ ἄλλο ποσὸν θερμίδων ἀπὸ αὐτὰ πού χρειάζονται οἱ ἐνήλικοι.

Τὸ παιδί χρειάζεται ποιότητα καὶ ποσότητα τροφῆς διὰ νὰ μεγαλώσῃ, νὰ αὐξήσῃ τὸ σῶμα του, νὰ διαμορφώσῃ τὰ μέλη του, ἐνῶ ὁ ἐνήλικος δὲν χρειάζεται νὰ μεγαλώσῃ, οἱ δὲ πολὺ μεγάλοι στὴν ἡλικία χάνουν μάλιστα βάρος.

Ἀν δὲν λάβῃ ὅπ' ὅπιν του κανεὶς αὐτὰ τὰ δεδομένα, θὰ ὑποπέσῃ εἰς σφάλματα διατροφῆς τῶν παιδιῶν.

— Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ παιδιοῦ διακρίνεται εἰς τρία στάδια πού σχετίζονται καὶ μὲ τὴν διατροφήν του.

1. Ἡ διατροφή τοῦ βρέφους κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος, ἔτος θηλασμοῦ.

2. Τοῦ νηπίου ἀπὸ τοῦ 2ου μέχρι τοῦ 6ου ἔτους. Εἰς τὸ τέλος αὐτῆς τῆς περιόδου τοποθετεῖται τὸ ὄριον τοῦ πρώτου ψηλώματος τοῦ παιδιοῦ.

3. Ἡ διατροφή τοῦ μαθητοῦ ἀπὸ τοῦ 7ου μέχρι τοῦ 15ου ἔτους. Εἰς τὴν περίοδον αὐτὴν συντελεῖται τὸ δεύτερον ψηλῶμα.

— Πολλοὶ γονεῖς ἀγνοοῦν ὅτι αἱ λειτουργίαι τοῦ ἐντέρον καὶ τοῦ πεπτικοῦ συστήματος εἰς πολλὰ παιδιά διαμορφώνονται βραδέως καὶ τελειοποιοῦνται ἀργά, κατὰ τὴν μαθητικὴν ἡλικίαν. Αἱ μητέρες πού δὲν ἔχουν ὅπ' ὅπιν των αὐτὴν τὴν πραγματικότητα δὲν κατανοοῦν διὰ ποῖον λόγον τὰ παιδιά δὲν ἀνέχονται μερικὰ φαγητὰ καὶ μάλιστα κάποτε τοὺς φέρον ἐμετόν. Νομίζουν ὅτι τὸ παιδί ἀντιδρᾷ μὲ ἰδιοτροπίαν καὶ ζητοῦν μὲ πειθαρχικά μέσα νὰ ἀναγκάσουν τὸ παιδί νὰ δεχθῇ αὐτὸ πού ὁ ὁργανισμὸς του δὲν ἀνέχεται.

— Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι τὰ παιδιά προσβάλλονται πολὺ εὐκολὰ ἀπὸ τὰ μικρόβια καὶ χρειάζονται μεγάλην προφύλαξιν. Πρέπει νὰ ἐκχωρῶν ὅπ' ὅπιν ὅτι εἰς τὰ παιδιά καὶ εἰς τοὺς πολὺ μεγάλους πολλὰι μολύνσεις (ἀκόμη καὶ ἡ πνευμονία) δὲν παρουσιάζουν πάντοτε πυρετόν καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἀντιλαμβάνομεθα τὸ κακόν. Ἐὰν λοιπὸν ἓνα παιδί δίδῃ ἀσχημὴ ἐντύπωσι καὶ δὲν ἔχῃ ὀρεξιν, πρέπει ἀμέσως νὰ μᾶς βάλῃ εἰς ἐννοιαν καὶ νὰ συμβουλευθῶμεν τὸν ἰατρόν.

— Τὸ παιδί κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀναπτύξεώς του παρουσιάζει διαφόρους φάσεις. Ἄλλοτε ἔχει καλὴν ὀρεξιν καὶ τρώγει καλὰ, ἄλλοτε ὅμως ἐμφανίζει ἀνορεξίαν. Οἱ γονεῖς ὀφείλουν νὰ σεβασθοῦν τὴν διάθεσιν τοῦ παιδιοῦ καὶ ποτὲ νὰ μὴ τὸ βιάσουν νὰ φάγῃ, ἐὰν δὲν θέλῃ. Καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦν οἱ γονεῖς ὅτι ἓνα ἰσχυρὸν παιδί εἶναι περισσότερον ὑγιὲς ἀπὸ ἓνα πολὺ καχὺ.

Ἀπόδοσις ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΝΙΚΗΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΣ

Ο έμπνευσμένος παιδαγωγός, ο βαθυστόχαστος θεολόγος και ο εξαιρετός φυσικομαθηματικός

Υπό ΑΘ. Ι. ΔΕΛΗΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
Καθηγητού Πανεπιστημίου

Ο Εύγένιος Βούλγαρις υπήρξε ένας από τους πιο σοφούς συγγραφείς και πνευματικούς ανθρώπους του 18ου αιώνα. Προσέφερε πολλά εις τον Χριστιανισμόν, εις την Εκκλησίαν και τὸ ἔθνος. Ὑπερέτησε τὴν θρησκεία καὶ τὴν πατρίδα πιστά. Εἶχε μεγάλες ικανότητες. Ἐβοήθησε πολλοὺς μαθητάς του νὰ γίνουν καὶ αὐτοὶ πνευματικὲς προσωπικότητες. Ἐτιμήθη ὅσον ὀλίγοι Ἕλληνες τῆς ἐποχῆς του, ἀλλὰ ἐγεύθη καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ διώξεως. Ὅσον πὺλ ἱκανὸς εἶναι κανεὶς, τόσο πὺλ πολλὰ προσφέρει εἰς τοὺς συνανθρώπους του. Ἄλλοι μὲν τὸν θαυμάζουν καὶ τὸν βοηθοῦν εἰς τὸ ἔργον του τὸ πνευματικόν, ἄλλοι δὲ γίνονται διώκτες του ἀπὸ φθόνου καὶ μῖσος διὰ τὴν ἰδικήν του μικρότητα, ἀγραμματοσύνη καὶ πνευματικὴ πτώχεια.

Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις ἀπέδειξε ὅτι μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι καλὸς Χριστιανός, νὰ πιστεύῃ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ συγχρόνως νὰ εἶναι ἀριστὸς ἐπιστήμων. Ἡ πίστις καὶ ἡ γνώσις εἶναι κάτι πὺλ συμπληρῶναι τὸ ἓνα τὸ ἄλλο. Δὲν συγκρούονται. Σὲ ὅλη τὴ ζωὴ του ὁ Βούλγαρις διὰ τῆς διδασκαλίας του καὶ τοῦ κηρύγματός του ἐθέρμαινε εἰς τίς ψυχὰς τῶν σκλάβων Ἑλλήνων, τὴν πίστιν πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἀγάπην τῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Τοὺς ἔκανε νὰ σκέπτονται ὅτι ἡ ἐλευθερία ἔστω ὑπόθεσις ὄλων. Ἐβοήθησε πολὺ εἰς τὸ ἐξέσηκμα τοῦ Γένους ἀργότερα ἐναντίον τῶν Τούρκων. Ἐσπεῖρε τὸν σπόρον τῆς Ἐλευθερίας.

Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις ἐγενή-

θη εἰς τὴν Κέρκυρα στίς 11 Αὐγούστου 1716. Ἐπειδὴ τὴν ἡμέρα τῆς γεννήσεώς του ἐλύθη ἡ πολιορκία τῆς Κερκύρας ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ὅταν ἐβαπτίσθη τὸν ὄνομασαν Ἐλευθέριον. Ἐσπούδασε εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰ τότε γνωστὰ κέντρα μορφώσεως. Λόγῳ δὲ τοῦ ὅτι ἦτο ὑπερβολικὰ ἐξυπνὸς καὶ ἐργατικός, πλούσιοι Γιαννιώτες τὸν ἔστειλαν νὰ σπουδάσῃ εἰς τὸ Πατάριον τῆς Ἰταλίας, ἀφοῦ εἰς ἡλικίαν 21 - 22 ἐτῶν ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα Εὐγένιος.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ Βούλγαρις ἐσπούδασε θεολογίαν, φιλοσοφίαν, φυσικὴν καὶ μαθηματικά. Ἐμαθε δὲ πολλὰς ξένες γλῶσσας, ἰταλικά, γερμανικά, γαλλικά. Ἐγνώριζε δὲ καλὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά, Λατινικά καὶ Ἑβραϊκά. Ἀργότερα, μέγας πιά, ἔμαθε καὶ Ρωσικά. Ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν ἐγύρισε εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ ἐδίδασκε εἰς τὴν Μαρουτσαίαν Σχολήν.

Πρέπει νὰ σημειώσῃ κανεὶς ὅτι ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις εἶναι ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἀρχίζει νὰ διδάσκη φυσικὴν καὶ μαθηματικά εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα μαζί μὲ τὸν Νικηφόρο Θεοτόκη, ἕναν ἄλλο μεγάλο διδάσκαλο τοῦ γένους, μὲ τὸν ὁποῖον θὰ ἀσχοληθοῦμε εἰς ἄλλο ἀρθρομας.

Τὸ 1750 ἀναλαμβάνει τὴν διοίκησιν τῆς σχολῆς τῆς Κοζάνης. Μετὰ δὲ τρία χρόνια ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Ε' τοῦ ἀναθέτει τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος. Κατὰ τὴν διαμονὴν του ἐκεῖ ἡ σχολὴ ἀνεπτύχθη

τόσον, ὥστε ἔγινε περίφημος εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Εἶχε πολλοὺς μαθητάς. Πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀνεδείχθησαν σπουδαῖοι πνευματικοὶ ἡγέται. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν πρῶτην ἀσφαλῶς θέσιν κατέχουν οἱ μεγάλοι ἐθναπόστολοι, Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς καὶ Ρήγας Φεραίος.

Ὅπως εἰς τὰ Ἰωάννινα, ἔτσι καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος οἱ σκευωρίες καὶ οἱ πλεκτάνες τῶν ἀντιπάλων του δὲν ἄφησαν ἥσυχον τὸν Εὐγένιο Βούλγαρι. Ἀφήνοντας τὸ Ἅγιον Ὅρος παραμένει ἐπὶ τρία χρόνια εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ συνεχίζει δι' ἄλλα τρία χρόνια τὴν διδασκαλίαν του εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Ἀκαδημίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐκεῖ καὶ τιμᾶται καὶ διώκεται.

Τὸ 1763 φεύγει εἰς τὴν Λειψίαν, ὅπου μένει ἐπὶ μίαν ὀκταετίαν καὶ ἐκδίδει πολλὰ ἀπὸ τὰ ἔργα του. Εἰς ταξιδίον του εἰς τὸ Βερολῖνον γνωρίζεται μὲ τὸν αὐτοκράτορα Φρειδερίκον Β'. Φιλοξενεῖται εἰς τὴν αὐλήν του καὶ καθίσταται διὰ τῶν ἐκεῖ ἐπαφῶν του μὲ ξένους πνευματικούς ἀνθρώπους ἀπολογητὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς του εἰς τὴν Λειψίαν εἶχε γνωρίσει τὸν Ρῶσον στρατάρχην Θεόδωρον Ὁρλώφ, ὁ ὁποῖος καὶ ἔγραψε περὶ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσίας Αἰκατερίνην τὴν Β'. Αὕτῃ τὸν καλεῖ εἰς τὴν Πετρούπολιν καὶ τὸ 1772 τὸν διορίζει διευθυντὴν τῆς αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης. Οἱ Ρῶσοι ἐτίμησαν τὸν Βούλγαρι διὰ τὰ πνευματικά του προσόντα, τὴν μάθησίν του καὶ τὴν ἀγάπην του πρὸς ἐργασίαν. Εἰς ἡλικίαν 59 ἐτῶν χειροτονεῖται εἰς Μόσχαν πρεσβύτερος καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐκλέγεται Ἀρχιεπίσκοπος Σλαβικίου καὶ Χερσῶνος.

Ὅταν ἀργότερον παρητήθη ἀπὸ τὴν μητρόπολιν του, ἐπιστρέφει εἰς τὴν Πετρούπολιν, ὅπου ἡ αὐτοκράτειρα τὸν κάνει μέλος τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀκαδημίας καὶ τὸν παρασημοφορεῖ μὲ τὸ παράσημο τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου.

Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις ἐχρησιμοποίησε τὰ πλούσια ταλέντα, τὰ ὁποῖα τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός, διὰ τὸ καλὸ τῶν συνανθρώπων του. Μὲ φιλοπονίαν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὴν μάθησιν, ἔγινεν ὁ ἐμπνευστὴς τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους. Ἐτίμησε τὰ ράσα του, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν.

1821: Η ΠΡΩΤΗ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

Χρονικό

Ἐπὶ τὰς ἡμέρας ὕστερα ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ ἐκεῖνο Σάββατο τῆς διακαινησίμου, πὺλ ἡ σημαία τῆς Λευτεριάς ὑψώθηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὰ ὑδραῖα καράβια καὶ ὁ καπετὰν Γιακουμάκης Νικολάου Τομπάζης κηρύχθηκε γενικὸς ἀρχηγός τους, στίς 22 Ἀπριλίου τοῦ 1821, ἐσημειώθη ἡ πρώτη ναυτικὴ ἐπιτυχία τοῦ ἐνωμένου ψαριανο - σπετσιώτου - ὑδραῖκου στόλου : ὁ μελλοντικὸς διοικητὴς τῆς ὑδραῖκης μοίρας Γεώργιος Σαχτούρης, ἔχοντας καὶ τοῦ καπετὰν Ἀνδρέα Πινότση τὴ βοήθεια, ἐπίασε ἓνα μεγάλο ἐχθρικό καράβι γεμάτο ἀπὸ Τούρκους.

Ὁ Σαχτούρης ἦταν ἓνας ἀντρας ὄριμος, σαραντάρης σχεδόν, ὅταν σήμανε ἡ ὥρα τοῦ Ξεσηκωμοῦ. Γιὼς θαλασσινοῦ πὺλ εἶχε πλουτίσει ἀπὸ τὴ μεταφορὰ σταριοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἀποκλεισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐπέβαλε ἡ Ἀγγλία ἐναντίον τῆς Γαλλίας τοῦ Βοναπάρτη, ἔζησε τὰ παιδικὰ του χρόνια στὴ θάλασσα. Ἀμόλαγε πρωτόγονα καραβάκια, πὺλ ἔφτιαχνε μόνος του, κ' ἔτρεχε ξωπίσω τους κολυμπώντας γιὰ νὰ τὰ φτάσῃ. Ἐμπαινε σὲ μιά ψαρόβαρκα κ' ἔλαμνε μὲ τὰ κουπιά, δὲν ἐδίσταζε μάλιστα ν' ἀπλώσῃ τὸ πανὶ καὶ ν' ἀνοιχτῇ στὰ βαθιὰ γιὰ νὰ ψαρέψῃ μὲ τὴ συρτῇ.

Ὅταν μεγάλωσε ὁ Σαχτούρης ξεμάκρυνε ἀπὸ τὴν ἀγορὴν, μὰ τόσο ὡραία, γεμάτῃ ἀπὸ σπάνιες γραφικότητες Ὑδρα καὶ ἀκολούθησε τὸν πατέρα του στὰ ἐπικίνδυνα ταξίδια του. Καὶ δὲν ἀργήσε νὰ γίνῃ ἓνας σωστὸς θαλασσοδύκος. Τὸ Εἰκοσιένα τὸν βρῆκε ἰδιοκτῆτῃ τοῦ ἐμπορικοῦ βρεγαντίου «Ἀθηνᾶ», πὺλ σύντομα μετετράπη σὲ πολεμικό, ὅπως ἄλλωστε τὰ περισσότερα ἑλληνικὰ πλεούμενα τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐποχῆς.

Ἀπὸ τοὺς πρώτους Φιλικούς τῆς Ὑδρας ὁ Σαχτούρης καὶ ἀπὸ τοὺς πρώτους προσετοὺς πὺλ ξεσηκώθηκαν, ἀφοῦ ὠρκίστηκε ὕστερα ἀπὸ μιά πάνδημη δοξολογία, ξεκίνησε, πάλι ἀπὸ τοὺς πρώτους, ὅταν ὁ ὑδραῖκος στόλος ἀποχαιρετοῦσε τὸ νησί, γιὰ νὰ τραβήξῃ πρὸς τὰ μεγάλα του πεπρωμένα.

Τὰ ψαριανὰ καὶ τὰ σπετσιώτικα πλοῖα εἶχαν ἀράξει ἔξω ἀπὸ τὴν Τήνον καὶ ἐπερίμεναν τὰ ὑδραῖα γιὰ νὰ ἐνωθοῦν καὶ νὰ δράσουν ἀντάμα. Τὸ ἀρχικό σχέδιο ἦταν νὰ χτυπήσουν τὴν τούρκικη μοῖρα πὺλ, μὲ ὁρμητήριο τὸ Μοῦρτο καὶ τὴ Ναύπακτο, εἶχε ἀποκλείσει τὰ δυτικά παράλια τοῦ Μοριά καὶ τὸ Ἰόνιο. Ἀλλὰ σὲ μεταξὺ πῆγε στὴν Ὑδρα ὁ Διδάσκαλος τοῦ Γένους Νεόφυτος Βάμβας καὶ ζήτησε ν' ἀναβληθῇ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ σχεδίου. Ἦταν ἀνάγκη, εἶπε, νὰ κινήσῃ ἀμέσως ὄλος ὁ στόλος καὶ νὰ πάῃ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴ Χίο. Αὕτῃ, μὲ τὰ Ψαρά καὶ τὴ Σάμο, θ' ἀποτελοῦσαν μιά γερὴ προφυλακὴ γιὰ ὅλα κερὴ τὴν Ἑλλάδα. Εὐγλωττος ὅπως ἦταν, ἀνθρωπος μὲ μεγάλη φήμη, στενὸς φίλος τοῦ Κοραΐ καὶ πολλῶν ἄλλων σημαντικῶν Ἑλλήνων καὶ Φιλελλήνων, ἐπείσε τοὺς προκρίτους τῆς Ὑδρας, πὺλ λογά-

ριασαν καὶ τὴν οἰκονομικὴ συμβολὴ τῆς πλούσιας Χίου. Γιατὶ βλέπανε πὺς τὸ μεγαλύτερο βάρος τῶν δαπανῶν τοῦ ἀγῶνα ἐπεφτε ἀπάνω τους καὶ φοβόντανε πὺς δὲ θὰ μπορούσαν νὰ τὸ σηκώσουν ἀβοήθητοι. Ἀποφάσισαν λοιπὸν ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴ Χίο τὴ δράσι του ὁ στόλος.

Κατὰ τίς λίγες ἡμέρας πὺλ εἶχαν ἀράξει στὴν Τήνον τ' ἄλλα πλοῖα, τὸ τρεχαντήρι τοῦ Σπετσιώτῃ Ἀργύρῳ Στεμιτσιώτῃ ἐπίασε μιά αὐστριακὴ γολέττα πὺλ εἶχε πενήντα Τούρκους ἐπιβάτες. Ἐγιναν κάποια ἐπεισόδια καὶ ἀρπάχτηκαν μερικά πράγματα, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ αὐστηρὴ διαταγὴ τοῦ στόλου οἱ ἄμαχοι ἀξιδιώτες προστατεύτηκαν, τὰ πράγματα δόθηκαν πίσω καὶ ὁ Στεμιτσιώτης ἀπομακρύνθηκε γιὰ τιμωρία. Ἀναγγέλλοντας στὴ Δημογεροντία τῆς Ὑδρας τὴν ὑπόθεσις οἱ Σπετσιώτες, λένε : «Ὁ βασικὸς σκοπὸς μας, ἀδελφοί, συνίσταται εἰς τὸ νὰ διαφυλάξωμεν τὰ δίκαια τῶν ἐθνῶν». Εἶναι μιά φράσις πὺλ φανερώνει ἡθικὰς ἀρχὰς καὶ αἰσθήματα ἀνθρωπιστικά, σπάνια γιὰ τοὺς πολεμιστὰς τῶν ταραγμένων ἐκείνων καιρῶν.

Ἀφοῦ ἐνώθηκαν τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα καὶ ὅλοι ἐμειναν σύμφωνοι μὲ τὴ γραμμὴ πὺλ ἐχάραξαν οἱ προσετοὶ τῆς Ὑδρας, ἐτοιμάστηκαν νὰ σαλπάρουν. Τότε ἔφτασε καὶ διεδόθη ἀστραπιαία ἡ θλιβερὴ εἰδησις τῶν σφαγῶν τῆς Πόλης, τοῦ ἀπαγχονισμοῦ τοῦ Πατριάρχῃ Γρηγορίου τοῦ Ε', ὁ θάνατος ἄλλων πέντε ἱεραρχῶν, καθὼς κ' ἡ πληροφορία πὺς οἱ ἀπαίσιοι κακοῦργοι εἶχαν πιάσει τὸν Ὑδραῖο καπετάνιο Κωσταντῇ Γκιούστο μαζί μὲ τὸ τσοῦρμο του, καὶ ἀφοῦ τοὺς ἀλυσόδεσαν καὶ τοὺς ὑπέβαλαν σὲ ἀφάνταστα μαρτύρια, τοὺς πετσόκοψαν. Ἡ ἀγανάκτησις ὄλων τῶν Ἑλλήνων γιὰ τίς ἀπάνθρωπες αὐτὲς πράξεις τῶν Μουσουλμάνων ἐκορυφώθηκε, περισσότερον ὅμως ἐξωργίστηκαν οἱ Ὑδραῖοι, πὺλ τρέφαν αἰσθήματα ἀγάπης γιὰ τοὺς συντοπίτες τους. Κ' ἡ ὁργὴ τους ξέσπασε στοὺς Τούρκους πὺλ μ' ἓνα μεγάλο καράβι πῆγαιναν νὰ προσκυνήσουν στὴ μητρόπολιν τοῦ μωαμεθανικοῦ κόσμου, τὴ Μένκα. Ἀνάμεσά τους ἦταν ὁ Σαῖχουλislam, ὁ ἀνώτατος δηλαδὴ θρησκευτικὸς ἀρχηγός, καθὼς κ' ἓνας ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος τοῦ σουλτάνου, κομιστὴς πολυτίμων δώρων σὲ σύμμαχό του Μεχμέτ Ἀλῇ τῆς Αἰγύπτου. Μόλις ἔβρινε τὸ πλοῖο ὁ Σαχτούρης, πὺλ ἔτυχε ν' ἀρμενίξῃ ξέμακρα ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τοῦ ρίχτηκε καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Πινότση τὸ αἰχμαλώτισε.

Τὸ ἡμερολόγιο τοῦ Τομπάζη, πὺλ εὐτυχῶς ἔχει διασωθῇ, ἀναφέρεται σὲ πολλὰς λεπτομέρειες σχετικὰς μὲ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ τούρκικο καραβιοῦ καὶ τῶν ἐλλείψεων τοῦ ἑλληνικοῦ, πὺλ μήτε πολεμοφόδια ἀρκετὰ διέθετε μήτε ἀφθονὲς τροφές.

Αὕτῃ ἡ πρώτη θαλασσινὴ ἐπιτυχία, καθὼς καὶ κάποιες ἄλλες τῶν ἀρχῶν τῆς Ἐπαναστάσεως ὅπως ἡ καταβύθισις δυὸ μικρῶν τούρκικων πολεμικῶν, ἡ αἰχμαλωσία ἐνὸς τρίτου κ' οἱ ζημιὲς πὺλ προξενήθηκαν σὲ κάμποσα μεταγωγικά, εἶχαν ἀποτελέσμα δυσανάλογο μὲ τὸ μέγεθός τους : Ἐδῶσαν φτερά στίς ἐλπίδες τοῦ λαοῦ κ' ἐπροκάλεσαν ἐξάλλον ἐνθουσιασμό στοὺς πλοιάρχους καὶ τοὺς ναῦτες, γιὰτὶ ἐθεωρήθηκαν καλὸς οἰωνός καὶ δίκαιη τιμωρία, πὺλ τὴν ἐπέβαλε ἡ Νέμεσις στοὺς βαρβάρους σφαγιαστὰς τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων μαρτύρων.



ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΚΑΝΑΡΗΣ

Όλη ή βουλή τῶν προεστώτων
στο μῶλο συναγμένη
εἶπε πῶς ἔξω στή στεριά
τοὺς Τούρκους θὰ προσμένη.
Τότε ἔβγαλα τὸ φέσι
καὶ νὰ μιλήσω θάρρεψα
προβάλλοντας στή μέση:
— Τίποτα, ἀρχόντοι, δὲ φελάει
μονάχα τὸ καράβι!
Σὰ μ' ἄκουσε ἓνα ἀπὸ τὰ τρανὰ
καλπάκια μας ἀνάβει
καὶ τὸ φαρμάκι χύνει:
— Ποιὸς εἶν' αὐτὸς καὶ πῶς τὸν λέν,
ποὺ συμβουλὲς μᾶς δίνει;
Νὰ τὰ Ψαρρὰ πῶς χάθηκαν.
Κι ἐγὼ φωτιά στο χέρι
πῆρα καὶ πέρα τράβηξα
κατὰ τῆς Χιὸς τὰ μέρη
κι εἶπα ἀπὸ κεῖ—δὲ βράσταξα—
μὲ χεῖλια πικραμένα:
—Νὰ πῶς μὲ λέν ἐμένα!

ΑΛ. ΠΑΛΛΗΣ

ΣΤΟΝ ΑΝΔΡΙΑΝΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΥ

Τὸ μοναστήρι τὸ παλιὸ σημαίνει τὴν καμπάνα
καὶ φτερωτοὶ λεβέντηδες ἀπὸ τὴν Ἀλαμάννα
μὲ τ' ἄλογά των σχίζουσι τὴν καταχνιά τοῦ λόγγου
καὶ βγάζουν τίς ἀρματωσιές καὶ στέκουν συντροφιά σου.
Καὶ γύρω στήνοντας χορὸ παρθένας τοῦ Ζαλόγγου
τὴν ἀνδρική τὴν παρθενιά κοιτοῦν τῆς ὁμορφιάς σου.
Ξύπνα κι ἀκόνα σὲ σταυρὸ τῆς λευτεριάς λεπίδα,
βλόγα τὸν μάρτυρα Χριστέ, τὸν ἥρωα Πατρίδα...

Γ. ΣΟΥΡΗΣ

ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ

Τὴ μέρα αὐτὴ τὴ δόξασε
ἡ ὁρμὴ τοῦ Εἰκοσιένα
κ' εὐλόγησε ἡ Παρθένα,
τὴ θέριεψε ἡ εὐχή.
Τὴ μέρα αὐτὴ τὴ μύρωσαν
πνοὲς ὀλάσπρων κρίνων.
Ἀνάστα τῶν Ἑλλήνων
ἡ ἐλεύθερη ψυχὴ.

Ἀνάστα καὶ ξανάδραξε
τὴ φλόγα τὴ μεγάλη,
γιά νὰ φωτίσης πάλι
λαοὺς ποὺ καρτεροῦν.
Καὶ φτάσε ὡς τοὺς ἀλύτρωτους
καβάλα στ' ὄνειρό σου.
Σὰν ἄστρο φανερώσου
σιμά τους, νὰ χαροῦν.

Ἑλλάδα, εἶσαι στὰ μάτια μας
τῶν ἀξίων ἡ Μητέρα.
Παιᾶνες πέρα ὡς πέρα
καὶ δάφνης θεῖα κλαδιά.
Τὸ Εἰκοσιένα! Εἰκόνισμα,
ποὺ θ' ἀκουμποῦν τὰ χεῖλη.
Κ' ἐμπρός του ἓνα καντήλι
θὰ καίη λαμπρό, ἡ καρδιά.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΚΑΛΛΙΠΑΤΕΙΡΑ

«Ἀρχόντισσα Ροδίτισσα, πῶς μπήκες;
Γυναῖκες διώχνει μιά συνήθεια ἀρχαία
ἐδῶθε», — Ἐχὼ ἓνα ἀνήψι, τὸν Εὐκλέα,
τρία ἀδέρφια, γιό, πατέρα Ὀλυμπιονίκες.

Νὰ μ' ἀφήσετε πρέπει Ἑλλανοδίκες
κ' ἐγὼ νὰ καμαρώσω μὲς στὰ ὠραῖα
κορμιά, ποὺ γιὰ τὸ ἀγρίλι τοῦ Ἡρακλέα
παλεύουν, θαυμαστὲς ψυχὲς ἀντρίκειες.

Μὲ τίς ἄλλες γυναῖκες δὲν εἰμαι ὁμοία
στὸν αἰῶνα τὸ σόι μου θὰ φαντάζη
μὲ τῆς ἀντρείας τ' ἀμάραντα προνόμια.

Μὲ μάλαμα γραμμένος τὸ δοξάζει
σὲ ἀστραφτερὸ κάτεβατὸ μαρμάρου
ὕμνος χρυσὸς τοῦ ἀθάνατου Πινδάρου.

Λ. ΜΑΒΙΛΗΣ

ΤΟ ΨΑΡΑΚΙ

Ψαράκι ποὺ ὅ,τι νὰ βρεθῇ
ὀρέγεται νὰ τὸ γευθῇ
καὶ μέσ' στὸ ρέμα τὸ βαθὺ
κυνηγητὸ τοῦ κάνει,
μιά μέρα θεὸν γελασθῇ,
ἀπὸ τ' ἀγκίστρι θὰ πιασθῇ
καὶ θάμπη στὸ τηγάνι!

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΕΝΑΣ ΥΜΝΟΣ

ΣΤΟ ΨΩΜΙ

Τοῦ ΜΠΟΥΣΟΡ

Ὡ ψωμί τῶν ἀνθρώπων, καρπὲ τῆς γῆς ἀσύγκρι-
τε! Ἀπὸ τότε ποὺ σ' ἐμπιστεύτηκε στὰ σκοῦρα αὐ-
λάκια, μονάχος καὶ σκεπτικός, ὁ σποριάς, μὲ τί
ἐπίμονον ἀγῶνα, σπόρος πρῶτα, μετὰ χορτάρι καὶ
τέλος στάχυ ἐτοιμο γιὰ τὸ δρεπάνι καρποφόρησες!

Ποιά μεγάλη δύναμι, ἐνῶ ἦσουν ἓνα τόσο δά
πραγματάκι χωμένο μὲς στὴ γῆ σ' ἔκανε νὰ ξεπε-
ταχθῇς πρὸς τὸ γαλάζιον οὐρανὸ μεστωμένο ἀπ'
ὄλους τοὺς χυμούς της, γιὰ νὰ φτιαχθῇ τὸ ψωμί τὸ
χρυσωμένο ἀπὸ τῆς φωτιᾶς τὰ φιλιὰ;

Χρειάστηκε νὰ βάλῃ κι ὁ ἄνθρωπος τὸν κόπο
τοῦ στήν ὑπομονὴ τοῦ χωραφιοῦ κι ὁ ἥλιος ὁ φλο-
γερός καὶ τῆς νύχτας ἡ δροσοῦλα ποὺ περνᾶνε
μέσα στὰ σκαμμένα χῶματα, χρειάστηκε νὰ βοη-
θήσῃ καὶ τ' ἀτσαλένιο ἀλέτρι.

Γιὰ νὰ γεννηθῇ τὸ ψωμί ἀπὸ τὸ σπόρο τὸ μικρὸ
χρειαστήκανε τὰ βόδια, ποὺ τὰ δάμασε ὁ ἀνίδρωτος
ἄνθρωπος καὶ τὰβαλε νὰ ὀργώσουν, τὸ κοφτερὸ
δρεπάνι, ἡ σκληρὴ μυλόπετρα, τὸ λάλο νερό, τὸ
πλατὺ ἁλώνι, τ' ἄλατι τ' ἄρμυρό, τὸ λαχταριστὸ
προζύμι καὶ τοῦ φούρνου ἡ πύρα.

Γιὰ νὰ σὲ πλάσουνε, ψωμί, δούλεψαν ἀντάμα τὰ
πάντα. Μπορεῖ νὰ σὲ γεύεται δίχως νὰ σὲ νοιώθῃ
ὁ ἀκαμάτης, ποὺ ἡ βαρεμάρα τὸν σπαταλάει. Αὐτὸς
ποὺ ἔχει βάλει σκοπὸ τῆς ζωῆς του νὰ σκλαβώνῃ
τ' ἀδέρφι του. Ἐκεῖνος ποὺ θησαυρίζει ἀπὸ τῶν
ἀνθρώπων τὴ δυστυχία, μπορεῖ νὰ σὲ βλέπῃ μὲ κα-
ταφρόνια. Μὰ ὁ καλὸς δουλευτής, ποὺ κοπιᾶζει
νύχτα—μέρα καὶ ξέρει νὰ εὐχαριστῇ τὸν Θεὸ γιὰ
τ' ἀγαθὰ ποὺ μᾶς χαρίζει, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γυ-
ρεῖ ἓνα κομμάτι ψωμί γιὰ τὰ κόπια του. Κι ἅμα
σ' ἀντικρῶζει νοιώθει συγκίνησι βαθειά, γιὰτὶ συλ-
λογιέται: «Νὰ ὁ ἄξιος μισθὸς τοῦ ἀνθρώπινου μό-
χθου».

Τὶ γιορτὴ γιὰ τὴ φάμιλία ἡ θωριά σου. Καὶ πόσο
σφίγγονται οἱ καρδιὲς διὰ τὴν ἡ μᾶνα ἀνήσυχη ψιθυ-
ρίζει στενάζοντας: «ἀκριβῆνε τὸ ψωμί!»

Ὡ, σὸ ψωμί, κάνε νὰ ἰδοῦμε τὴ μεγάλη Εἰρήνη,
τὴν ἀληθινὴν Εἰρήνην τὴ μελλοντική. Γίνου ἡ τρο-
φὴ τοῦ πνεύματος, ὅπως εἶσαι καὶ τοῦ κορμιοῦ.

Πλασμένο ἀπὸ ὄλους καὶ γιὰ ὄλους, ὃ ψωμί τῶν
ἀνθρώπων, πές μας ἐσὺ πῶς εἶναι πιά καιρὸς νὰ
ζήσουμε ἀδελφικά. Ἐμπνευσέ μας τὴν Ἀγάπη,
δίδαξέ μας ν' ἀποστρεφόμεσθε τὴ βία καὶ τὸν ἀδι-
κο πλουτισμό. Γιατὶ τώρα κοιτᾶμε πῶς ν' ἀρπάξουμε
τὴ μπουκιά ὁ ἓνας ἀπὸ τοῦ ἄλλου τὸ στόμα, ἀντὶ
νὰ μάθουμε νὰ σὲ μοιραζώμαστε δίκαια κ' ἴσια.

(Διασκευή) ΣΠ. ΠΑΝ.

Γράμματα στοὺς μικροὺς Ἐρυθροσταυρίτες

Παιδάκια μου,

Καθόμαστε μπροστὰ στὸ τζάκι χαζεύοντας
τίς πύρινες φλόγες. Ὅσο τρομερὴ εἶναι ἡ
φωτιά ὅταν καταστρέφῃ τὰ δάση, τόσο ὑπέ-
ροχη γίνεται ὅταν ζεσταῖν ἓνα δωμάτιο.

Ὅλο ἐκεῖνο τὸ κρῦο πρῶινὸ τὸ περάσαμε
μπροστὰ στίς φλόγες τοῦ τζακιόυ, ποὺ τρα-
γουδοῦσαν τραγούδια τοῦ δάσους καθὼς
ἔτρωγαν μὲ λαιμαργία τὰ ξερὰ κούτσουρα.

Χιλιάδες φλόγες στροβιλίζονταν ξέφρενες,
μανιασμένες, κατακόκκινες, ἰδρωμένες μέσα
στὸ χῶρο τοῦ τζακιόυ. Λικνίζονταν σὰν
μπαλλαρίνες, ὕψωναν τὰ χέρια, τὰ κατέβα-
ζαν ἀμέσως, ἔσκυβαν, ξανασήκωναν τὸ πει-
σματάτικο κεφαλάκι τους, κι ὅταν ἦταν ἐτοι-
μες νὰ πέσουν ἐξαντλημένες καὶ κουρασμένες,
ἐμεῖς ξαναβάζαμε ἓνα ξύλο στὴ φωτιά κι ὁ
χορὸς ξανάρχιζε ἀπὸ τὴν ἀρχή. Πιὸ ὀρμη-
τικός, πιὸ δυνατός, πιὸ μανιασμένος.

Ὁ Κωστάκης, πέντε χρονῶν, στεκόταν
μπροστὰ της καὶ ζέσταινε τὰ πόδια του.

— Ἡ φωτιά μιλάει, εἶπε σοβαρά. Τὴν ἀκοῦς;
Λέει πάτ, τσίκ, τσάκ, πί, τσίκ, πάτ!

Ἡ φωτιά, Κωστάκη, δὲν μιλάει μονάχα.
Ἀναστενάζει, βογγάει, θυμῶνεται καὶ χορεύει.
Μὰ τὸ μεγάλο τῆς ἐλάττωμα εἶναι τὸ φαί.
Ἡ φωτιά εἶναι σὰν ἓνα λαίμαργο παιδί.
Τρώει ὅ,τι βρεῖ καὶ δὲν τὴν σταματάει τί-
ποτα. Μιὰ τόση δὰ σπύθα μπορεῖ νὰ κατα-
βροχήσῃ ἓνα ὀλόκληρο δάσος. Μιὰ μικρὴ
χαριτωμένη φλόγα, μπορεῖ νὰ γίνῃ, ὅταν
πεινάσῃ, ἓνα φοβερό τέρας.

Ἡ φωτιά δὲν θὰ σοῦ πῇ ποτὲ «χόρτασα,
φτάνει!» Ὅσο τρώει, τόσο ἀνοίγει ἡ ὄρεξις
της, τόσο μεθαίει μὲ τὸ φαί, τόσο τὸ στομάχι
της μεγαλώνει. Ἡ μανία της φτάνει στὴν
καταστροφὴ. Ἀπ' ὅπου περνᾶει, πεινασμένη,
ἀφήνει πίσω της ἀποκαΐδια καὶ φρίκη. Ἐχει
μάλιστα μαζί της μιά γομολάστιχα ποὺ μπο-
ρεῖ νὰ σβήσῃ τὰ πάντα. Σβήνει τὴ χαρὰ, τὸ
γέλιο, τὴν εὐτυχία, τὸ πράσινο. Ἐκεῖνο τὸ
ζωηρὸ πράσινο μιᾶς κατάσπαρτης ἑκτασης,
τὸ κάνει σκοῦρο καφετί, ἡ μαῦρο, ἀναλόγως.
Τὸ τοπίο γίνεται τότε πένθιμο καὶ θλιβερό.

Βλέπε λοιπὸν τὴν φωτιά, Κωστάκη, μέσα
στὸ τζάκι νὰ μιλά, νὰ τραγουδᾷ, νὰ χο-
ρεύῃ. Ἀκου τοὺς ψιθύρους της καὶ ζέσταινε
τὰ ποδαράκια σου. Μὰ πρόσεχε τὴν. Μὴν
παίξῃς ποτὲ μαζί της.

Α.Β.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΟΠΟΙ

Με τὸ ὄνομα «ΑΓΙΟΙ ΤΟΠΟΙ» ὁ ἄπλως λαὸς ὀνομάζει κάθε τοποθεσία πού ἔχει σχέση με τὰ γεγονότα τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. Γεωγραφικῶς ἅγια γῆ εἶναι ἡ στενὸμακρη ἐκείνη λουρίδα γῆς πού ὀριοθετεῖται ἀπὸ Βορρᾶ μετὰ τὸ Αἰβανό καὶ Ἀντιλίβανό, στὸ Νότο μετὰ τὴ Σιναιτικὴ Χερσόνησο, ἀνατολικά τὴν Συροαραβικὴ ἔρημο, καὶ δυτικὰ μετὰ τὴν Μεσόγειο θάλασσα.

Ἀλλάξε ἡ περιοχή αὐτὴ τόσους κυριάρχους, εἶδε, κατοικήθηκε ἀπὸ τόσες διαφορετικὲς φυλές, ὅσο καμιὰ ἄλλη τοποθεσία τοῦ κόσμου. Μέχρι τὸ 1947 ἐκατοικεῖτο ἀπὸ τοὺς Παλαιστίνιους. Ἀπόφασι δὲως τῆς 31.8.47 τοῦ Ο.Η.Ε. υἱοθέτησε ἀγγλικὸ σγέδιο ἀνακατανομῆς τῆς Παλαιστίνης σὲ δύο χωριστὰ κράτη: τὸ Παλαιστινιακὸ καὶ τὸ Ἰσραηλινικό. Οἱ Ἰσραηλίτες, καλύτερα ἐξωπλισμένοι ἀπὸ Ἀγγλία καὶ Ἀμερικὴ καθὼς καὶ μετὰ ἀπέραντη οικονομικὴ βοήθεια ἀπ' ὅλες τὶς κοινότητες τοῦ διεθνoῦς Ἑβραϊσμοῦ, κατέρωθσαν νὰ ἀπομονώσουν τοὺς Παλαιστίνιους σὲ μικρὲς κοινότητες καὶ νὰ ἀπαλλοτριώσουν τὴ γῆ τους. Ἐτσι ἔγινε τὸ κράτος τοῦ Ἰσραὴλ μετὰ τὴ μορφὴ πού γνωρίζουμε σήμερα, ἀφοῦ προηγήθηκαν τρεῖς φονικῶτατοι πόλεμοι (1948, 1967, 1973), χωρὶς ν' ἀποκλείεται κ' ἕνας τέταρτος ἀνάμεσα σὲ Ἀραβες καὶ Ἰσραηλίτες.

Οἱ Ἅγιοι Τόποι μ' ἐπικέντρο τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀποτελοῦν τὸν σταυροδρόμι τῶν τριῶν μεγάλων μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν τοῦ κόσμου: Τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, γιατί ἐκεῖ ἦταν τὸ μέγιστο λατρευτικὸ κέντρο τῶν Ἑβραίων, δηλαδὴ ὁ Ναὸς τοῦ Σολομῶντος πού συγκέντρωνε στὰ προαύλια τοῦ τὴν κοινωνικὴ, οικονομικὴ καὶ πολιτικὴ ζωτικότητά τοῦ παγκόσμιου Ἰουδαϊσμοῦ. Ὁ Ναὸς ἦταν γιὰ τὸν κάθε Ἑβραῖο ὅ,τι ἡ καρδιά γιὰ τὸν ἀνθρώπινον σῶμα. Τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπίσης γιατί ἐκεῖ ἐβίωσαν τὶς χαρὲς καὶ τὶς λύπες τοῦ ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος. Ἐκεῖ ἐγεννήθη, ἔπαθε, καὶ ἀνέστη ἐγκαινιάζοντας μὴ νέα ζωὴ. Καὶ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, γιατί ἡ παλαιὰ Ἱερουσαλὴμ εἶναι ἱερὴ στὴν Μουσουλμανικὴ παράδοσι ὅσο καὶ στὴν Ἰουδαϊοχριστιανικὴ. Εὐχῆς βέβαια ἔργο θὰ ἦταν νὰ διεθνοποιηθῇ ἡ ἱεράπολι αὕτη, ἀλλὰ εἶναι τόσα τὰ τοπικὰ καὶ διεθνῆ συμφέροντα, πού ἐρίζουν μέσα ἐκεῖ καὶ γύρω καὶ τόσος ὁ φανατισμένος ἐθνικισμὸς ὥστε τὸ δράμα μὴδὲ διεθνοποιήσεως Ἱερουσαλὴμ ἐλευθερίας εἶναι τοῦτῃ τὴ στιγμὴ ἕνας πόθος εὐσεβῆς καὶ τίποτε ἄλλο.

Εὐλαβὴς ὁδοιπόρος - προσκυνητὴς πού ἐπισκέφθηκε τὴν Ἁγία Σιών λίγο προτοῦ κατακτηθῇ ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες, πού τὴν πήραν ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Ἰορδανῶν στὸν πόλεμο τῶν ἑξὶ ἡμερῶν τοῦ 1967, μᾶς περιγράφει μετὰ παρακάτω γλαφυρὰ στὴ λιτότητά τους λόγια τὴν παλαιὰ Ἱερουσαλὴμ.

«Οἱ Ἀραβες συντηροῦν μετὰ σεβασμὸ τὴν παλαιὰ Σιών πού εἶναι, ἄλλωστε, καὶ γι' αὐτοὺς πανίερη ὅσο καὶ γιὰ τοὺς Ἰουδαϊοχριστιανούς. Σ' ἕνα μεγάλ-

λο πλάτωμα πού σκεπάζει τὴν νοτιο-ανατολικὴ τῆς γωνιά, ὑψώνεται καὶ δεσπόζει σ' ὅλην τὴν γύρω περιοχὴ ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ὠραία μνημεῖα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τὸ λεγόμενο τζαμί τοῦ Ὀμάρ. Εἶναι ἕνα ὀκτάγωνο κτίσμα ἔργο, ὡς φαίνεται, Ἑλλήνων τεχνιτῶν τοῦ 7ου αἰ. μ.Χ. μ' ἐξαισίες ἀναλογίες, ντυμένο ἀπ' ἔξω με λευκὸ μάρμαρο καὶ γαλάζια πορσελάνη καὶ στεφανωμένο μ' ἕνα χρυσό, λαμπερὸ τροῦλλο. Συνδυάζει ἀρμονικὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν Ἀράβων. Στὴν ἴδια ἀκριβῶς θέσι, ὑψωνόταν στὰ χρόνια τοῦ Χριστοῦ ὁ μέγας Ναὸς τοῦ Ἰσραὴλ, πού περιεῖχε τὸν ἱερό βράχο, στὸν ὁποῖο, κατὰ τὴν ἑβραϊκὴ παράδοσι, ὁ Ἀβραάμ ἀνέβηκε νὰ θυσιάσῃ τὸν Ἰσαάκ. Ἀπάνω σ' αὐτὸν τὸν βράχο, αἰῶνες δλόκληρους θυσιάσαν ζῶα οἱ Ἑβραῖοι ἱερεῖς. Ἀπὸ αὐτὸν κατὰ τὴν Ἰσλαμικὴ παράδοσι ἀναλήφθηκε στοὺς οὐρανούς ὁ προφήτης Μωάμεθ. Ὁ βράχος εἶναι πάντα ἐκεῖ. Γεμίζει, πελώριος, μαῦρος καὶ ἀκατέργαστος, τὸ κέντρο τοῦ μεγάλου τζαμιῦ πού λέγεται γιὰ τοῦτο ἀραβικὰ «Κούμπετ - ἔς - Σάχρα», δηλαδὴ Τροῦλλος τοῦ Βράχου, κ' εἶναι ὁ ἱερώτερος χώρος τοῦ Ἰσλάμ ὕστερα ἀπὸ τὸν λίθο τῆς Καβάβα στὴ Μέκκα. Ἐτσι, σὲ τοῦτῃ τὴν περιτειχισμένη πόλιν, πού δὲν καλύπτει οὔτε ἕνα ὁλόκληρο τετραγωνικὸ χιλιόμετρο, συνωστίζονται οἱ χιλιόχρονες παραδόσεις τῶν τριῶν μεγάλων μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν τοῦ κόσμου Ἰουδαϊσμοῦ, Χριστιανισμοῦ καὶ Μουσουλμανισμοῦ».

Πρὶν περιγράψουμε τὰ παλαιοχριστιανικὰ μνημεῖα τῆς Ἁγίας Γῆς σκόπιμο θεωροῦμε ν' ἀνατρέξουμε στὸ ἀπώτερο παρελθὸν γιὰ νὰ ἐξετάσουμε τὴν τοπογραφικὴ ἐξέλιξι τῆς παραγμένης αὐτῆς περιοχῆς.

Ἀποφασιστικὴ γιὰ τὴν ἱστορικὴ διαμόρφωσι τῆς περιοχῆς ὑπῆρξε ἡ κατάληψι τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης Τίτο (στὰ 70 μ.Χ.), ὁ ὁποῖος κυριολεκτικὰ τὴν ἱσοπέδωσε («μὴ ἀφήσας λίθον ἐπὶ λίθου», ὅπως ὁ Χριστὸς τραγικὰ εἶχε προφητεύσει. Ἀργότερα ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς στὰ 136 μ.Χ. γιὰ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς χριστιανούς καὶ γιὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν μετάβασι προσκυνητῶν ἐκεῖ, ἔδωσε διαταγὴ, σύμφωνα με τοὺς ἐκκλησιαστικούς ἱστορικούς Εὐσέβιο, Σωκράτη καὶ Σωζομένο, νὰ στηθῇ στὸν κτιριακὰ ἀδιὰμόρφωτο μέχρι τότε Πανάγιο Τάφο ἕνα ἀγάλμα τοῦ Δία γιὰ νὰ λατρεύεται, καὶ ἕνα γυνὸν ὁμοίωμα τῆς Ἀφροδίτης νὰ τιμᾶται στὸν φρικτὸ Γολγοθᾶ ἐπάνω. Ἡ πόλι μετωνομάσθηκε σὲ Αἰλία Καπιτωλίνα. Οἱ Ρωμαῖοι κατακτητὲς θέλησαν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ σβήσουν τὴν Ἑβραϊκὴ κὴττητα τῆς Ἱερουσαλὴμ.

Βέβαια οἱ Ἅγιοι Τόποι καὶ τὰ Ἱερά Προσκυνημὰ ἔχουν ὑποστῇ τόσες ταλαιπωρίες μέσα στὴν ἱστορία καὶ τόσοι θρῦλοι τὰ ἔχουν τυλίξει, ὥστε πολλὲς φορὲς ἡ ἀντικειμενικὴ ἱστορικὴ ἔρευνα ἀδυνατεῖ νὰ βεβαιώσῃ τὴν γνησιότητα τῶν θρυλουμένων. Πολλοὶ ἱστορικοὶ ἀμφισβητοῦν πολλὰ, καὶ δὲν εἶναι λίγες οἱ ἱστορικὲς θεωρίες πού προσπαθοῦν νὰ κλονίσουν τὴν πίστι τῶν εὐσεβῶν γιὰ τὴν γνησιότητα τῶν Ἁγίων Τόπων. Ἀλλὰ τί τὴν θέλει ὁ πιστὸς τὴν ἱστορικὴ ἀπό-

δειξι, ὅταν ἡ παράδοσι βεβαιώνει μετὰ ὅλη τὴν ἱεροπρέπεία τῆς, ὅτι καὶ πρὶν ἀκόμη ἀπὸ τὸν Μ. Κωνσταντῖνο οἱ πιστοὶ τοῦ Χριστοῦ συνέερχαν στὴν Ἱερουσαλὴμ κατὰ χιλιάδες ἀπ' ὅλα τὰ σημεῖα τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας γιὰ νὰ πάρουν τὸ βάπτισμα στὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνη καὶ νὰ προσκυνήσουν τὸν Ζωοδόχο Τάφο;

Καὶ ἡ ἱστορία πῆρε τὸ δρόμο τῆς. Εὐλαβεῖς μαρτυρίες ἀναφέρουν πῶς ὁρθόδοξοι ἐργάτες ἐδεῖξαν στὴν Ἁγία Ἐλένη τὸ μέρος «ὅπου εἶρε τὸν Τίμιον Σταυρόν». Συγκυνητικὴ εἶναι ἡ ἱστορία τῆς ἀνευρέσεως τοῦ Τιμίου Σῦλου. Στὸ μέρος ὅπου τῆς ὑπεδείχθη ἔβαλε ἡ βασιλομήτωρ Ἐλένη πιστοὺς χριστιανούς νὰ σκάψουν γιὰ νὰ ἀνακαλύψουν ὅχι πολυτίμους λίθους, ἀλλὰ τὰ τιμαλφῆ τῆς Ὀρθοδοξίας κεμήλια. Τὸ συναξάριο τῆς ἐκκλησίας μετὰ ζωντάνια μᾶς περιγράφει τὴν ἀπόγνωσι τῆς μητέρας τῶν χριστιανῶν ἀρχαιολόγων Ἐλένης ὅταν βρέθηκε μπροστὰ ὅχι σ' ἕνα σταυρὸ ἀλλὰ σὲ τρεῖς. Μὴ γνωρίζοντας ποῖος εἶναι ὁ αὐθεντικός Σταυρός, γονάτισε καὶ παρακάλεσε τὸν Θεὸ νὰ τῆς φανερώσῃ μετὰ σημεῖο τὸ ἐξαγοραστικὸ σύμβολο τοῦ θεανθρώπινου πάθους. Κι ὁ Θεὸς μίλησε μετὰ τὸν τρόπο του: Ἀκούμπησαν καὶ τὰ τρία σταυρικὰ ξύλα ἐπάνω σ' ἕναν παράλυτο ἄνθρωπο καὶ προσευχθήσαν. Καί, ὦ! τοῦ θαύματος, μόλις τὸ ζωοπυλὸ ξύλο ἦλθε σ' ἐπαφὴ μετὰ τὸ ἀκίνητοποιημένο σῶμα, τὸ σήκωσε ἀπὸ τὸ φορεῖο τῆς παραλυσίας. Ὁ ἄνθρωπος πετάχθηκε ἐπάνω δοξάζοντας τὸν Θεὸ κ' εὐχαριστώντας τοὺς ἀνθρώπους! Τί ἄλλο σημεῖο ἐχρειάζετο γιὰ ν' ἀποδειχθῇ ἡ γνησιότης τοῦ Τιμιόξυλου;

Τὸ μέρος ὅπου ἀπεκαλύφθη «τὸ ἐξαγοραστικὸ ξύλον» ὅπως ὁ ποιητὴς τῶν ἡμερῶν μας Παπατσώνης χαρακτηρίζει τὸν Τίμιον Σταυρὸ, ἔγινε κέντρο παγκόσμιο χριστιανικῆς λατρείας καὶ περισυλλογῆς. Ἡ Ἁγία Ἐλένη ἔκτισε στὸ σημεῖο τῆς εὐρέσεως μιὰ μεγάλη βασιλική, ἐγκαινιάζοντας ἔτσι τὸ ἔθιμο πού ἀπαιτεῖ νὰ σκεπάζωνται μετὰ ναοὺς οἱ χώροι οἱ συνδεμένοι μετὰ τὴν ἱστορία τοῦ Κυρίου καὶ τὸν βίον τῶν ἁγίων Του.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος γέμισε τὴν περιοχή λίγο ἀργότερα μετὰ ἄλλες ἐκκλησίες, τὰ λεγόμενα προσκυνήματα τῆς Ὀρθοδοξίας μ' ἐπικεφαλῆς τὸν Πανίερο Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τὴν δωρικὴ στὴ μαρμαροσκεπαστὴ ἐπιβλητικότητά τῆς βασιλικῆς τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὸ ψηφιδωτὸ δάπεδο. Ἄλλες ἐκκλησίες πού τὰ συναξάρια τῶν προσκυνητῶν ἀναφέρουν εἶναι ὁ ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν κῆπο τῆς Γεσθημανῆ, στὴ Βηθανία ἡ Ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου, ἡ Βάπτισι τοῦ Χριστοῦ στὸν Ἰορδάνη, ὁ ναὸς τῆς ἀγωνίας στὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ στὴ Ναζαρέτ, τὸν Γάμω στὴν Κανά τῆς Γαλιλαίας, τῆς Μεταμορφώσεως στὸ Θαβώριο ὄρος καὶ πλῆθος ἄλλων. Τὰ ἱερά προσκυνήματα σήμερα πού βρίσκονται στὰ χέρια τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος παρουσιάζουν ἔντονα τὰ στίγματα τοῦ χρόνου καὶ τῶν πολεμικῶν περιπετειῶν τῆς πιὸ ταραγμένης αὐτῆς γωνιάς τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ ἀπ' αὐτὰ ἔχουν ἱσοπεδωθῇ, ἄλλα ἐρειπωθῇ. Τὰ περισσότερα ὅμως ἀναμένουν καὶ τὴ δικὴ μας στοργικὴ φροντίδα, ἐφ' ὅσον ἀποτελοῦν ἀναπαλλοτρίωτο κτῆμα τῆς ἐλληνορθόδοξης βυζαντινῆς μας κληρονομιάς.

Ν. Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΚΑΛΛΗ

ΟΙ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Όταν μιλούσαμε γιὰ τὸν καρχαρία, ἀναφέραμε ὅτι ἡ ὁσφρησί του εἶναι τόσο ὀξεῖα, ὥστε μπορεῖ νὰ αἰσθανθῇ τὴ μυρωδιά τοῦ αἵματος διαλυμένου μέσα στὸ νερὸ σὲ ἀναλογία 1 : 50.000.000. Δὲν εἶναι ὅμως μοναχὰ ὁ καρχαρίας, πού ἔχει τόσο ἀναπτυγμένη τὴν αἴσθησι τῆς ὁσφρήσεως. Ὅλα τὰ ζῶα, ἀπὸ τὰ πιὸ ἐξελιγμένα ὡς στὰ πιὸ ἀτελῆ, ἔχουν ἀναπτυγμένες τὶς αἰσθήσεις των. Τὰ περισσότερα εἶδη μάλιστα σὲ πολὺ μεγαλύτερο βαθμὸ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο.

Ἀς πάρουμε ὡς παράδειγμα τὸν σκύλο καὶ μάλιστα τὸν κυνηγετικὸ. Ὁ κυνηγὸς τὸν παίρνει μαζί του γιὰ νὰ τοῦ ἀνακαλύπτῃ τὰ θηράματα, λαγούς, πέρδικες κ.λ.π., πού μονάχος του εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ κατορθώσῃ. Τὸ κυνηγετικὸ σκυλὶ ὁμως τὸ κατορθώνει, γιατί ἔχει ὀξύτατη ὁσφρησι, καὶ χάρι σ' αὐτὴν παρακολουθεῖ τὸ «ντορὸ» τοῦ θηράματος, ὥσπου νὰ τὸ ἀνακαλύψῃ ἐκεῖ πού εἶναι κρυμμένο.

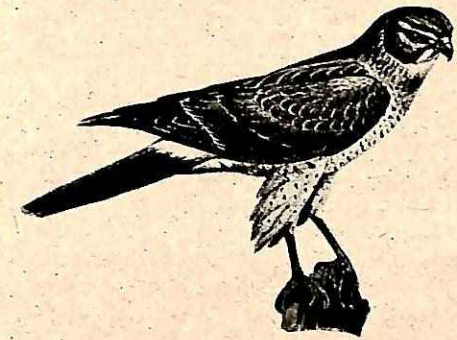
Κοιτάξετε τὴ γάτα: ἐνῶ κοιμάται ἡσυχῇ, ξαφνικὰ μπορεῖ νὰ τὴν ἰδοῦμε νὰ τινάζεται καὶ νὰ ὀρμᾷ πρὸς ὠρισμένη κατεύθυνσι. Κάποιον ὑποπτο θόρυβο, πού ἐμεῖς ἦταν ἀδύνατο νὰ τὸν ἀκούσῃ, συνέλαβε ἡ ὀξύτατη ἀκοή τῆς καὶ τὴν ἐξύπνησε.

Θέλετε νὰ παρακολουθήσουμε τοὺς σπουργίτες; Συχνὰ βλέπομε κάποιον ἀπ' αὐτοὺς νὰ ὀρμᾷ ἀπὸ τὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ καὶ νὰ ἀρπάξῃ στὸν ἀέρα κάποιον ἔντομο, πού ἐμεῖς οὔτε θὰ μπορούσαμε νὰ τὸ διακρίνωμε, ἢ νὰ μαζεύῃ ἀπὸ τὸ δρόμο κανένα ψίχουλο ἢ κανένα σπόρο, πού ἐμεῖς θὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ ἰδοῦμε.

Θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναφέρωμε χιλιάδες τέτοια παραδείγματα, πού ἀποδεικνύουν ὅτι ὅλα τὰ ζῶα ἔχουν ἐξαιρετικὰ ἀναπτυγμένες τὶς διάφορες αἰσθήσεις των. Τὰ παραδείγματα μάλιστα, πού ἀναφέραμε, δείχνουν καὶ κάτι ἄλλο: ὅτι τὸ ἕνα ζωικὸ εἶδος ἔχει ἀνεπτυγμένη τὴν ἀκοή, ἄλλο τὴν ὁσφρησι, ἄλλο τὴν ὄρασι κ.ο.κ.

Γιατί ὅμως τὰ ζῶα νὰ ἔχουν τὶς αἰσθήσεις των τόσο πολὺ ἀναπτυγμένες καὶ μάλιστα περισσότερο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο; Κάθε ζωικὸ εἶδος,

λένε οἱ ζωολόγοι, ζῇ μέσα σ' ἕνα ὠρισμένο περιβάλλον. Γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ζῇ μέσα σ' αὐτό, πρέπει νὰ εἶναι προσαρμοσμένο πρὸς τοὺς



Γεράκι. Παρατηρήσετε τὰ μάτια του.

δρους, πού τὸ ἀποτελοῦν, ὅπως εἶναι ἡ θερμοκρασία, οἱ βροχοπτώσεις, οἱ ἀνεμοὶ κ.λ.π. Ἄν δὲν ἔχῃ τὴν ἱκανότητα νὰ προσαρμοστῇ στοὺς δρους τοῦ περιβάλλοντος, εἶναι καταδικασμένο νὰ ἐξαφανισθῇ. Αὐτὸ συνέβη, λένε οἱ φυσιολόγοι, μετὰ πολλὰ ζωικά εἶδη, πού ἔζησαν πρὶν ἀπὸ ἑκατομμύρια χρόνια. Ὅταν οἱ ὄροι τοῦ περιβάλλοντος, μέσα στὸ ὁποῖο



Βόμβυξ. Παρατηρήσετε τὶς κεραίες του.

ζοῦσαν, ἄλλαξαν τὰ εἶδη αὐτὰ ἐξαφανίστηκαν κ' ἐμεῖς τὰ γνωρίζομε μόνο ἀπὸ τὰ ἀπολιθώματά τους.

Καὶ σήμερα ἀκόμα πολλὰ ζωικά εἶδη βαδίζουν πρὸς τὴν ἐξαφάνισι, γιατί οἱ ὄροι τοῦ κατάλληλου γι' αὐτὰ περιβάλλοντος ἄλλαξαν. Παράδειγμα οἱ πελαργοί. Τὰ ὁμορφα καὶ ὠφέλιμα αὐτὰ πουλιὰ ἐξαφανίστηκαν ἀπὸ τὶς βαλτώδεις περιοχές, ὅπου ζοῦσαν ἄλλοτε σὲ μεγά-

λους ἀριθμούς, ὅταν αὐτὲς ἀποξηράνθηκαν. Ἐφυγαν, γιατί δὲν εὗρισκαν πιὰ τροφή (βατράχους καὶ ἄλλα ὑδρόβια ζῶα). Ἀνάλογα μετὰ τὸ ζωικὸ εἶδος, τὸ περιβάλλον, τοὺς δρους πού ἐπικρατοῦν σ' αὐτό, τὸν τρόπο ζωῆς καὶ πολλοὺς ἄλλους δρους, σὲ ἄλλο εἶδος, ὅπως εἴπαμε, εἶναι περισσότερο ἀναπτυγμένη ἡ ὄρασι, σὲ ἄλλο ἡ ἀκοή, σὲ ἄλλο ἡ ὁσφρησι, σὲ ἄλλο ἡ ἀφή. Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ σπουδαιότητα καὶ τὴ σημασία πού ἔχει κάθε αἴσθησι γιὰ τὸ συγκεκριμένο ζωικὸ εἶδος. Τὰ πουλιὰ, π.χ., σχεδὸν ὅλα βρίσκουν τὴν τροφή τους χάρι στὴν ἐξαιρετικὰ ὀξεῖα ὄρασί τους. Πραγματικὰ ἀπορεῖ κανεὶς, πῶς τὸ μικρὸ πουλὶ διακρίνει μέσα στὰ πυκνὰ χόρτα ἕνα σκουληκάκι καὶ τὸ ἀρπάζει ἢ πῶς τὸ γεράκι βλέπει ἀπὸ τὸ ὕψος πού πετᾷ ἕναν ἀρουραῖο ἢ μιὰ σάυρα καὶ τὰ συλλαμβάνει χωρὶς ἀποτυχία.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν πουλιῶν ἔχουν τελειότερη κατασκευὴ ἀπὸ τὸν ὀφθαλμὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ὀπτικὴ θηλὴ τοῦ γερακιοῦ, π.χ., ἔχει σὲ κάθε τετραγ. χιλιοστὸ 1.000.000 ὀπτικὰ κύτταρα, πέντε φορὲς δηλαδὴ περισσότερα ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ θηλὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία στὴν ἴδια ὀπτικὴ ἐπιφάνεια ἔχει μόνο 200.000. Λόγω αὐτῆς τῆς κατασκευῆς στὴν ὀπτικὴ θηλὴ τοῦ πουλιοῦ σχηματίζεται πιὸ καθαρὴ ἢ εἰκόνα τῶν διαφόρων ἀντικειμένων, διακρίνονται καλύτερα οἱ διάφορες λεπτομέρειες, γίνονται ὀρατὰ περισσότερα πράγματα. Ἡ ὄρασι λοιπὸν χρειάζεται στὰ πουλιὰ καὶ αὐτὴ εἶναι περισσότερο ἀναπτυγμένη.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἐντόμων εἶναι ἀκόμη τελειότεροι. Ἀποτελοῦνται ἀπὸ μερικὲς χιλιάδες μικρότερους ὀφθαλμούς, γι' αὐτὸ λέγονται καὶ σύνθετοι. Ἐτσι μερικὰ ἔντομα, ὅπως ἡ μέλισσα, βλέπουν ἀκόμη καὶ τὸ ὑπεριώδες φῶς, πού δὲν τὸ διακρίνει τὸ ἀνθρώπινον μάτι. Ἀντίθετα στὰ πουλιὰ εἶναι λιγώτερο ἀναπτυγμένη ἡ γεῦσι, ἀπὸ ὅ,τι εἶναι στὰ θηλαστικά. Τὸ περισσότερο, π.χ., ἔχει στὴ γλῶσσα του 50 - 60 γευστικὲς θηλές, ἐνῶ τὸ κουνέλι ἔχει 17.000. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ ζωικά εἶδη πού δὲν ἔχουν μάτια, ὅπως τὰ σκουληκία. Καὶ αὐτὰ ὅμως ἀντιλαμβάνονται τὸ φῶς, ἄλλωστε μόνο αὐτὴ ἡ ἱκανότητα τοὺς χρειάζεται.

Ἀλλὰ ζωικά εἶδη ἔχουν ἐξαιρετικὰ ἀναπτυγμένη τὴν ἀκοή, ὅπως, π.χ., οἱ νυχτερίδες. Τὸ θηλαστικὸ

αυτό αναζητεί την τροφή του τη νύχτα, κυνηγώντας τα διάφορα έντομα που πετούν στον αέρα. Μέσα στο σκοτάδι όμως ή δρασι πολύ λίγο θα εξυπηρετούσε τη νυχτερίδα. Αντίθετα, της χρειάζεται ή ακοή. Και πράγματι οι νυχτερίδες συλλαμβάνουν τους ήχους που παράγουν τα έντομα, τους οποίους εμείς δεν μπορούμε να τους ακούσουμε. Έτσι εντοπίζουν τη θέση, που βρίσκεται το θύμα τους και το συλλαμβάνουν χωρίς να λαθεύουν. Ακόμη οι νυχτερίδες παράγουν οι ίδιες ήχους — τους λεγόμενους υπέρηχους. Οι υπέρηχοι παθαίνουν ανάλασι όταν συναντήσουν εμπόδιο, π.χ., το σώμα ενός εντόμου και ξαναγυρίζουν στη νυχτερίδα. Αυτή με τον τρόπο αυτό εντοπίζει το έντομο — κάνει δηλαδή τη λεγόμενη ήχοεντόπιση — και το συλλαμβάνει.

Η όσφρητική ικανότητα μερικών εντόμων φθάνει τα όρια του άπιστευτου. Ένα είδος πεταλούδας π.χ., ο βόμβυξ, μπορεί να όσφρανθή, ένα άλλο βόμβυκα που απέχει οχτώ χιλιόμετρα! Αυτό το κατορθώνει χάρι στις κεραίες του, που έχουν σχήμα φύλλων φτέρης και αποτελούν τα όργανα όσφρησής του.

Μερικά φίδια έχουν εξαιρετικά αναπτυγμένη την αίσθηση του θερμού. Μπορούν να αίσθανθούν τη διαφορά θερμοκρασίας ανάμεσα σε δυο σώματα, όσο μικρή και αν είναι, από αρκετή απόσταση. Στα πλάγια της κεφαλής των έχουν ειδικά κύτταρα, πολύ ευαίσθητα στη θερμότητα. Χάρι σ' αυτά τα κύτταρα κατορθώνουν να εντοπίζουν τη λεία τους, ακόμη και μέσα στο σκοτάδι, και να τη συλλαμβάνουν ασφαλώς.

Ίσως θα έρωτηση κανείς: και γιατί ο άνθρωπος, που είναι το τελειότερο πλάσμα της δημιουργίας δεν έχει το ίδιο αναπτυγμένες τις διαφορές αίσθήσεως του όσο τα ζώα; Ο πρωτόγονος άνθρωπος, μās λένε οι φυσιοδίφες, είχε τις διαφορές αίσθήσεις του περισσότερο αναπτυγμένες, από όσο τις έχουν σήμερα οι πολιτισμένοι. Η φύσις όμως έπροίκισε τον άνθρωπο με κάτι άλλο, καλύτερο: τη νοητική δύναμη, δηλαδή τη δύναμη του μυαλού του. Αυτή ή ικανότητα όχι μόνο αναπληρώνει τις αίσθητικές ικανότητες που του λείπουν, αλλά είναι πολύ ανώτερη και χρησιμότερη.

ΘΕΜΟΥ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ

ΨΑΡΙΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ

Τα παράξενα, τα αλλόκοτα ψάρια δεν λείπουν από τα παράλια μας. Είναι αρκετά. Μερικά είναι πολύ γνωστά. Πιάνονται συχνά και συχνά τα βλέπουμε στην παραγορά. Τα έχουμε συνηθίσει και δεν μās κάνουν εντύπωση. Έτσι δεν μās παραξενεύει ή γλώσσα κι ως έχη σώμα... κόντρα-πλακέ και τα μάτια από το ένα πλευρό. Ούτε το σαλάχι μās εντυπωσιάζει κι ως μοιάζει με νυχτερίδα. Πιο παράξενη ακόμη είναι ή μουδιάστρα, ή οποία εκτός από την παράξενη ακοιφία της, που θυμίζει το σχήμα της κιθάρας, είναι έφωδιασμένη με ήλεκτρικόν ρεύμα, το όποιον μās διοχετεύει, μόλις αγγίζουμε με το χέρι την βελουδένια πλάτη της. Παράξενο επίσης ψάρι είναι και το χριστόψαρο, το ψάρι που φέρει από μία βούλα σε κάθε πλευρό, που θεωρείται αποτύπωμα ιερών δακτύλων, κατ' άλλους του Χριστού, κατ' άλλους του Αγίου Πέτρου, ο οποίος έδωκεν επίσης το όνομά του σ' αυτό το ψάρι, γιατί το χριστόψαρο είναι γνωστό και με το όνομα σαμπιέρος ("Αγιος Πέτρος"). Η παραξενιά του σαμπιέρου δεν βρίσκεται στις βούλες, αλλά στο σώμα του, και στο κεφάλι του. Έχει σώμα αδύνατο, λεπτό, καχεκτικό, ένα κεφάλι ολογωνίες και κόκκαλα κ' ένα μούτρο με έκφραση άγριωπής.

Εκτός όμως από τα ψάρια αυτά (που είναι όπωσδήποτε γνωστά) στα παράλια μας τριγυρίζουν και μερικά άλλα παράξενα και αλλόκοτα ψάρια, που τα βλέπουμε σπανιότατα και που λίγοι τα γνωρίζουν. Αγνωστο σε πολλούς είναι το αλόγακι της θάλασσας, δηλαδή ή ιππόκαμπος, άγνωστη και ή κορδέλλα, που το σώμα της είναι ίδια κορδέλλα και μάλιστα χρωματιστή, άγνωστη σε πολλούς είναι

ή πεσκαντρίτσα, άγνωστο και το σπαθόψαρο που, όταν ξεραθώ, είναι κατάλληλο για... ξιφομαχία. Θα αναφέρουμε ακόμα και δύο ψάρια που είναι σπανιότατα και περιεργότατα. Πρόκειται για το φεγγαρόψαρο και για το κολλησόψαρο.

Σπαθόψαρο, φεγγαρόψαρο, κολλησόψαρο. Ίδου τρία νούμερα, ανέλπιστα. Και τρία όνόματα χαρακτηριστικά. Με σπαθί μοιάζει το πρώτο, το μισοφέγγαρο θυμίζει το δεύτερο, και το τρίτο έχει την ιδιότητα να κολλάει στα πλοία και στα ψάρια... Κανένα από τα τρία δεν τρώγεται. Απαντα καταλήγουν στα μουσεία. Στο ζωολογικό μουσείο των Αθηνών θα βρήτε ένα πελώριο φεγγαρόψαρο. Αρκετά σπαθόψαρα θα βρήτε στα σπίτια των ψαράδων να στολίζουν τον τοίχο σάν κυνηγετικά τρόπαια. Κ' ίσως στο σπίτι κανενός ψαρά να υπάρχει και κανένα κολλησόψαρο διατηρημένο μέσα στο οινόπνευμα. Ας τα ιδούμε και τα τρία από κοντά.

Το σπαθόψαρο είναι στενό, μακρύ και λιγνό, σχεδόν άσαρκο. Και καθώς έχει και χρώμα άσημένιο, άστραφτερό, μοιάζει με γυμνό σπαθί, λυγρό και κοφτερό... Μύτη του σπαθιού μπορούμε να πούμε την ούρά του σπαθόψαρου. Φυσικά «λαβή» είναι το κεφάλι, ένα κεφάλι άσχημο, κακοφτιαγμένο, που μοιάζει σάν κεφάλι γυπαστού, ζουληγμένο στα πλάγια. Το σπαθόψαρο ζή ανοιχτά και μείλλον σε βαθιά νερά. Είναι ψάρι άρπακτικό. Ίδιατέρως κυνηγά τα ψάρια που πιάνονται σ' άγκίστρια. Μόλις πιαστή το ψάρι, σπένδει το σπαθόψαρο και το παίρνει από το άγκίστρι. Συχνά παίρνει και το άγκίστρι μαζί. Δεν πιάνεται. Κι αν πιαστή κόβει την πετονιά και φεύγει.

Το φεγγαρόψαρο είναι ένα από

τα καταπληκτικότερα ψάρια της θάλασσας. Μοιάζει σάν μισοφέγγαρο. Αυτό το σχήμα του το δίνουν τα δύο κύρια, τα δύο μεγάλα πτερύγιά του, το φτερό της ράχης και το φτερό της κοιλιάς, που στέκουν πάντοτε ανοιχτά, τεντωμένα κ' έλαφρά καμπυλωμένα. Αν ρωτάτε και για το κύριο σώμα του, δεν είναι παρά μια μπάλα, ανάμεσα στα δύο πτερύγια και στην ούρά. Το άστείο όμως είναι ότι, ενώ μιλάμε για ούρά, ούρα δεν υπάρχει. Γιατί, εϋθύς μετά τα πτερύγια, το σώμα του ψαριού δεν προχωρεί αλλά τερματίζεται άπτομα, σάν να το έκοψε κάποιος με το μαχαίρι, και σάν να έγραφε κατόπιν την τομή. Εκεί ακριβώς σχηματίζεται κάτι σάν δαντέλλα, που ένώνει το ξοειδώς τα δύο πτερύγια και παίρνει τη θέση της ούρας. Είναι το δέρμα. Έτσι, όταν άντικρύσης το φεγγαρόψαρο, σου δημιουργείται ή εντύπωση ότι δεν έχεις μπροστά σου ένα ψάρι σωστό, ένα ψάρι άκέραιο, αλλά ένα... τμήμα ψαριού. Λείπει το μισό ψάρι από τη μέση και πίσω.

Το κεφάλι του έχει συγχωνευθί με το σώμα και δεν ξεχωρίζει. Όπωσδήποτε κεφάλι μπορούμε να ονομάσουμε το μπροστινό μέρος της μπάλλας, που βρίσκεται σε απόσταση από τα πτερύγια κ' από την υποθετική ούρα και που είναι έφωδιασμένο με δύο μικρά ματάκια κι ένα στοματάκι τόσο δά, με χείλη στρογγυλά και φουσκωτά.

Τούτων ούτως έχόντων, μπορούμε να πούμε ότι το φεγγαρόψαρο είναι κάτι παραπάνω από τέρας. Γιατί και το πιο άπιθανο τέρας είναι ένα πλάσμα ολοκληρωμένο, έχει ένα σώμα το όποιον είναι σώμα, είναι, τέλος πάντων ένας άκέραιος αριθμός, ενώ το φεγγαρόψαρο είναι κλάσμα, κλάσμα της μονάδος είναι ακριβέστερα, το ένα δεύτερον του όλου, γιατί από το σώμα του λείπει το μισό...

Η φύσις συνηθίζει να άποπερατώνη τα έργα της. Δεν τα αφήνει ήμιτελή. Ποτέ δεν φτιάχνει μισό άλογο, μισό πρόβατο, μισό περιστερί, μισό σκυλόψαρο. Ξεφουρνίζει πάντοτε ολοκληρωτά, άκέραια άλογα, άκέραια πρόβατα και ούτω καθ' εξής. Ακόμα και ένα τερατώδες πλάσμα, αϊφνης ένα πρόβατο με δύο κεφάλια, έρχεται στον κόσμο ως πρόβατο σωστό, ως πρόβατο άκέραιο. Στην περίπτωση όμως του

φεγγαρόψαρου έχουμε μισό και όχι άκέραιο ψάρι. Δικαίως λοιπόν μπορούμε να πούμε ότι το φεγγαρόψαρο είναι κάτι παραπάνω από τέρας.

Το φεγγαρόψαρο γίνεται μεγάλο. Οι διαστάσεις του φθάνουν και υπερβαίνουν τα δύο μέτρα και το βάρος του ανεβαίνει στα τριακόσια κιλά. Πολλά φεγγαρόψαρα ζούν στις τροπικές θάλασσες. Αρκετά συναντώνται και στις δυτικές και νότιες άκτες της Αγγλίας. Στη Μεσόγειο σπανίζουν, από καιρό σε καιρό όμως παρουσιάζονται εδώ κ' εκεί, σε διάφορα σημεία της Μεσογείου και στα δικά μας παράλια. Πριν από κάμποσα χρόνια, πιάστηκε στον Καβοντόρο ένα μεγάλο φεγγαρόψαρο. Ένα άλλο ήρθε σε έπαφή με ένα δικό μας υποβρύχιο, άνοικτά της Σύρου. Καθώς το υποβρύχιο στεκόταν άκίνητο στην επιφάνεια, το φεγγαρόψαρο ήρθε κοντά και στάθηκε κι αυτό άκίνητο άριστερά στην πρύμνη. Γιατί τα φεγγαρόψαρα συνηθίζουν να στέκουν αρκετή ώρα άκίνητα στην επιφάνεια. Φεγγαρόψαρα έχουν φανή και στον Εϋβοϊκό κόλπο, στην έρημική άκρογιαλιά κάτω από το Καντήλι. Συχνότερα όμως, λένε οι ψαράδες, τα φεγγαρόψαρα κάνουν την εμφάνισή τους στον Κορινθιακό κόλπο.

Δεν γνωρίζουν πολλά πράγματα οι ψαράδες, σχετικά με τη ζωή του παράξενου αυτού ψαριού. Ίσως γιατί, κατ' άρχήν, δεν ενδιαφέρονται γι' αυτό αφού δεν τρώγεται κι' αφού δεν έχουν άπ' αυτό κανένα κέρδος. Ποιους βυθούς προτιμά, αυτό το ψάρι; Πού περιφέρεται; Τι συνήθειες έχει; Πού γεννολά; Τι τρώει; Όλα αυτά είναι πράγματα άγνωστα ή σχεδόν άγνωστα. Το μόνο που μπορούμε να πούμε είναι ότι πρόκειται για ένα ειρηνικό ψάρι, που τρέφεται με χορταράκια και με μικροοργανισμούς του νερού. Η σωματική κατασκευή του και κυρίως το στόμα του δείχνει ότι δεν πρόκειται για άρπακτικό και σαρκοφάγο ψάρι.

Και τώρα άς ρίξουμε μερικές ματιές σ' ένα άλλο παράξενο ψάρι. Στο κολλησόψαρο. Γιατί το λένε κολλησόψαρο; Γιατί έχει την ιδιότητα να κολλάει. Πού κολλάει; Όπου βρεί. Ίδιατέρως στο ξύλο και στην σάρκα των άλλων ψαριών. Πώς κολλάει; Με ποιο τρόπο; Έχει άπάνω στο κεφάλι μια πλάκα γραμ-

ματή, αϋλακωτή και με αυτή κολλάει στα ύφαλα των πλοίων (σε βάρκες, σε καΐκια) και στο σώμα μεγάλων ψαριών, όπως κολλάει ή πεταλίδα στα βράχια. Και κολλάει τόσο σφιχτά που κανείς δεν μπορεί να το ξεκολλήσει.

Υπάρχουν διάφορα ψάρια που έχουν στο σώμα τους μια μεμβράνη που μοιάζει σάν λαστιχένια βεντούζα και που εκτελεί χρέη βεντούζας. Η μεμβράνη αυτή βρίσκειται στο κάτω μέρος του ψαριού (αυτό που λέμε «κοιλιά») και με τη βοήθειά της το ψάρι κολλάει στα βράχια του βυθού, καθώς κάθεται με την κοιλιά. Το κολλησόψαρο όμως, όπως είπαμε, τη βεντούζα την έχει στο άνω μέρος του σώματος, στο άνω μέρος της κεφαλής. Αυτό μās δίνει άμέσως να καταλάβουμε ότι το κολλησόψαρο δεν χρησιμοποιεί την βεντούζα του για να κολλάει στις πέτρες του βυθού, όπως κάνει έξαφνα ο πετρογωβιός, αλλά για να κολλάει σε αντίκειμενα που κινούνται μέσα στο νερό, άπάνω από τον βυθό. Με άλλα λόγια το ψάρι αυτό έχει τη βεντούζα του για να κολλάει στα ύφαλα των πλοίων ή στην κοιλιά άλλων ψαριών μεγαλύτερων, τα όποια χρησιμοποιεί... ως μεταγωγικά. Έτσι μπορεί και ταξιδεύει γρήγορα, σίγουρα και... άναυλα.

Το ψάρι αυτό έγινε γνωστό στους αρχαίους και έφερε το όνομα «έχνηρης» που θά πη ψάρι που «έχεται των νεών» ψάρι που κρατιέται από τα πλοία.

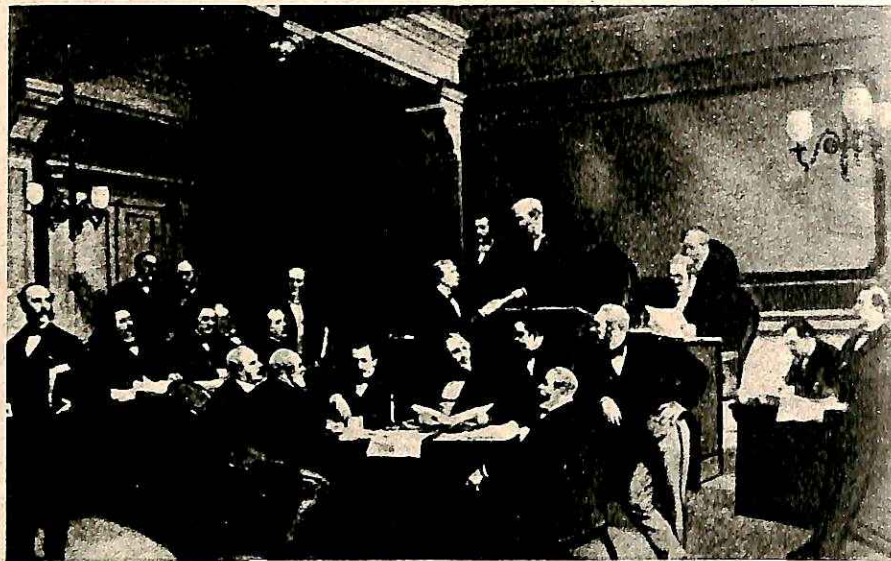
Σήμερα τα κολλησόψαρα σπανίζουν στη Μεσόγειο. Είναι ψάρια των θερμών θαλασσών και εκεί πρέπει να τα αναζητήση κανείς. Υπάρχει ή πληροφορία ότι στα μέρη εκείνα τα κολλησόψαρα χρησιμοποιούνται για τη σύλληψη μεγάλων ψαριών. Όταν πέση, λένε, ζωντανό στα χέρια ενός ψαρά ένα κολλησόψαρο, αυτός το δένει από την ούρά με νήμα δυνατό και το ξαναρίχνει άμέσως στη θάλασσα, αφήνοντας ολοένα σπάγγο. Το κολλησόψαρο δεν χάνει καιρό. Προχωρεί έμπρός, δεξιά, άριστερά, κόβει βόλτες και μόλις συναντήση κανένα μεγάλο ψάρι, σπένδει και κολλάει άπάνω του. Τότε ο ψαράς τραβάει τον σπάγγο και ρυμουλκεί το μεγάλο ψάρι... Ίδου, αλήθεια, ένας άρκετά πρωτότυπος τρόπος για να πιάνη κανείς μεγάλα ψάρια...

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

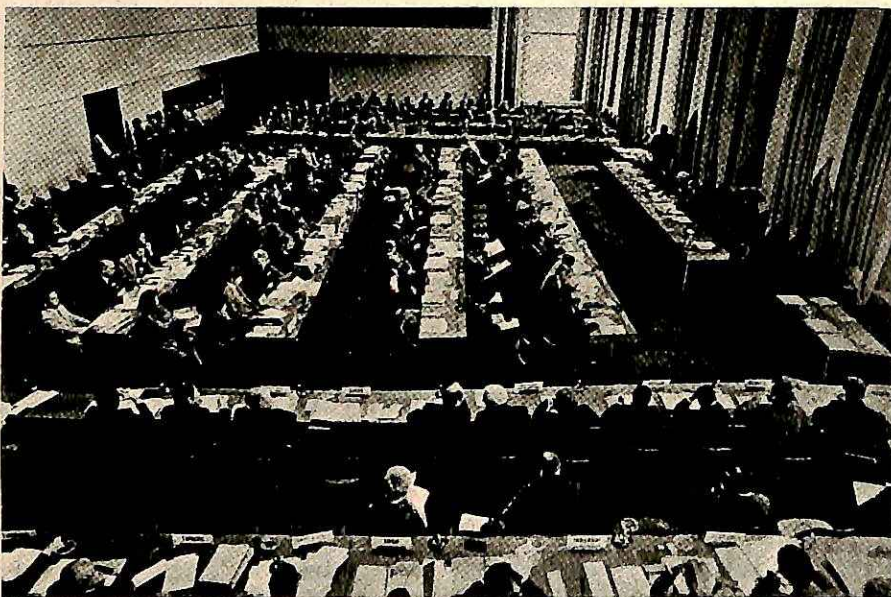
Υπό Μ. ΠΡΩΤΟΓΕΡΙΑΗ

19

Δύο είναι οι μεγάλες διεθνείς Έρυθροσταυρικές οργανώσεις, που κατευθύνουν την Έρυθροσταυρική κίνηση και δράσι σ' όλον τόν κόσμο. Είναι η Διεθνής Έπιτροπή (ή Διεθνές Κομιτάτο) του Έρυθρου Σταυρού (Comité International de la Croix Rouge) και ο Σύνδεσμος των Έρυθρών Σταυρών (Ligue des Sociétés de la Croix Rouge). Το Κομιτάτο ιδρύθηκε στα 1863 και έδρεύει στη Γενεύη. Το Συμβούλιό του συγκροτείται μόνον από Έλβετους πολίτες, πράγμα που του εξασφαλίζει απόλυτη ουδετερότητα. Προορισμός του είναι να επιβλέπει την πιστή τήρησι των Αρχών του Έρυθρου Σταυρού και των Συμβάσεων της Γενεύης (προστασία τραυματιών, ασθενών και αιχμαλώτων πολέμου και άμαχου πληθυσμού), να ασκή την ανθρωπιστική του επιρροή ανάμεσα σε έμπόλεμα κράτη και να έρχεται συμπαραστάτης σε πληθυσμούς ή ομάδες ανθρώπων που υπόφέρουν είτε από πολεμικά γεγονότα είτε από φυσικές καταστροφές, έπιδημίες κ.τ.λ.



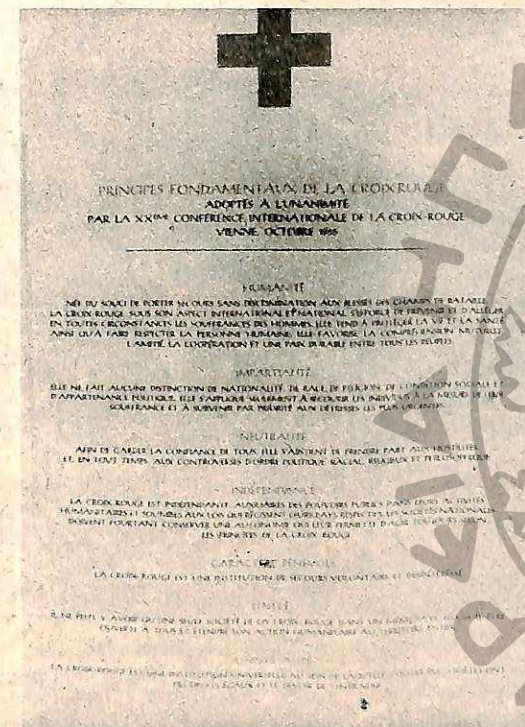
Η υπογραφή της Α' Συμβάσεως της Γενεύης, στα 1864, από τους Αντιπροσώπους 16 κρατών.



Συνεδρίασις του 33ου Διεθνούς Συνεδρίου του Έρυθρου Σταυρού. Γενεύη Οκτώβριος 1975.



H. P. Davison ο Αμερικανός πρωτεργάτης της ιδρύσεως του Συνδέσμου των Έρυθρών Σταυρών.

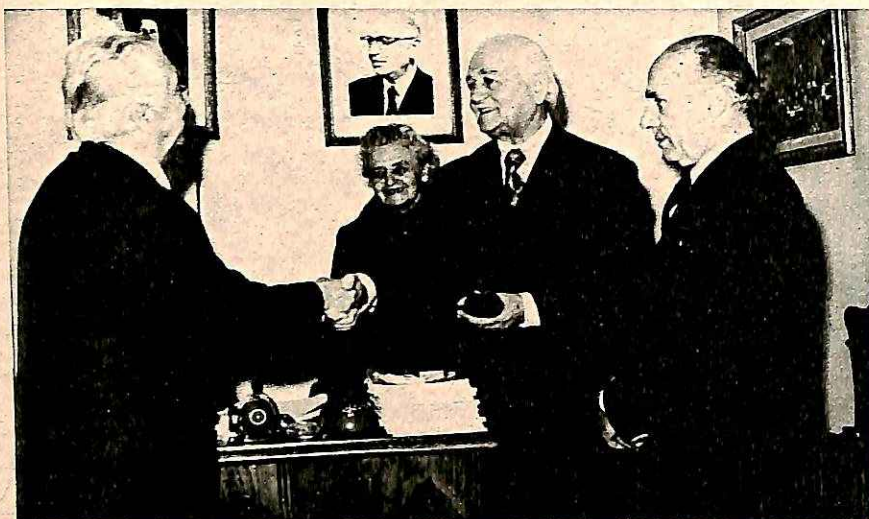


Το πρωτότυπο των «Αρχών» του Έρυθρου Σταυρού.

Ο Σύνδεσμος των Έρυθρών Σταυρών, ιδρύθηκε στα 1919, έδρεύει κι αυτός στη Γενεύη και αποτελεί όμοσπονδία των 122 Έρυθροσταυρικών Συλλόγων που ανήκουν σε ισάριθμες χώρες των πέντε ηπείρων. Αποστολή του Συνδέσμου είναι ο συντονισμός του Έρυθροσταυρικού έργου σ' όλον τόν κόσμο και ή άμεση, χωρίς άργοπορία, παροχή βοήθειας σε θύματα φυσικών καταστροφών και κάθε είδους θεομηνιών, όπου και αν ξεσπάσουν. Σ' αυτόν τόν δεύτερο τομέα της δράσεώς του, που είναι και ο κυριώτερος, ο Σύνδεσμος συνεργάζεται με τόν Διεθνές Κομιτάτο και με τούς Έθνικούς Έρυθρούς Σταυρούς, δηλαδή με τούς Έρυθροσταυρικούς Συλλόγους των διαφόρων χωρών. Ένας απ' αυτούς είναι και ο δικός μας, ο Έλληνικός Έρυθρός Σταυρός. Τη συνεργασία του με τīs δύο κεντρικές Έρυθροσταυρικές Οργανώσεις και τή σπουδαία συμβολή του στο έργο τους θά τή γνωρίσουμε στο επόμενο σημείωμα.

Προσθέτουμε όμως εδώ ότι, αν και διοικητικά ανεξάρτητες, οι δύο κεντρικές Έρυθροσταυρικές οργανώσεις συνεργάζονται στενά μεταξύ τους. Συντονιστικό όργανο της συνεργασίας είναι ή Διεθνής Έπιτροπή που τήν αποτελούν εκπρόσωποι των δύο κεντρικών Οργανώσεων και των Έθνικών Έρυθροσταυρικών Συλλόγων.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ



Πρό των ημερών ο Πρόεδρος του Ε.Ε.Σ. απένειμεν άργυρούν σταυρόν εις τόν μουσικοσυνθέτην κ. 'Αλ. Παναγιωτόπουλον, τού οποίου έργα δημοσιεύονται συχνά εις τὸ πε-

ριοδικόν μας. Εἰς τὴν εἰκόνα ὁ κ. Παν. Γεωργούντζος, παρουσία τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Ε.Ε.Σ. κ. Εὔστ. Σπηλιωτοπούλου, ἐπιδίδει τὸ μετάλλιον εἰς τὸν τιμηθέντα.

ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΗ ΕΡΥΘΡΟΣΤΑΥΡΙΚΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τὴν 21 'Ιανουαρίου τὸ Τμήμα Πατρῶν τοῦ Ε.Ε.Σ. ἐπραγματοποίησεν εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ ξενοδοχείου «'Αστήρ» Ἐρυθροσταυρικὴν συγκέντρωσιν διὰ τὴν κοπὴν τῆς πίττας παρουσίᾳ ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Νομάρχου Ἀχαΐας, τοῦ Πρυτάνεως καὶ τῶν Συγκλητικῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀνωτέρων Ἐκπαιδευτικῶν, πολιτικῶν, στρατιωτικῶν καὶ δικαστικῶν λειτουργῶν, ἐκπροσώπων τῶν ἐμποροβιομηχανικῶν καὶ παραγωγικῶν τάξεων, προεδρείων ἐπιστημονικῶν συλλόγων καὶ ἐγκρίτων μελῶν τῆς Πατραϊκῆς κοινωνίας.

Μετ' ὀλιγόλεπτον περιληπτικὴν ἐκθεσιν τῶν πεπραγμένων τοῦ Τμήματος ὡμίλησεν ὁ Νομάρχης κ. Κ. Παπαβλασσόπουλος, ὁ ὁποῖος ἐξήρεν τὴν προσφορὰν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ εἰδικώτερον τοῦ ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Καθηγ. τοῦ κ. Α.Ν. Ζούμπου Τμήματος Πατρῶν, ἀναφερθεὶς καὶ εἰς σχετικὰς προσωπικὰς του ἐμπειρίας.

Ἡ τελετὴ ἐκλείσεν μὲ τὴν ἐκτέλεσιν εἰδικοῦ εορταστικοῦ προγράμματος.

Γράμματα πρὸς τὸν Ε.Ε.Σ.

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Ἐν Λευκωσίᾳ τῇ 22 - 1 - 1976

Κύριον Πρόεδρον

Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ

Ἐκ μέρους τοῦ Κυπριακοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ ἐμοῦ προσωπικῶς ἐκφράζω τὰς εὐχαριστίας καὶ θερμὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὴν γενναϊδωρὸν καὶ συνεχῆ προσφορὰν καὶ βοήθειάν σας. Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ σὰς ἐκφράσω ἀκόμη μίαν φορὰν τὴν βαθεῖαν ἐκτίμησίν μας διὰ τὴν συνεχιζομένην συμπαράστασίν σας εἰς τὴν προσπάθειαν ἀνακουφίσεως τῶν δεινοπαθούτων Κυπρίων. Ὡς εἶχα τὴν εὐκαιρίαν νὰ σὰς ἀναφέρω, ἡ συμπαράστασις τῶν ἐξ Ἑλλάδος ἀδελφῶν μας εἶναι δι' ἡμᾶς ἡ μεγαλυτέρα ἐνθάρρυνσις.

Παρακαλῶ ὅπως διαβιβάσῃτε τὰς θερμὰς εὐχαριστίας μας πρὸς ὅλους ὅσους συνέβαλον εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν ὧν ἂν δώρων.

Μετὰ τῶν πολὺ φιλικῶν χαιρετισμῶν μου καὶ τῶν καλυτέρων εὐχῶν μου

ΣΤΕΛΛΑ ΣΟΥΛΙΩΤΗ

Πρόεδρος Κυπριακοῦ Ἐρ. Σταυροῦ

ΧΑΡΟΥΜΕΝΗ ΓΙΟΡΤΗ ΜΕ ΕΘΕΛΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝ. ΠΡΟΝΟΙΑΣ Ε.Ε.Σ. ΣΤΟ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΝ ΒΟΥΛΑΣ



Οἱ κυρίες τοῦ Σώματος Ἐθελοντῶν Κοιν. Προνοίας Ε.Ε.Σ. φρόντισαν νὰ χάρισον καὶ φέτος σὲ ὅσους βρέθηκαν αὐτὴν τὴν ἐποχὴ στὰ ἱδρύματα ποῦ ἐπισκέπτονται στιγμὲς εὐχάριστες. Πολλὰς μέρες πρὶν ἀπὸ τὴν εορτὴν

στόλισαν οἱ Ἐθελονταὶ ὅλα τὰ περίπτερα μὲ δικῆς τους κατασκευῆς ὡραιότατες διακοσμῆσεις. Τὴν μέρα τῆς τελετῆς μὲ τὴν συμμετοχὴ τῶν χορωδιῶν τοῦ Ἀμαλίου καὶ τοῦ Καρτείου, οἱ ἀσθενεῖς ὅλων τῶν Περιπτέρων ἀκούσαν

τὰ γνώριμα ἀγαπημένα τραγούδια. Ὁ Ἀϊ - Βασίλης ἔδωκε μεγάλη χαρὰ, φορτωμένος μὲ 350 δωράκια καὶ προσωπικὲς εὐχές.

Ὅμοια γιορτὴ, ἐγίνε καὶ στὸ Νοσοκομεῖο τοῦ Ε.Ε.Σ. Οἱ Ἐθελονταὶ Κ. Π. ἐστόλισαν τὸ ἀμφιθέατρο, ὅπου ἐγίνε ἡ γιορτὴ καὶ δόθηκε δόκιμο προγραμμα ἀπὸ τὴν Ὁμάδα ἐρασιτεχνῶν καλλιτεχνῶν τοῦ κ. Ἀνδρουλακάκη. Γλυκὰ καὶ δωράκια ὑπῆρχαν γιὰ ὅλους κ' ἐμοιράσθησαν στὸ ἀμφιθέατρο ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Ἀϊ - Βασίλη, ἐνῶ στοὺς θαλάμους γύριζαν καὶ τὰ μοίραζαν οἱ Ἐθελονταί.

Ἐπίσης στὸ ΠΙΚΠΑ Πεντέλης ἐνυχογώγησε τοὺς μικροὺς ἀσθενεῖς μὲ τὴν χορωδίᾳ «Τετράχορδῃ Λύρα» καὶ τοὺς μικροὺς μουσικοὺς τῆς καὶ τραγουδιστές. Τὰ παιδάκια μίαν ἄλλη μέρα ἀκόμη χάρηκαν κοικλοθέατρο σ' ἕνα γιορταστικὸ πρόγραμμα, ποῦ ἐπαιζαν γι' αὐτὰ καὶ γιὰ ὅλους τοὺς καλεσμένους. Στὸ τέλος κάθε παιδάκι ἔλαβε ἀπὸ ἕνα ἀναμνηστικὸ δωράκι.

Τέλος στὸ ἀναπαυτήριο «Μάρθα - Μαρία» τοῦ Ε.Ε.Σ., ὅπου περιβάλλονται ὑπερήλικες, οἱ Ἐθελονταὶ φρόντισαν νὰ δώσουν μίαν ἀτμόσφαιρα «ἐποχῆς» μὲ τραγούδια καὶ μουσικὴ τοῦ παλιοῦ καιροῦ. Ἐβαλαν λουλούδια στὰ βάζα, ἀναψαν κεράκια καὶ γέμισαν γλυκίσματα τὴς πιατέλλης. Τὰ δωράκια ποῦ μοιράστηκαν ἀπὸ τὴν Ἐθελοντὴ Κυρίαν ἦσαν διαλεγμένα μὲ πολλὴ φροντίδα καὶ ἀγάπη. Οἱ φιλοξενούμενοι τοῦ ἀναπαυτηρίου ἐξέφρασαν τὴς εὐχαριστίες τους.

*

ΑΣΙΕΠΑΙΝΟΙ ΠΡΑΞΕΙΣ

Ὁ Ε.Ε.Σ.Ν. ἐπαινεῖ καὶ συγχαίρει τοὺς ὡς ἔπεται μαθητὰς, οἱ ὅποιοι, ὡς μᾶς γράφουν οἱ κ.κ. Διευθυνταὶ των, ἀνεῦρον ἀπολεσθέντα χρήματα καὶ ἀντικείμενα καὶ τὰ παρέδωσαν εἰς τοὺς δικαιούχους :

1) Εὐαγγελία Πούλιου, Δημ. Σχ. Μητροπόλεως Καρδίτσας.

2) Ἰωάννης Καραδήμου, Δημ. Σχολ. Τρικοκκιάς Γρεβενῶν.

3) Ἀθανάσιος Ἀγγελάκης, Δημ. Σχολ. Σησαμίας Σερρών.

4) Γρηγορία Φλεμετάκη, Δημ. Σχολ. Ἀγ. Πάντων Ἀποκ. Χανίων.

5) Σοφία Γαρεδάμη, Δημ. Σχολ. Ἀγ. Πάντων Ἀποκορ. Χανίων.

6) Ἀναστάσιος Γκέρτσος, 29ον Δημ. Σχολ. Ἀθηνῶν.

ΒΡΑΒΕΥΣΙΣ ΔΕΥΚΩΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛ. ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1974 - 1975

Ἡ Ἐπιτροπὴ Βραβεύσεως Λευκωμάτων σχολικῆς ἀλληλογραφίας ἀπένειμε τὰ ἀκόλουθα Βραβεῖα :

ΒΡΑΒΕΙΟΝ Α'

Γυμνάσια Ἀθηνῶν

Α' Ὁγλ., Β' Ὁγλ., Ε' Ὁγλ., Ζ' Ὁγλ., Α' Ὁγλ. Καλλιθέας (Λευκ. 2), (τάξ. Β1), (τάξ. Γ'), Μαρκοπούλου Ἀττικῆς, Ἰδιωτικὴ Σχολὴ «Μ. Κρίκου».

Γυμν. Πειραιῶς

Β' Ὁγλ., Ἰωνίδειος Πρότυπος Σχολή, Λύκειον Ἑλληνισμὸς (Λευκ. 3), (Νηπ. Α', Β' Δημ.), (Γ', Δ' Δημ.), (Ε', ΣΤ' Δημ.).

ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Ἀλιάρτου Λεβαδείας (Λευκ. 2), Γενικὸν Λεύκωμα Σχολ. Περιφερ. Ἀμφιλοχίας, Ἀρρ. Ἀργοστολίου, Β' Ὁγλ. Βερροίας, Γενικὸν Λεύκωμα Σχολείων Διδυμοτείχου, Γ' Ὁγλ. Θεσσαλονίκης, Οἰκονομικὸν Ἀρρ. Θεσσαλονίκης, Α' Ὁγλ. Κατερίνης (τάξ. Β1, Β3), Α' Ἀρρ. Λαμίας, Ἀγ. Νικολάου Λασηθίου, Β' Ὁγλ. Μυτιλήνης, Ὁγλ. Ρεθύμνης, Φερρών Ἐβρου, Ὁγλ. Χαλκίδος.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧ. ΑΘΗΝΩΝ

Β' Δημοτικὴ 21ον.

Δ' Δημοτικὴ 79ον.

Ε' Δημοτικὴ 2ον Γαλατσίου, 45ον.

Γ' Δημοτικὴ Πειραιῶς 11ον Νικαίας.

Ε' Δημοτικὴ Πειραιῶς 1ον Ἡλιουπόλεως.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧ. ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

53ον Θεσ/νίκης (Λευκ. 2), 1ον Ἀγ. Πνεύματος Σερρών, 6ον Σταυρουπόλεως Θεσ/νίκης.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Αὐλῶνος Τριφυλλίας, Γερακίου Λακεδαιμόνος.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Καλοῦ Νεροῦ Φαρσάλων.

ΘΡΑΚΗ

1ον Φερρών Ἐβρου.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Κάμπου Βάλτου Ἀμφιλοχίας, Παληαμπέλων Βονίτσης Ἀμφιλοχίας, Στάνου Ἀμφιλοχίας.

ΝΗΣΟΙ

Κάτω Κορακιάνας Κερκύρας, Μανταμάδων Λέσβου, 2ον Μυτιληνῶν Σάμου.

ΚΡΗΤΗ

Ἀρμένων Σητείας Λασηθίου, 1ον Ἱεραπέτρας, 2ον Ἱεραπέτρας, Ἐρφῶν Ρεθύμνης, Καλλικράτους Σφακιῶν.

ΒΡΑΒΕΙΟΝ Β'

ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΓ' Ἀρρ., Α' Ἀρρ. Αἰγάλεω, Ὁγλ. Ἀγ. Ἀναργύρων, Πειραματικὸν Σχολ. Παν/μίου.

ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Α' Ὁγλῶν.

ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Ἐρμυανθείας Πατρῶν, Κρύας Βρύσης Πέλλης, Μικτὸν Παραμυθείας, Α' Ὁγλ. Τρικάλων.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧ. ΑΘΗΝΩΝ

Α' Δημοτικὴ 8ον Ζωγράφου.

Γ' Δημοτικὴ 4ον Ταύρου.

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΑΝ. ΑΤΤΙΚΗΣ

Γ' Περιφέρεια 13ον Νέας Ἰωνίας.

Ε' Περιφέρεια Γέρακα Ἀττικῆς.

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΔΥΤ. ΑΤΤΙΚΗΣ

Ε' Περιφέρεια 8ον Ἐλευσίνος.

Ε' Δημ. Πειραιῶς 4ον Ἀγ. Δημητρίου, 3ον Ἡλιουπόλεως.

Ζ' Πειραιῶς 12ον Καλλιθέας.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧ. ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Αιαντής Κοζάνης, Αναρράχης Έορ-
δαίας, 1ον Έδέσσης.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

1ον Δημ. Σχολ. Παιδαγωγικής
Ακαδημίας Λαρίσης.

ΕΥΒΟΙΑ

Α' Χαλκίδος.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

5ον Άργους Άργολίδος, Έλαι-
ωχού Καλαμάτας, Ζήριας Πατρών
Νεαπόλεως Μολάων, 3ον Φιλιατρών
Τριφυλλίας, 4ον Φιλιατρών Τριφυλ-
λίας.

ΘΡΑΚΗ

5ον Εάνθης.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Α' Αμφιλοχίας, Β' Αμφιλοχίας,
Έλαιωχού Αμφιλοχίας, Έμπε-
σοῦ Αμφιλοχίας, Μέγα Κάμπου
Αμφιλοχίας, Αγ. Μηνᾶ Αμφιλο-
χίας, Καμαρακίου Αμφιλοχίας, Κα-
τούνας Αμφιλοχίας, Κεχρινᾶς Αμ-
φιλοχίας, Μαρλεσίου Αμφιλοχίας,
Πλακωτῆς Αμφιλοχίας, Πτελέας
Αμφιλοχίας, Πύλης Αμφιλοχίας,
Πωγωνίας Αμφιλοχίας, Σπάρτου
Αμφιλοχίας, Σταθᾶ Αμφιλοχίας,
Συκέας Αμφιλοχίας, Αγ. Τριά-
δος Αμφιλοχίας.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Τριελίνου Αμφιλοχίας, Χαλκιο-
πούλων.

ΝΗΣΟΙ

Β' Άργοστολίου Κεφαλληνίας,
Βλαχάτων Κεφαλληνίας, 8ον Πό-
λεως Ρόδου.

ΒΡΑΒΕΙΟΝ Γ'

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Καλού Νερού Φαρσάλων.

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Ανοξιάτικου Αμφιλοχίας, Α-
ρειάδος Αμφιλ., Βαρετάδος Αμφι-
λοχ., Βρουβιανῶν Αμφιλ., Δρυ-
μού Αμφιλ., Αγ. Θεοδώρων Αμ-
φιλ., Θυρίου Αμφιλ., Καθαροβου-
νίου Αμφιλ., Καλυβίων Αμφιλ.,
Κομποθέκλας Αμφιλ., Κρικέλλου
Αμφιλ., Μοναστηρακίου Αμφιλ.,
Πατιοπούλου Αμφιλ., Παυλιάδος
Αμφιλ., Πετσαλίων Αμφιλ., Πο-
δογορᾶς Αμφιλ., Ποκίστης Ναυπα-

κτίας, Σίμου Ναυπακτίας, Σκατζο-
κάμπου Αμφιλ., Τάρλας Αμφι-
λοχίας, Τσουβάς Αμφιλ., Φλωριά-
δος Αμφιλοχίας.

*

ΑΠΟΝΟΜΗ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1974 - 75 ΕΡΥΘΡΟΣΤΑΥΡΙ- ΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΟΣ

1) Η Έπιτροπή Απονομῆς Βρα-
βείων διὰ τὴν καλύτεραν Έρυθρο-
σταυρικὴν δραστηριότητα τῶν ομά-
δων Ε.Ε.Σ.Ν. ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν
ὑποβληθεισῶν ἐκθέσεων ἀπένειμε
ταῦτα ὡς ἀκολούθως :

1) Α' ΒΡΑΒΕΙΟΝ ἐκ δρχ. 5.000
εἰς τὰς ομάδας Ε.Ε.Σ.Ν. τοῦ Δημ.
Σχ. Δαυλείας Βοιωτίας.

2) Β' ΒΡΑΒΕΙΟΝ ἐκ 3.000 δρχ.
εἰς τὰς ομάδας Ε.Ε.Σ.Ν. τοῦ 3ου
Δημ. Σχολ. Παλαμᾶ Β' Περ. Καρ-
δίτσας.

3) Τιμητικὴν διάκρισιν εἰς τὰ
ἀκόλουθα 56 Σχολεῖα Μέσης καὶ
Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως.

1) Πειραμ. Γυμν. Πανεπιστ. Α-
θηνῶν Διαμ. Αθηνῶν, 2) 1ον Γυμν.
Θηλ. Αθην. Β' Περ., Διαμ. Αθην.,
3) 7ον Γυμν. Θηλ. Αθην. Α' Περ.
Διαμ. Αθην., 4) Γυμν. Αγ. Έερο-
θέου Αττικ. Διαμ. Δυτ. Αττικῆς.,
5) Γυμν. Αγ. Αναργύρων Διαμ.
Δυτ. Αττικ., 6) Γυμν. Θηλ. Κηφι-
σίας Β' Περ. Διαμ. Ανατ. Αττ.,
7) Γυμν. Σπάτων, Διαμ. Ανατ.
Αττ., 8) 2ον Γυμν. Θηλ. Πειρ.
Α' Περ. Διαμ. Πειραιῶς, 9) 2ον
Γυμν. Θηλ. Θεσ)κης, 10) Γυμν.
Άρρ. Τούμπας Θεσ)κης, 11) Γυμν.
Δεσκάτης Γρεβενῶν, 12) Γυμν. Φερ-
ρῶν Αλεξανδρουπόλεως, 13) Γυμν.
Άμοργοῦ Κυκλάδων, 14) Γυμν.
Ίκαρίας, 15) 2ον Γυμν. Θηλ. Η-
ρακλείου Κρήτης, 16) Γυμν. Θηλ.
Έραπέτρας Κρήτης, 17) Γυμν. Αγ.
Νικολάου Κρήτης, 18) 5ον Δημ.
Σχολ. Καισαριανῆς Α' Περ. Διαμ.
Αθηνῶν, 19) 21ον Δημ. Σχολ.
Αθηνῶν Δ' Περ. Διαμ. Αθηνῶν,
20) 24ον Δημ. Σχολ. Αθηνῶν Δ'
Περ. Διαμ. Αθηνῶν, 21) 79ον
Δημ. Σχολ. Αθηνῶν, Δ' Περ. Διαμ.
Αθηνῶν, 22) 2ον Δημ. Σχολ. Γα-
λατσίτου Ε' Περ. Διαμ. Αθηνῶν,
23) 2ον Δημ. Σχολ. Πεύκης Β'
Περ. Διαμ. Αν. Αττικῆς, 24) 4ον
Δημ. Σχολ. Ηρακλείου Γ' Περ.
Διαμ. Ανατ. Αττικῆς, 25) 13ον
Δημ. Σχολ. Νέας Ίωνίας Γ' Περ.
Διαμ. Ανατ. Αττικῆς, 26) Δημ.
Σχολ. Γέρακα Αττικῆς Ε' Περ.

Διαμ. Αν. Αττικῆς, 27) 2ον Δημ.
Σχολ. Αιγάλεω Α' Περ. Διαμ.
Δυτ. Αττικῆς, 28) 7ον Δημ. Σχολ.
Αγ. Αναργύρων Γ' Περ. Διαμ.
Δυτ. Αττικῆς, 29) 8ον Δημ. Σχολ.
Έλευσίνος Ε' Περ. Διαμ. Δυτ.
Αττικῆς, 30) 1ον Δημ. Σχολ. Με-
γάρων Ε' Περ. Διαμ. Δυτ. Ατ-
τικῆς, 31) Δημ. Σχολ. Καματεροῦ
Σαλαμῖνος Δ' Περ. Διαμ. Πειραιῶς,
32) 6ον Δημ. Σχολ. Καλλιθέας Ζ'
Περ. Διαμ. Πειραιῶς, 33) 11ον Δημ.
Σχολ. Καλλιθέας Ζ' Περ. Διαμ.
Πειραιῶς, 34) 53ον Δημ. Σχολ.
Θεσ)κης Γ' Περ., 35) 1ον Δημ.
Σχολ. Ναούσης Β' Περ. Ημαθίας,
36) 6ον Δημ. Σχολ. Ναούσης Ε'
Περ. Ημαθίας, 37) 9ον Δημ. Σχολ.
Εάνθης Β' Περ., 38) Δημ. Σχολ.
Τσόπελα Πραμάντων Α' Περ. Ίω-
αννίνων, 39) 1ον Δημ. Σχολ. Πρωτ.
Παιδ. Ακαδ. Λαρίσης, 40) 2ον Δημ.
Σχολ. Πρωτ. Παιδ. Ακαδ. Λαρί-
σης, 41) 9ον Δημ. Σχολ. Λαρίσης
Α' Περιφ., 42) 19ον Δημ. Σχολ.
Τρικάλων Α' Περιφ., 43) 6ον Δημ.
Σχολ. Κερκύρας Β' Περ., 44) 1ον
Δημ. Σχολ. Χίου, 45) 6ον Δημ.
Σχολ. Χίου, 46) 7ον Δημ. Σχολ.
Χαλκίδος, 47) 12ον Δημ. Σχολ.
Πατρῶν Α' Περ., 48) 24ον Δημ.
Σχολ. Πατρῶν Α' Περ., 49) 47ον
Δημ. Σχολ. Πατρῶν Α' Περ., 50)
4ον Δημ. Σχολ. Πατρῶν Β' Περ.,
51) Δημ. Σχολ. Ζήριας Πατρῶν
Β' Περ., 52) 7ον Δημ. Σχολ. Τρι-
πόλεως, 53) 12ον Δημ. Σχολ. Η-
ρακλείου Κρήτης, 54) Ίδιωτ. Σχολ.
Μπουρλώτου Ηρακλείου Κρήτης,
55) 1ον Δημ. Σχολ. Έραπέτρας,
56) 3ον Δημ. Σχολ. Έραπέτρας.

4) Έν ἐπίτοιχον σχολ. Φαρμα-
κεῖον εἰς τὰ ἀκόλουθα 30 Σχολεῖα
τῆς ὑπαίθρου, τῶν ὁποίων ἡ δρᾶ-
σις ὑπῆρξε λίαν ἐκπαιδευτικῇ.

1) Δημ. Σχολ. Αγάπης Τήνου,
2) Δημ. Σχολ. Μαγγανίου Ίκα-
ρίας, 3) Δημ. Σχολ. Ποταμιάς
Χίου, 4) 2ον Δημ. Σχολ. Πόρου
Κεφαλληνίας, 5) Δημ. Σχολ. Καλ-
λιθέας Κονίτσας, 6) Δημ. Σχολ.
Γαρδικίου Παραμυθίας, 7) Δημ.
Σχολ. Άνω Διακοπτοῦ Αιγιαλείας,
8) Δημ. Σχολ. Αχλαδιάς Αιγιαλ.,
9) Δημ. Σχολ. Αιγείρας Αιγιαλ.,
10) Δημ. Σχολ. Αιγῶν Αιγιαλ.,
11) Δημ. Σχολ. Βουτσίου Αιγιαλ.,
12) Δημ. Σχολ. Βαλμυτικῶν Αι-
γιαλ., 13) Δημ. Σχολ. Διακοπτοῦ
γιαλ., 14) Δημ. Σχολ. Έλαιῶ-
νος Αιγιαλ., 15) Δημ. Σχολ. Έξο-
χῆς Αιγιαλ., 16) Δημ. Σχολ. Ζα-

ρούχλης Αιγιαλ., 17) Δημ. Σχολ.
Καθολικοῦ Αιγιαλ., 18) Δημ. Σχ.
Λόγγου Αιγιαλ., 19) Δημ. Σχολ.
Λόφου Αιγιαλ., 20) Δημ. Σχολ.
Περιθωρίου Αιγιαλ., 21) Δημ. Σχ.
Σελιανῆς Αιγιαλ., 22) Δημ. Σχολ.
Λάττα Αμαλιάδος, 23) Δημ. Σχολ.
Λουκά Μαντινείας, 24) Δημ. Σχολ.
Κυπαρισίου Τριταίας Γ' Περ. Πα-
τρῶν, 25) Δημ. Σχολ. Καστανιάς
Σικυῶνος, 26) Δημ. Σχολ. Αῶλῶ-
νος Τριφυλίας, 27) Δημ. Σχολ.
Καλυβίων Αναλήψεως Έλασσόνας,
28) Δημ. Σχολ. Άνθηροῦ Μουζα-
κίου, 29) Δημ. Σχολ. Στουρνα-
ρείων Τρικάλων Γ' Περ., 30)
Δημ. Σχολ. Κανδήλας Μεσολογγίου
Α' Περιφ.

5) Έπαινον εἰς τὰ ἀκόλουθα 97
Σχολεῖα :

1) Δημ. Σχολ. Αβύθου Αιγια-
λείας, 2) Δημ. Σχολ. Αγ. Βαρβά-
ρας Αιγιαλείας, 3) 1ον Δημ. Σχολ.
Αιγίου, 4) 2ον Δημ. Σχολ. Αιγίου,
5) 3ον Δημ. Σχολ. Αιγίου, 6) 4ον
Δημ. Σχολ. Αιγίου, 7) 5ον Δημ.
Σχολ. Αιγίου, 8) 6ον Δημ. Σχολ.
Αιγίου, 9) 7ον Δημ. Σχολ. Αιγίου,
10) 8ον Δημ. Σχολ. Αιγίου, 11) 9ον
Δημ. Σχολ. Αιγίου, 12) Δημ. Σχολ.
Ακράτας Αιγιαλείας, 13) Δημ. Σχ.
Αμπελοκήπων Χρυσανθίου Αιγια-
λείας, 14) Δημ. Σχολ. Βέλλας Αι-
γιαλ., 15) Δημ. Σχολ. Βερίνου Αι-
γιαλ., 16) Δημ. Σχολ. Γκρέκα Αι-
γιαλ., 17) Δημ. Σχολ. Γρηγόρι Αι-
γιαλ., 18) Δημ. Σχολ. Δαφνῶν Αι-
γιαλ., 19) Δημ. Σχολ. Δημητρο-
πούλου Αιγιαλ., 20) Δημ. Σχολ.
Διγελιωτικῶν Αιγιαλ., 21) Δημ.
Σχολ. Έλκις Αιγιαλ., 22) Δημ.
Σχολ. Ζαχλωρικῶν Αιγιαλ., 23)
Δημ. Σχολ. Καλαμιᾶς Αιγιαλ., 24)
Δημ. Σχολ. Κάτω Πτέρης Αιγιαλ.,
25) Δημ. Σχολ. Κερυνείας Αιγιαλ.,
26) Δημ. Σχολ. Κουλούρας Αιγιαλ.,
27) Δημ. Σχολ. Κούμαρι Αιγιαλ.,
28) Δημ. Σχολ. Κουνιάς Αιγιαλ.,
29) Δημ. Σχολ. Κραθίου Αιγιαλ.,
30) Δημ. Σχολ. Κρήνης Αιγιαλ.,
31) Δημ. Σχολ. Λάκκας Αιγιαλ.,
32) Δημ. Σχολ. Μαμουσιάς Αιγιαλ.,
33) Δημ. Σχολ. Μαυρικίου Αι-
γιαλ., 34) Δημ. Σχολ. Μελισσίων
Αιγιαλ., 35) Δημ. Σχολ. Μοναστη-
ρίου Αιγιαλ., 36) Δημ. Σχολ. Νε-
ραντζῶν Αιγιαλ., 37) Δημ. Σχολ.
Νικολεῖων Αιγιαλ., 38) Δημ. Σχ.
Όάσεως Αιγιαλ., 39) Δημ. Σχολ.
Παραλίας Πλατάνου Αιγιαλ., 40)
Δημ. Σχολ. Παρασκευῆς Αιγιαλ.,
41) Δημ. Σχολ. Πλατάνου Αιγιαλ.,
42) Δημ. Σχολ. Πτέρης Α' Αιγιαλ.,

43) Δημ. Σχολ. Ροδιάς Αιγιαλ.,
44) Δημ. Σχολ. Ροδοδάφνης Αι-
γιαλ., 45) Δημ. Σχολ. Σελιαντί-
κων Αιγιαλ., 46) Δημ. Σχολ. Σε-
λινούκων Αιγιαλ., 47) Δημ. Σχολ.
Συμβαινιωτικῶν Αιγιαλ., 48) Δημ.
Σχολ. Τεμένης Αιγιαλ., 49) Δημ.
Σχολ. Τραπεζῆς Αιγιαλ., 50) Δημ.
Σχολ. Δάφνης Καλαβρύτων, 51)
Δημ. Σχολ. Ίσθμίας Κορινθίας, 52)
1ον Δημ. Σχολ. Λεωνιδίου Κυνου-
ρίας, 53) Δημ. Σχολ. Γερακίου Λα-
κεδαίμονος, 54) Δημ. Σχολ. Ασί-
νης Ναυπλίας Έρμιονίδος, 55) Δημ.
Σχολ. Έλληνικοῦ Γ' Περ. Πα-
τρῶν, 56) Δημ. Σχολ. Βασιλακίου
Α' Περ. Πύργου, 57) Δημ. Σχολ.
Χελιδονίου Α' Περ. Πύργου, 58)
Δημ. Σχολ. Τσάκλας Β' Περ. Α-
γρινίου, 59) Δημ. Σχολ. Στ. Εὔη-
νοχωρίου Β' Περ. Μεσολογγίου, 60)
Δημ. Σχολ. Βαλανιδας Έλασσόνας,
61) Δημ. Σχολ. Αγιοφύλλου Κα-
λαμπάκας, 62) Δημ. Σχολ. Αμπε-
λίου Καλαμπάκας, 63) Δημ. Σχολ.
Αχλαδέας Καλαμπάκας, 64) Δημ.
Σχολ. Γάβρου Καλαμπάκας, 65)
Δημ. Σχολ. Γλυκομηλέας Καλα-
μπάκας, 66) Δημ. Σχολ. Θεοτόκου
Καλαμπάκας, 67) Δημ. Σχολ. Κα-
κοπλευρίου Καλαμπάκας, 68) Δημ.
Σχολ. Καλογριανῆς Καλαμπάκας,
69) Δημ. Σχολ. Καλομοίρας Καλα-
μπάκας, 70) Δημ. Σχολ. Κλεινοῦ
Καλαμπάκας, 71) Δημ. Σχολ. Κο-
ροδαλλοῦ Καλαμπάκας, 72) Δημ.
Σχολ. Μαλακασίου Καλαμπάκας,
73) Δημ. Σχολ. Όξυνείας Καλα-
μπάκας, 74) Δημ. Σχολ. Όρθο-
βουνίου Καλαμπάκας, 75) Δημ.
Σχολ. Παναγιάς Καλαμπάκας, 76)
Δημ. Σχολ. Σκεπαρίου Καλαμπά-
κας, 77) Δημ. Σχολ. Τσουγκούρου
Καλαμπάκας, 78) Δημ. Σχολ. Χρυ-
σομηλέας Καλαμπάκας, 79) Δημ.
Σχολ. Μητροπόλεως Α' Περιφ. Καρ-
δίτσας, 80) Δημ. Σχολ. Μακρυ-
χωρίου Γ' Περ. Λαρίσης, 81) Δημ.
Σχολ. Καλοῦ Νερού Φαρσάλων, 82)
Δημ. Σχολ. Ν. Πέλλης Γιαννιτσῶν,
83) Δημ. Σχολ. Καλοχωρίου Νε-
στορίου, 84) Δημ. Σχολ. Πολυ-
δρόσου Μαρατίου Β' Περ. Άρτης,
85) Δημ. Σχολ. Κέδρου Ίωαννί-
νων Α' Περ., 86) 2ον Δημ. Σχολ.
Διδυμοτείχου, 87) Δημ. Σχολ. Κα-
ρωτῆς Διδυμοτείχου, 88) Δημ. Σχ.
Κυπρίνου Διδυμοτείχου, 89) Δημ.
Σχολ. Πραγγίου Διδυμοτείχου, 90)
Δημ. Σχολ. Χιονάδων Διδυμοτεί-
χου, 91) Δημ. Σχολ. Καλλονῆς
Λέσβου, 92) 1ον Δημ. Σχολ. Μυ-
τιληνῶν Σάμου, 93) Δημ. Σχολ.

Λαγκαδάς Χίου, 94) Δημ. Σχολ.
Αγ. Ίωάννου Α' Περιφ. Κερκύρας,
95) Δημ. Σχολ. Σουλάρων Κεφαλ-
ληνίας, 96) Δημ. Σχολ. Ν. Ανα-
τολῆς Έραπέτρας, 97) Δημ. Σχολ.
Καλαμάκας Έραπέτρας.

*

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΛΕΥΚΩΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

Έγινε υπομνίζομεν ὅτι τὰ λευκώμα-
τα διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὸν δια-
γωνισμόν Λευκωμάτων Σχολ. ἀλ-
ληλογραφία σχολ. ἔτους 1975 - 76
δέον νὰ σταλοῦν εἰς τὰ Γραφεῖα μας
με τὴν λῆξιν τοῦ τρέχοντος σχολ.
ἔτους καὶ παρακαλοῦμεν ὅπως εἰς
αὐτὰ μὴ παραλείπηται μιὰ φιλικὴ
ἀπρόσωπος ἐπιστολή, φωτογραφίαι
ἀπὸ τὴν σχολικὴν ζωὴν, σύντομος
ἐκθεσις τῆς συντελεσθείσης Έρυθρο-
σταυρικῆς δραστηριότητος τῶν ομά-
δων, ὡς καὶ σχετικαὶ φωτογραφίαι.

*

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΕΩΣ ΟΜΑΔΩΝ Ε.Ε.Σ. ΝΕΟΤΗΤΟΣ

Η Έφορεία τοῦ Έλληνικοῦ Έ-
ρυθροῦ Σταυροῦ Νεότητος προκη-
ρύσσει καὶ ἐφέτος διαγωνισμόν με-
ταξὺ τῶν ὁ μ ᾶ δ ὠ ν Ε.Ε.Σ.Ν. διὰ
τὴν καλύτεραν Έρυθροσταυρικὴν
δραστηριότητα κατὰ τὸ σχολ. ἔτος
1975)76 διὰ Βραβεῖον Α' δραχμῶν
5.000 καὶ Βραβεῖον Β' δραχμῶν
3.000.

Τὰ ποσὰ καὶ τῶν δύο Βραβείων
θα δοθοῦν εἰς σχολικὰ εἶδη ἢ γεωρ-
γικὰ ἐργαλεῖα τῆς προτιμῆσεως τῶν
βραβευθησομένων.

Αἱ ομάδες Ε.Ε.Σ.Ν., αἱ ὁποῖαι
ἐπιθυμοῦν νὰ μετάσχουν τοῦ δια-
γωνισμοῦ, θα ἀποστέλλουν ἐκθεσιν
τῆς δράσεώς των, διὰ τοῦ Διευθυν-
τοῦ τοῦ Σχολείου των πρὸς τὸν κ.
Έπιθεωρητὴν τῶν Σχολείων τῆς πε-
ριφερείας των, πρὸς διαβίβασιν μέχρι
τέλους Ίουλίου 1976 εἰς τὰ Γρα-
φεῖα τοῦ Ε.Ε.Σ.Ν. (ὁδὸς Λυκα-
βηττοῦ 1 — Αθήνας).

*

Η ΛΟΥΛΟΥΔΙΑΣΜΕΝΗ ΑΘΗΝΑ

Γιὰ 110 χρόνον ἐφέτος οἱ «Φίλοι τῶν
Αθηνῶν» προκηρύσσουν τὸν ἐτήσιον
διαγωνισμόν «Λουλουδιασμένη Αθήνα».

Ο διαγωνισμὸς γίνεται :

α) Μεταξὺ τῶν μαθητῶν τῶν τριῶν
τελευταίων τάξεων τῶν Δημοτικῶν scho-
λείων με τρία βραβεῖα καὶ ἐπαίνους γιὰ
τὴν καλύτεραν ἐκθεσιν με θέμα : «Ένας
κῆπος στὴν Αθήνα» (πραγματικὸς ἢ
φανταστικὸς) καὶ β) μεταξύ τῶν μαθη-

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ευχαρίστως ανακοινούμεν εις τούς αναγνώστας του Περιοδικού, ότι σ' ένα από τα τεύχη του θα δημοσιευθῇ τὸ σύντομον Βιβλίον τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ε.Σ. «Πρακτικὸς Ὁδηγὸς Πρώτων Βοηθειῶν» συμπληρωμένον καὶ ἐκσυγχρονισμένον.

Τοιοιτοτρόπως κάθε οἰκογένεια θὰ ἔχῃ εἰς τὴν διάθεσίν της ἓνα πολύτιμον καὶ πρακτικὸν βοήθημα διὰ πᾶσαν περίπτωσιν.

τῶν τῶν τριῶν πρώτων τάξεων τῶν ἰδίων σχολείων μετρία βραβεῖα καὶ ἐπαίνους γιὰ τὴν ὡραιότεραν ζωγραφίαν με θέμα «τὰ λουλούδια ποὺ μ' ἀρέσουν».

Κάθε σχολεῖο θὰ ἐκλέξῃ τὶς καλύτερες

ἐκθέσεις καὶ ζωγραφίαι καὶ θὰ διαβιβάσῃ στοὺς «Φίλους τῶν Ἀθηνῶν» Λυκαβηττοῦ 1, μέχρι τὴν 15ην Ἀπριλίου. Περισσότεραι πληροφορίες εἰς τὸ τηλέφωνον 613.561 κάθε μέρα ἀπὸ 11 - 1 μ.μ.

ΕΙΣΦΟΡΑΙ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

(μέσω Ε.Ε.Σ.)
α) Εἰς εἶδη

ΑΘΗΝΑΙ

Γυμνάσια:

Τὸ Β' Γυμνάσιον Θηλέων Ν. Σμύρνης, 2 κόλλα με ἱματισμόν. Τὸ

Μεικτὸν Γυμνάσιον Ταύρου, 2 χαρτοκιβώτια με τρόφιμα καὶ 4 χαρτοκιβώτια με ἱματισμόν. Τὸ Β' Γυμνάσιον Θηλέων Καλλιθέας, 36 χαρτοκιβώτια με ἱματισμόν διὰ τὴν Ἐμπορικὴν Σχολὴν Μίση - Οἰκον. Γυμνάσιον - Λεμύθου καὶ 11 χαρτοκιβώτια με ἱματισμόν διὰ τὸ Γυμνάσιον Σολέας Εὐρύχου Κύπρου.

Ἰδιωτ. Σχολεῖα:

Ἡ Ἰόνιος Σχολὴ Ἀθηνῶν 3 κόλλα με ἱματισμόν. Τὸ Ἰδιωτ. Δημ. Σχολ. «Ἁγίος Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης» 2 χαρτοκιβώτια με τρόφιμα διὰ πρόσφ. μαθητρίαν Δημ. Σχολ. Ὀρμηδεῖας Λάρνακος καὶ 1 χαρτοκιβώτιον με τρόφιμα διὰ πρόσφ. μαθητρίαν 4ου Δημ. Σχολ. Λεμεσοῦ. Τὸ Ἰδιωτ. Δημ. Σχολ. Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος Ἀθηνῶν, 10 χαρτοκιβώτια με ἱματισμόν, παιγνίδια κλπ. Ἡ Ἰδιωτ. Σχολὴ Αἰμιλίας Χούσου Ἀθηνῶν, 6 κόλλα με ἱματισμόν καὶ 1 κόλλον με παιγνίδια. Τὸ Ἰδιωτ. Δημ. Σχολ. «Χρυσόστομος Σμύρνης» Ν. Σμύρνης, 30 χαρτοκιβώτια με παιδ. βιβλία, παιγνίδια κλπ.

Δημ. Σχολεῖα:

Τὸ 24ον Δημ. Σχολ. Ἀθηνῶν, 8 κόλλα με ἱματισμόν. Τὸ 53ον Δημ. Σχολ. Ἀθηνῶν, 6 κόλλα με σχολ. εἶδη διὰ τὸ Δημ. Σχολ. Ξυλοτύπου Λάρνακος.

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

Τὸ 25ον Δημ. Σχολ. Νικαίας, 4 χαρτοκιβώτια με τρόφιμα.

ΑΤΤΙΚΗ

Τὸ 4ον Δημ. Σχολ. Χαλανδρίου, 2 κόλλα με σχολ. εἶδη διὰ τὸ Δημ. Σχολ. Ὀρμηδεῖας Λάρνακος. Τὸ 3ον Δημ. Σχολ. Ν. Λιοσίων, 11 χαρτοκιβώτια με τρόφιμα καὶ 3 χαρτοκιβώτια με ἱματισμόν. Τὸ 6ον Δημ. Σχολ. Ἀγ. Ἀναργύρων 22 κόλλα με τρόφιμα καὶ 2 κόλλα με σχολ. εἶδη. Τὸ 2ον Δημ. Σχολ. Μάνδρας, 18 κόλλα με ἱματισμόν. Τὸ 1ον Δημ. Σχολ. Μεγάρων, 11 δέματα με τρόφιμα καὶ 2 δέματα με ἱματισμόν. Τὸ 2ον Δημ. Σχολ. Μεγάρων, 8 δέματα με παιγνίδια.

ΣΤΕΡ. ΕΛΛΑΣ

Τὸ Δημ. Σχολ. Σίμου Ναυπακτίας, 2 δέματα με ἱματισμόν, τρόφιμα καὶ γραφ. ὕλην, διὰ πρόσφ. μαθητὴν 7ου Δημ. Σχολ. Λεμεσοῦ.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Γυμνάσια:

Τὸ Α' Γυμνάσιον Θηλέων Βόλου 27 σάκκους με ἱματισμόν καὶ κλινοσκεπάσματα. Οἱ Ἐρυθροσταυρίται μαθηταὶ Γυμνασίων Λαρίσης, 5 χαρτοκιβώτια με καὶν. ἱματισμόν διὰ τὸ Γ' Γυμνάσιον (πρωϊνὸν Ἀγ. Ἰωάννου) Λεμεσοῦ.

Δημ. Σχολεῖα:

Τὸ 8ον Δημ. Σχολ. Βόλου, 4 χαρτοκιβώτια με παιγνίδια.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Γυμνάσια:

Τὸ Γυμνάσιον Λεωνιδίου Ἀρκადίας 2 δέματα με παιγνίδια.

Δημ. Σχολεῖα:

Τὸ Δημ. Σχολ. Λευκοχώματος Λακωνίας, 1 δέμα με σχολ. εἶδη.

ΘΡΑΚΗ

Τὸ 5ον Δημ. Σχολ. Ξάνθης, 2 χαρτοκιβώτια με γραφ. ὕλην.

ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ

Τὸ Δημ. Σχολ. Ὀμβροδέκτου Μυκόνου, 2 χαρτοκιβώτια με ἱματισμόν καὶ σχολ. εἶδη.

ΚΡΗΤΗ

Δημ. Σχολεῖα:

Τὸ 5ον Δημ. Σχολ. Ἱεραπέτρας, 1 δέμα με σχολ. εἶδη διὰ πρόσφ. μαθητὴν Δημ. Σχολ. Ἀσγάτας Λεμεσοῦ. Τὸ Δημ. Σχολ. Καρυδίου Σητείας, 1 χαρτοκιβώτιον με σχολ. εἶδη διὰ Δημ. Σχολ. Βάσης Κοιλανίου Κύπρου.

β) εἰς χρήμα

ΑΘΗΝΑΙ - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

Ἰδιωτ. Σχολεῖα:

Τὰ Ἐκπ.τήρια «Μαρία Κρίκου» Ἀθηνῶν, δρχ. 2.500. Τὸ Λύκειον «Ἑλληνισμός» Κ. Σταυριανοῦ Πειραιῶς, δρχ. 5.000.

ΣΤΕΡ. ΕΛΛΑΣ

Τὸ Δημ. Σχολ. Δαυλείας Λεβαδείας δρχ. 1.700.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Δημ. Σχολεῖα:

Τὸ Δημ. Σχολ. Καλοῦ Νεροῦ Λαρίσης, δρχ. 695,50. Τὸ Δημ. Σχολ. Μελιβοίας Λαρίσης, δρχ. 1.000. Τὸ Δημ. Σχολ. Παλαιοχωρίου Γαρδικίου Τρικάλων, δρχ. 75.

ΗΠΕΙΡΟΣ

Δημ. Σχολεῖα:

Τὸ Δημ. Σχολ. Πέτρας Ἀρτης δρχ. 500. Τὸ Δημ. Σχολ. Λιβαδαρίου Πρεβέζης, δρχ. 100. Τὸ Δημ. Σχολ. Μηλιωτάδων Ἰωαννίνων, δρχ. 500.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Δημ. Σχολεῖα:

Τὸ Δημ. Σχολ. Καβάσιλης Ἡμαθίας, δρχ. 650. Ἡ Ἐρυθροσταυρίτισσα Ἐμπορὶλη Τοπαλίδου, κάτοικος Ἀλυστράτης Σερρών, δρχ. 500.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Δημ. Σχολεῖα:

Τὸ 1ον Δημ. Σχολ. Φιλιατρῶν Τριφυλίας, δρχ. 400 διὰ Δημ. Σχολ. Ἀγ. Ἀθανασίου Λεμεσοῦ. Τὸ Δημ. Σχολ. Πραγματευτῆς Κυνourίας, δρχ. 336.

ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ

Δημ. Σχολεῖα:

Τὸ Δημ. Σχολ. Καταφυγίου Ἰκαρίας, δρχ. 520 διὰ τὸ 3ον Δημ. Σχολ. Καϊμακλίου Λευκωσίας. Τὸ Δημ. Σχολ. Ἀμάδιαν Χίου δρχ. 1.100. Τὸ Δημ. Σχολ. Κώστου Πάρου δρχ. 1.000 διὰ τὸν προσφ. καταυλισμὸν Σταυροῦ Στρόβολος Λευκωσίας. Ἡ Ἐρυθροσταυρίτισσα μαθητρία 5ης τάξεως Δημ. Σχολ. Πάτμου, Καλλιόπη Ἀνέμη καὶ τὰ δύο ἀδελφία της δρχ. 500.

ΝΗΣΟΙ ΙΟΝΙΟΥ

Δημ. Σχολ. Ἀθανίου Λευκάδος, δρχ. 600.

(ἀπ' εὐθείας)

ΑΘΗΝΑΙ

Τὸ 1ον Δημ. Σχολ. Ἡλιουπόλεως ἱματισμόν καὶ βιβλία ἀξίας δρχ. 14.000 εἰς 11 πρόσφ. μαθητὰς Δημ. Σχολ. Ἀμπελίτη Πάφου, ἱματισμόν καὶ βιβλία ἀξίας δρχ. 2.500 εἰς 3 πρόσφ. μαθητὰς Δημ. Σχολ. Στρουμπίου Πάφου.

ΑΤΤΙΚΗ

Τὸ Γυμν. Σπάτων, δρχ. 39.040 εἰς πρόσφυγας Κύπρου, δρχ. 1.800, 11 άτομ. δέματα με καὶν. ἱματισμόν ἀξίας δρχ. 14.126 εἰς πρόσφ. μαθητὰς Κύπρου καὶ ὑποτροφίαν δρχ. 40.000 εἰς δύο Κυπρίους ὀρφανούς φοιτητὰς.

ΣΤΕΡ. ΕΛΛΑΣ

Τὸ Δημ. Σχολ. Σίμου Ναυπακτίας δέματα βοηθείας καὶ χρήματα.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Δημ. Σχολεῖα:

Τὸ Δημ. Σχολ. Σκοτίνης Πιερίας, δρχ. 1.800 εἰς Δημ. Σχολ. Ξυλοφάγου Λάρνακος. Τὸ 1ον Δημ. Σχολ. Μενεμένης Θεσ/νίκης δρχ. 3.000 εἰς 15ον Δημ. Σχολ. Λεμεσοῦ.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Δημ. Σχολεῖα:

Τὸ Δημ. Σχολ. Αὐλῶνος Τριφυλίας, δρχ. 2.355. Τὸ 12ον Δημ. Σχολ. Πατρῶν, 20 μεγάλα δέματα καὶ 12.000 δρχ. Τὸ 2ον Δημ. Σχολ. Γαστούνης, 6 χαρτοκιβώτια με ἱματισμόν καὶ γραφ. ὕλην εἰς τὸ Λανίτειον Δημ. Σχολ. Λεμεσοῦ.

ΕΥΒΟΙΑ

Τὸ Γυμν. Καρύστου δρχ. 670, διὰ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς.

ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ

Δημ. Σχολεῖα:

Τὸ 2ον Δημ. Σχολ. Ὑδρας, δέματα με τρόφιμα καὶ ἱματισμόν. Τὸ Δημ. Σχολ. Καταφυγίου Ἀγ. Κηρύκου Ἰκαρίας, δρχ. 300, διὰ τῆς Ἱερ. Μητροπόλεως Σάμου.

ΚΡΗΤΗ

Τὸ 12ον Δημ. Σχολ. Ἡρακλείου, 10 κιβώτια με γάλα, 3 κιβώτια με ζυμαρικά, 3 κιβώτια με ἱματισμόν καὶ παιγνίδια καὶ 6 ἐνδυμασίας ἀξίας δρχ. 10.800.

(Συνεχίζεται)

ΔΩΡΕΑΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΣΑΣ

Οἱ ταχυδρόμοι σὲ ὅλες τὶς χώρες τοῦ κόσμου μοιράζουν κάθε μέρα χιλιάδες κασέτες καὶ δίσκους, γιὰ νὰ γνωρίσουν τὸ LINGUAPHONE, ὅσοι θέλουν νὰ μάθουν μιὰ ξένη γλῶσσα σὲ 3 μῆνες, γρήγορα καὶ εύκολα.

Ζητήστε κι' ἐσεῖς ἄμεσα τὸ δικό σας δίσκο ἢ κασέτα ποὺ θὰ λάβετε ΔΩΡΕΑΝ στὸ σπίτι σας, χωρὶς καμιά ὑποχρέωσή σας στέλνοντάς μας τὸ κατωτέρω δελτίο.



Παρακαλῶ στείlate μου δωρεὰν καὶ χωρὶς ὑποχρέωσίν μου τὸν δίσκο σας - τὴν κασέτα σας (σβήνεται τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο) καὶ τὸ ἐκπονηθέντα ἀναλυτικὸ τεύχος σας. Ἡ ΓΛΩΣΣΑ ΠΟΥ Μ' ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ Εἶναι ἡ _____ ἐπὶ ἀριθμὸν δρχ. 10 σὲ γραμματόσημο γιὰ ἔξοδο.

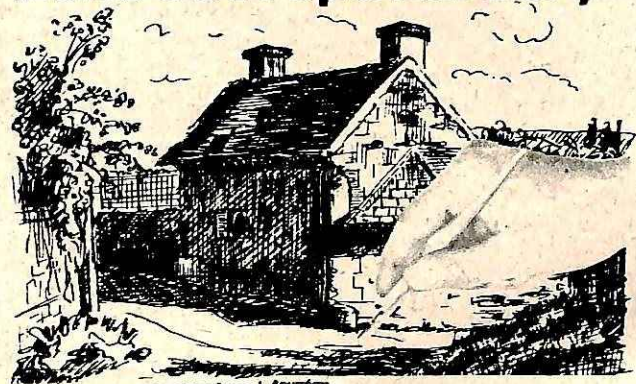
ΟΝΟΜΑ _____
ΕΠΙΓΡΑΦΑ _____ ΤΗΛ. _____
ΔΕΥΤΕΡΙΑ _____ Τ.Γ. _____

Ἰνστιτούτον Linguaphone

ΑΘΗΝΑ: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 10, ΤΗΛ. 617.811 - 623.237 - ΤΙΜΙΣΚΗ 68, ΤΗΛ. 23.23.70

Τώρα στὸ Ἰνστιτούτον Linguaphone λειτουργεῖ ἡΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ παρὰρούθου ὁμιλοσκοπικῆς ἐκπαίδευσης ΑἴΓΑΙΟΣ - ΓΑΛΛΙΑΝΟΣ. Ἐπισκεφθεῖτε τὸ Πανεπιστήμιον 10 (Ἀ' ὄροφος)

πολὺ σύντομα καὶ σεῖς...



Τοιοῦτο μενίδιον τοῦ μαθητοῦ μας Γ. Λεμεσοῦ.
θὰ σχεδιάζετε, θὰ ζωγραφίζετε, θὰ κάνετε σκίτσα γεμάτα ζωὴ, χάρις στὴ μέθοδο ABC.

Ἐνας καλλιτέχνης στὸ Παρίσι θὰ γίνῃ ὁ προσωπικὸς σας καθηγητής, θὰ διορθῶνι κάθε ἔργο σας, θὰ σὰς συμβουλεύῃ στὴ διάρκειά της σπουδῆς σας. Τὸ σχέδιον εἶναι ἓνα ἐφόδιον πολὺτιμο σήμερον γιὰ πολλοὺς κλάδους. Θὰ γίνῃ γιὰ σὰς ἡ ἀρχὴ μιᾶς νέας ζωῆς.

Αὐτὸ τὸ τεύχος ποὺ σὰς μιλάει γιὰ τὴν τέχνην τοῦ Σχεδίου θὰ ξεπνήσῃ μέσα σας πτυχὲς καλλιτεχνικῆς ποῦ δὲν τὶς ὑποψιάζεσθε. Θὰ τὸ λάβετε μόλις μᾶς στείλετε αὐτὸ τὸ δελτίο μετ' ὀνόμα, διεύθυνσιν καὶ κ.λπ.

ΔΩΡΕΑΝ ΤΕΥΧΟΣ

Στείlate μου, παρακαλῶ, ΔΩΡΕΑΝ καὶ χωρὶς ὑποχρέωσίν μου, τὸ ἐκπονηθέντα ἀναλυτικὸ τεύχος σας, ποὺ θὰ με ἐνδιαφύσῃ ἀπομνημονεύσας γι' αὐτὴν τὴν καὶ μέθοδον σας διδασκαλίας. Ἐπεμπεῖτε καὶ δρχ. 5 σὲ γραμματόσημο γιὰ ἔξοδο.

Ὄνομα _____ Τηλέφ. _____
Διεύθυνσις _____ Ἰδιωτ. _____
Ὄνομα _____ Τηλέφ. _____
Ἐπεμπετε γράμμα ἄλλῃ φορὰ στὴν ABC. ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

στέλτε ΔΩΡΕΑΝ σκίτσα ζωγραφικῆς
ΑΘΗΝΑ: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 10, ΤΗΛ. 617.811 - 623.237 - ΤΙΜΙΣΚΗ 68, ΤΗΛ. 23.23.70

ΣΕ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΑΣΗΜΙΟΥ

Πλησίαζε η Κυριακή του γάμου της εξαδέλφης μου Μαρίας. Οι στενοί συγγενείς πολλά σκέφτηκαν, πολλά είπαν για ένα δώρο προκοπής. Στο σπίτι μας συμφώνησαν για άσημικό, φυσικά οι μεγάλοι, έμεις τα παιδιά δεν πολυκαταλαβαίναμε. Η έκλογή φορτώθηκε στον πατέρα μου. Την άξιζε η Μαρία αυτή την ιδιαίτερη τιμή γιατί με την φρονιμάδα της και την αξιάδα της ήταν ο ήλιος ανάμεσα σ' όλα τα πρωτοζαδέφια, που φώτιζε και ξεχώριζε.

Σε παραδοσιακές κοινωνικές σχέσεις, καταστάλαγμα ζωής αιώνων, που μιλάει η ουσιαστική πράξη με τρόπο ζωντανό και άμεσο, σκόπιμα μ' έπαιρνε μαζί του ο πατέρας από τα δέκα μου χρόνια. Πολλές εμπειρίες όφειλω στην καλή του φροντίδα. Μή νομισθώ όμως ότι με είχε ξεκόψει από το παιχνίδι και τα συνομήλικά μου.

—Το δώρο της Μαρίας, Κώστα, μου είπε, θα το διαλέξουμε μαζί. (Ημουν τότε δώδεκα χρονών) αν και δεν το έδειχνε το ανάστημά μου). Θα πάμε σ' ένα απ' τα πολλά εργαστήρια λαϊκής τέχνης και θα αγοράσουμε ένα καλό άσημικό. Γερό πράγμα, όμορφο, χρηστικό για όλη της την ζωή. Αντικείμενο γνήσιας Έλληνικής Τέχνης. Έδω έρχονται τόσοι ξένοι κι αγοράζουν Γιαννιώτικα άσημικά και μετς να τα περιφρονούμε! "Ε, τί λές; Με ρώτησε μ' ένα πηγαίο χαμόγελο, για να διώξω την στοχαστική μου αδράνεια. Απάντησα, σχεδόν μηχανικά:

—Σωστά, πατέρα. Θα πάμε. Στα λίγα απ' τα γραφικά στενά, που έμειναν ακόμη στα Γιάννινα και μαρτυρούν ευαισθησία κομμένη στα μέτρα μυαλωμένων νοικοκυραίων, ξεκουράζεσαι να περπατάς. "Όλα είναι όμορφα, γελαστά κι ανθρώπινα. Σ' ένα τέτοιο σοκάκι, μπρός από μια παλιά ξύλινη σκεβρωμένη πόρτα, κάτω απ' την σκιά μιας πέτρινης καμάρας που άγκαλιαζε τροφαντός κισσός, κοντοστάθηκε ο πατέρας. Έβριζε γύρω του ένα έρευνητικό μάτι και μου είπε:

—Έδω πρέπει να είναι το έργοσθρί.

—Δεν έχουν κι αριθμό αυτά τα σπίτια...

—Παλιά τα Γιάννινα δεν είχαν τις σημερινές χιλιάδες κατοίκων και δεν ήταν απαραίτητα τα νούμερα. "Όλοι τους ήταν γνωστοί.

Τίποτε δεν μ' έλεγε, πώς αυτού του δροῦσε ή εστία της λαϊκής τέχνης του άσημιού. Προχωρούμε μέσα στην αύλη ανάμεσα από διαφάνια, που χώριζαν τον ανθρώπινο σε πρασιές. Πλησίασαμε στην είσοδο. "Ισόχρονα σφυρηλατίσιμα μεταλλικά μ' έδωσαν την σιγουριά, ότι χτυπήσαμε σωστά την πόρτα.

Ο άρχιμάστορας μ' έδεχτηκε καλωσυνάτα κ' οι άλλοι άργυροτεχνίτες σταμάτησαν για λίγο το έργο τους να μ' ας χαιρετήσουν. Το πλατύ δωμάτιο που στέγαζε το εργαστήρι φωτίζονταν από δυο μεγάλα παράθυρα. Στο καθένα από τα δυο στενόμακρα τραπέζια δούλευαν τρεις τεχνίτες. Στο βάθος, κοντά σε τζάκι επιβλητικό, φάνταζε μια προθήκη με τελειωμένη εργασία άσημικών. Διάφορα κοσμήματα — βραχιόλια, κουταλοπήρουνα, δίσκοι με ποικίλα σκαλίσματα — όλα σε άργυρο, θάμπωναν και τον πιο αδιάφορο επισκέπτη. Τα σκαλίσματα, που δέσποζαν στην διακόσμηση, ήταν κλάρες από ελιά, σταφυλιές, δρύ, καγκελάδες με νατουραλιστικές συνθέσεις κ.ά. "Απ' τις μ' έφεδς ξεχώριζαν ο "Ηπειρωτικός ταῦρος, ή κεφαλή του Πύρρου, ο Μέγας "Αλέξανδρος κ.ά.

Είπαμε στον άρχιμάστορα, πώς θέλαμε να διαλέξουμε ένα καλό άσημικό για δώρο γάμου. "Ετσι μ' έβοήθησε στην έκλογή και μ' έδωσε την ευκαιρία να γνωρίσουμε από κοντά την "Ηπειρωτικήν ευαισθησία και δεξιότητα, που μορφοποιεί τον άργυρο. Ο πατέρας θέλησε να μ' ας πούν τα σχετικά με την κατεργασία. Ο άρχιμάστορας μ' έξηγήσε:

—Ένας καλός σκαλιστής, πρέπει να έχη χέρι και φαντασία. Να ζωγραφίζει σωστά και να κόβη το μάτι του. Πρώτα αυτά και μετά όλα τ' άλλα. Τον αέρα της δουλειάς θα τον πάρη με το σπυτσούνι σε πλάκες χαλκού στην αρχή, κι όταν τελειοποιηθ' απ' άσήμι.

"Επειτα μ' έδειξε ένα άκατέργαστο χάλκινο δίσκο, την ειδική πίσσα που τον άκινητοποιούν για να γίνη ή κατεργασία, και γενικά

την μέθοδο της δουλειάς. Μετά συνέχισε την ένημέρωσι με έκφραστική άνεσι. Είπε:

—Πρώτα δουλεύεται ή άρνητική πλευρά και μετά ή θετική. Στη συνέχεια καθαρίζεται, γυαλίζεται κι άξυδώνεται για να δείχνη ή τέχνη.

Ο πατέρας τον διακόπτει διακριτικά:

—Καλά αυτά, μάστορα! το μεροκάματο π' ας πάει;

—Για τους τεχνίτες, τους καλούς τεχνίτες, έχει πολύ καλό ήμερομίσθιο! για τους άλλους ικανοποιητικό.

Μετά πλησίασαμε τους άλλους μαστόρους. Κοντοσταθήκαμε σ' έναν που ιστορούσε σε άσήμι την εικόνα του "Αι - Γιώργη απ' τα Γιάννινα με την λεβεντική όλοάσπρη φουστανέλλα. Την ώρα που με θαυμασμό παρατηρούσαμε φάσι της δουλειάς, ο μάστορας τόνιζε με έπιμέλεια τα χαρακτηριστικά του "Αγίου προσώπου. Για φόντο είχε την λίμνη της Κυρά - Φροσύνης και το νησάκι της Παμβούτιδας. Προχωρώντας μ' ας θάμπωσε ή διάτρητη καντήλα με τους τέσσερους Εὐαγγελιστάς και τρεις δολωζωντανούς άγγέλους, που ανάερα στήριζαν το σύνολο. Την σύνθεσι στόλιζαν βυζαντινές διακοσμήσεις με την άκανθα σε ποικίλα ταιριάσματα. "Όλα μαρτυρούσαν ικανότητες αξιόλογης τέχνης. Γόνιμος παραγωγή στις ρίζες της παραδόσεως και στην άτμόσφαιρα του καιρού μας.

Κοντά μ' ας πάντοτε ο άρχιμάστορας, που άκούραστος άπαντούσε στις έρωτήσεις μας. "Ελεγε:

—Πάντοτε κάνουμε μια ποσότητα τεμαχίων. Μόνον έτσι βγαίνει μεροκάματο, εκτός από ειδικές παραγγελίες.

"Ένας άλλος μάστορας, γέρος, τόνιζε λεπτομέρειες σ' έναν άσημένιο δίσκο του τοίχου. Φύλλα από δρύ με άνάγλυφα βελανίδια έδεναν άρμονικά το πλαίσιο. Στο κέντρο άρμονικά ή κεφαλή του Μεγάλου "Αλέξοπου με το άετήσιο μάτι και λεξάνδρου με το άετήσιο μάτι και την θεληματικήν έκφρασι. Την ώρα που παρατηρούσαμε σιωπηλοί το δημιούργημα της τεχνικής άκμης στην ευχάριστη άτμόσφαιρα του έργοσθρίου, ο μάστορας τόνιζε το βλέμμα του. Ο βαθμός καθαρότητας και δυνάμεως διεισδυτικής ήταν άνάγλυφος στο καλλιτέχνημα.

Πόση δύναμι κρύβει μέσα του ο άνωθεν προικισμένος και καλλιεργημένος άνθρωπος, σκέφτηκα, για να συλλαμβάνη με τα πνευματικά του χαρίσματα και να μορφοποιή στο μέταλλο σχήματα με αισθητικό βάρος!

—Η ώρα του δώρου. Πολλά είδαμε, είπε ο πατέρας. Είναι το ένα καλύτερο απ' τ' άλλο. Προτιμούμε τα κουταλοπήρουνα του γλυκού.

Τα καλοδουλεμένα αντικείμενα, που διάλεξε ο πατέρας, με σύμφωνη γνώμη μου, είχαν στην λαβή έναν βυζαντινό δικέφαλον άετον κι από τις δυο πλευρές. "Αγοράσαμε όλη τη σειρά: πηρούνια, κουτάλια, μαχαίρια.

—Μια έρώτησι ακόμη, μάστορα, είπε ο πατέρας.

—Μετά χαράς, άπάντησε άνοιχτόκαρδα.

—Από πού ξεκίνησε αυτή ή τέχνη;

—Από το κεφαλοχώρι Καλαρύτες, που άνέδειξε άρχιμαστόρους στο είδος τον Τζιμούρη, τον Μπάφα κ.ά. Σήμερα ή παράδοσι συνεχίζεται από Καλαρρυτιώτες και άλλους στα Γιάννινα, σε πολλά μέρη της χώρας και το έξωτερικό, όπου διαπρέπουν σπουδαίοι κοσμηματοδημιουργοί, όπως ο Βούλγαρης.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ
Φιλολόγος - Β' Γυμνασιάρχης

★ ★

ΜΕΣΗΜΕΡΙ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Μεσημέρι στο σπίτι
όλοι πάλι ξανά
στο τραπέζι τριγύρω...
Πόση νοιώθω χαρά!

Ο Χριστός εύλογάει
το ζεστό μας φαί
και τα χείλη ψελλίζουν
ταπεινή προσευχή.

Ο καθένας μας έχει
κάποιο νέο να π' ας
κι όλοι τότε τ' άκούνε
με πολλή προσοχή.

Η γατούλα μας πλάι
όλο σειεί την ούρα
δείχνοντάς μας και κείνη
την δική της χαρά.

Μεσημέρι στο σπίτι
σάν τελειώσ' ή δουλειά...
Τα πουλιά ξανασιμίζουν
στην ζεστή τους φωλιά.

ΑΘΗΝΑ·Ι·Σ ΜΑΥΡΙΚΑΚΗ
Καθηγήτρια

ΤΟ ΑΘΑΝΑΤΟ ΚΡΑΣΙ

Σύσσωμη απ' άκρου σ' άκρο ή άκριβή πατρίδα μας "Ελλάδα γιορτάζει τις ήμέρες αυτές με άκράτητον ένθουςιασμό, την ένδοξότερη ήμέρα της Νεοελληνικής μας ιστορίας, την 25η Μαρτίου. Πανηγυρίζουν οι Πανέλληνες τη γιορτή της Λευτεριάς: τιμούν την έπέτειο της έθνικής μας Παλιγγενεσίας. Γονατίζουν εύλαβικά στον βωμό των ήμιθέων ήρώων μας και προσφέρουν ταπεινά τον λιβανωτό της ευγνωμοσύνης και του θαυμασμού τους. Αναλογίζονται τους τιτάνειους άγώνες τους για την άναστήλωσι του Γένους, τις υπεράνθρωπες θυσίες για την άνάστασι της γλυκειάς Πατρίδος. "Εμπνέονται από το παράδειγμα της έθελουσίας τους και ψελλίζουν: «Σάν ίσκιои μεγαλόκορμοι κι άπείραχτοι απ' τα χρόνια, σέρνετ' έμ' ας τ' άγγόνια στο δρόμο της τιμής». Με δάφνινα χλωρά στεφάνια στεφανώνουν τους νικητάς, άποτίνοντας τον υπέρτατο φόρο τιμής και λατρείας. Τι ιερές και μεγάλες στ' αλήθεια στιγμές!

Τα Σχολεία πάλι, λουσμένα κυριολεκτικά στο γαλανόλευκο έθνικό μας χρώμα αναβαπτίζουν παιδιά και γονείς, νέα και προηγούμενη γενιά, στα νάματα της Έθνεγερσίας. Είναι ο ιδανικώτερος τρόπος σφυρηλάτησεως των Έλληνοχριστιανικών ιδεωδών. Τα πρόσφορα ποιήματα άπαγγέλλονται από τα Έλληνόπουλα με καμάρι. Έξυμούν άρματολίκια, άγώνες, τρόπαια. Τα δημοτικά τραγούδια δονούν τις ευαίσθητες πατριωτικές χορδές της ελληνικής ψυχής κι άφατη χαρά την πλημμυρίζουν. «Χαρά που τ' ώχουν τα βουνά, τα κάστρα περηφάνεια, γιατί γιορτάζει ή Παναγιά, γιορτάζει κ' ή Πατρίδα». Οι δραματικές έθνικές παραστάσεις άναλύουν σε δάκρυα τους Έλληνες, που νοιώθουν ως τα κατάβαθα τους τη θυσία των προμάχων της λευτεριάς. Οι έμπνευσμένοι πανηγυρικοί φλογίζουν και συναρπάζουν. Οι πανηγυρικές δοξολογίες, που άναπέμπονται στον Παντοδύναμο, ύψώνουν τους Χριστιανοέλληνες με χρις "Εκείνου, κάτω από τη σκέπη του "Οποίου υπερασπίζονται τα άγια των άγιων: Θρησκεία - Πατρίδα - Οικογένεια. Οι θριαμβευτικές κατόπιν παρελάσεις πρό των έπισήμων και του άσυγκράτητου από ένθουςιασμό Έλληνικού Λαού φουσκάβουν όλων τα στήθη. Η τιμημένη

στολή της λευκής φουστανέλλας με τις άσπιοπιτόλες ζερβόδεξες θυμίζει Διάκο και Τζαβέλλα, Μπότσαρη και Καραϊσκάκη. «Είναι στολή Έλληνική, περήφανη κι όραία, που συγκινεί κάθε καρδιά μαζί με τη σημαία». Και πράγματι ή πολεμική σημαία, χλιοστρυπημένη από τα βόλια του έχθρου και μαρτυροκαπνισμένη απ' των πολέμων τις άντάρες, πανάκριβο έθνικό κειμήλιο, προκαλεί στο διάβα της βαθεία συγκίνησι. Οι εύσταλές και λεβεντόκορμοι στρατιώτες, με τ' άρρενωπά και λάμποντα πρόσωπα, σκορπούν παντού τη σιγουριά, την άσφάλεια και την έγγυρη από κάθε ξενομανία κι έχθρική έπιβουλή. «Η "Ελλάς πρέπει να ζήση στους αιώνες και θα ζήση». "Εκείνοι όμως που προκαλούν το γενικό θαυμασμό και το πατριωτικό παραλήρημα είναι οι άνάπηροι κ' οι τραυματίες του πολέμου. Αυτοί που «με το όπλο ανά χείρας, πάντα έμπρός σε κάθε μάχη, γνώρισαν της Τρεμπεσίνας και την πιο μικρή της ράχη». Κάθε ήμέρα, ιδιαίτερα όμως στις έθνικές μας έπετείες, ο άνάπηρος γίνεται έθνικό σύμβολο, άναδεικνύεται σε σεβάσμια μορφή. Οι Έλληνες γνωρίζουν πώς είναι εκείνος «που όρθιος μέσα στη μάχη έφωρμούσε σα λιοντάρι, με τη σκέψη του δοσμένη στο Θεό και την Πατρίδα».

Οι έθνικοί χοροί της Έλληνικής λεβεντιάς θυμίζουν Κολοκοτρωνέικο γιορτάσι, που ο θυλικός Γέρος του Μοριά πρόσταζε στους Έλληνες μετά από κάθε νίκη του κατά της Τουρκίας. Κ' οι σεμνές Έλληνοπούλες, ντυμένες την ήρωική στολή, αναπλάθουν στη μνήμη μας τις άσυναγώνιστες Έλληνίδες ήρωίδες, τις Σουλιώτισσες, τις Ναουσαίες, τις γυναίκες της Πίνδου, για τις όποιες ο έθνικός μας ποιητής έγραψε πώς είχαν «ψυχή μεγάλη και γλυκειά, μετά χαράς το λέω! θαυμάζω τις γυναίκες μας και στ' όνομά τους νέω». Οι ισχυροί κανονιοβολισμοί βροντοφωνούν πώς ή "Ελλάδα είναι ή καταλύτρα της τυραννίας και της μαύρης σιλαβιάς και ή θεμελιώτρα της λευτεριάς και της ειρηνικής ζωής. Τέλος οι δαυλοί των λαμπαδηφόρων σκορπούν ανά τα πέρατα το έκτυφλωτικό τους φώς και διαλαλούν υπερέφανα πώς Πατρίδα του Φωτός και του Πολιτισμού είναι τούτη ή αίματόβρεχτη γωνιά της γής.

Αυτή είναι η εθνική μας μετάληψη την Άγια ημέρα της 25ης Μαρτίου. Η εθνική μας μυσταγωγία, που καλούνται να ζήσουν κ' εφέτος οι Έλληνες. Κι απ' όλες αυτές τις εκδηλώσεις ένα βγαίνει σαν συμπέρασμα: Καμμία δύναμι και καμμία ανάγκη δεν πρέπει ν' αλλοιώνη τις πεποιθήσεις και τα ιδανικά των Ελλήνων. Πρέπει να είναι βαθιά ριζωμένα στην καρδιά τους και να τα τονώνουν σε κάθε μας εθνική επέτειο. Αυτό ακριβώς ήθελε να δηλώσει ο Παλαμᾶς, όταν έλεγε: «Αυτό το λόγο θα σᾶς πῶ, δεν ἔχω ἄλλον κανένα: μεθύστε με τ' αθάνατο κρασί του Εἰκοσιένα». Τὸ κρασί της πίστεως, της ἔμμονης στὰ ἰδεώδη της Φυλῆς, τὸ αθάνατο κρασί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΑΜΑΤΟΓΛΟΥ
Διδ/λος Ἀμυγδαλέας Κοζάνης

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Μεσαιωνική πόλι της Ἡπείρου τοποθετημένη κοντά στην ἀρχαία Σέλλα, ἀπ' ὅπου πήρε τὸ ὄνομά της ἡ Ἑλλάδα. Δεξιά και ἀριστερά της ἦταν ἡ Εὐροία και ἡ Φωτική. Ἀπὸ τὰ ἀπομεινάρια τῶν δύο αὐτῶν δημιουργήθηκε τὸν 12ο αἰ. ἡ νέα πόλι, Ὁ Ἀραβαντινὸς ἀναφέρει: «Κατέφευγαν ἀπὸ τὶς γειτονικὲς πολιτείες, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὶς Τουρκικὲς και Ἀλβανικὲς ὀρδές. Ἐκεῖ ἔβρισκαν παρηγοριά, παραμυθία, γι' αὐτὸ πήρε τὸ ὄνομα αὐτό». Ἄλλοι λένε ὅτι τὸ πήρε ἀπὸ τὴν Μονὴ της Παναγίας της Παραμυθίας. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ στίγλι τοῦ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Νεόφυτου, τοῦ 1636. Σῶζονται ἐρείπια ἀπὸ τὸ Βυζαντινὸ φρούριο «Ἅγιος Δονᾶτος», γι' αὐτὸ οἱ Τούρκοι τὴν ἔλεγαν «Ἀϊδονὰτ Καλεσί», δηλαδὴ φρούριο τοῦ Ἁγίου Δονάτου, γιατί ἐκεῖ ἔζησε ὁ Ἅγιος Δονᾶτος, ἐπίσκοπος Εὐροίας. Τὸ φρούριο ἦταν Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς συνέχεια αὐτοῦ και ἀνατολικά εἶναι τὸ Βυζαντινὸ (Γαλατᾶς). Βρέθηκε ἐπιγραφή στὴν θέσι Λιμπόνι κοντὰ στὴν Παραμυθιά, ὅπου συμπεραίνεται ὅτι ἐκεῖ βρισκόταν ἡ μεσαιωνικὴ πόλι Φωτική.

Ἡ Παραμυθιά καταστράφηκε ἀπὸ τοὺς Σλαῖους τὸ 1000 μ.Χ. Πάνω ἀπὸ τὴν πόλι σῶζονται τὰ ἐρείπια τοῦ παμπάλαιου φρουρίου. Ἐγινε Τουρκόπολι τὸ 1452, και τελευταία, στίς 22 τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1913,

ἐλαμψε ἡ ἥλιος τῆς λευτεριάς πάνω στίς περήφανες κορυφές ποὺ τὴν περιζώνουν. Ἀπὸ τὴν φαλακρὴ κορυφὴ τοῦ Κορύλα γλιστράει τὸ φῶς τῆς δόξας και χύνεται ὅλο χρυσάφι στὴν Παραμυθιά, ποὺ στέκεται λιχνιστικὴ και ἀγέρωχη κάτω ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ και ὑποβλητικὴ προστασία του.

Ἄγριος και ἀπειλητικὸς ὁ Κορύλας σὲ κάθε ξένῃ ἐπιδρομῇ. Βουνὸ ἀπότομο με ὀλόγυμνες και χιονισμένες κορυφές ποὺ χάνονται μέσα σὲ κάτασπρα και πυκνὰ σύννεφα. Τὸ μέτωπό του λάμπει ἀπὸ τὸ πεντακάθαρο ἀσημένιο φῶς στὰ πραινὰ γλυκοφιλήματα τοῦ ἡλίου, ποὺ προβάλλει βιαστικὰ ἀπὸ τὰ ἄγρια Σουλιώτικα βουνά. Οἱ πλαγιές του, ἀπόκρημνες, βαθιές, πνιγμένες ἀπὸ τὰ καταπράσινα φυλλώματα ἄγριων σχίνων, ἀφήνουν νὰ κατεβαίνῃ, στοὺς θερινούς μῆνες, ὁ καγερός ἀέρας και νὰ δροσίζῃ τὸ ἡλιοκαμένο πρόσωπο τῆς Παραμυθίας, ποὺ στέκεται στοὺς πρόποδες τοῦ Κορύλα και στὰ κράσπεδα τῆς κοιλάδας ποὺ διαρρέεται ἀπὸ τὸν Κωκυτὸ, ὕψους ἀπὸ τὸ ρυθμικὸ και μονότονο ρόχισμα τοῦ ποταμοῦ.

Στὴν πυκνὸμαλλὴ ράχη τοῦ Κορύλα ἀπλώνονται ναυελικά τὰ ἡρωϊκά χωριά τοῦ Σουλίου ἀνάμεσα ἀπὸ υπερέφανα βουνά, ποὺ τοὺς δίνει ψυχὴ τὸ ἀσημένιο φεγγάρι ποὺ σεργιανέει ἀνενόχλητο τὴ νύχτα και τὸ μεγεμένο ἡλιοβασίλεμα ποὺ τὰ χρωματίζει ἄλλοτε με ζωνρὸ ρόδινο χρῶμα, ἄλλοτε με βαθὺ πορφυρὸ. Ἐκεῖ ποὺ σμίγει ἡ γυνὴ κορυφὴ τοῦ Κορύλα με τὸν γαλάζιο σουλιώτικο οὐρανὸ, οἱ πρῶτες δειλὲς ἡλιακτίδες ραίνουν με πανέμορφα ρόδινα πέταλα τὸν μυστικὸ αὐτὸ χῶρο ποὺ τὸν ζώνει ἡ μοναξιά, ὁ θρύλος, ἡ πλοῦσια παράδοσι, ἡ παλληκαρία λεβεντιά, και ποὺ ὁ ἥλιος τῆς δόξας σκορπάει σπάταλα τὸ φῶς του και κάνει νὰ λαμπυρίζουν τὰ βράχια και οἱ ψηλοὶ κορμοὶ τῶν ἄγριων δένδρων ποὺ πλημμυρίζουν τὶς πλαγιές του. Θαρρεῖς πῶς ἀκούς τὴν βραχνὴ φωνὴ τῆς Δέσπως, τὸ οὐρλιαχτὸ τοῦ σουλιώτικου ντουφεκιῦ.

Στὰ ριζὰ τοῦ Κορύλα, κουρασμένο ἀπὸ τὴν πολυκαρία, κουρνιάζει τὸ παλιὸ κάστρο. Σωροὶ ἀπὸ μεγάλες πέτρες πρασινισμένες εἶναι μαζεμένες σὲ διάφορα σημεῖα. Τὰ γκρεμισμένα τείχη του εἶναι τὸ ἡρεμολυκόφως μᾶς πανάρχαιας ἐποχῆς ποὺ ξαναζῇ κάθε στιγμὴ σὰν ἀντικρύξεις τὰ παγερά και σκοτεινὰ

μπουντρούμια τοῦ Κάστρου. Κάτω ἀπ' αὐτὸ, διακρίνεις τὰ στίπια τῆς Παραμυθίας ἀραιά, σκόρπια, ριγμένα στὴν πλαγιά τοῦ Κορύλα με τὴν μονοχρωμία τοῦ γκριζοῦ. Μέγα ἀρειπώμενα στίς κορυφές, με διάπλατες σιδερένιες πόρτες, μοιάζουν με πελώρια κάστρα. Μέσα στίς εὐρύχωρες αὐλές οἱ ἀγάδες στὴν Τουρκοκρατούμενη ἐποχὴ στήνανε γλέντια και χοροὺς στίς θρησκευτικὲς και ἔθνικες τοὺς γιορτές. Ψηλὰ στὰ ἐρειπώμενα ἀρχοντικὰ στέκονται ἀσάλευτοι και σκεφτικοὶ οἱ πελαργοί. Οἱ δρόμοι τῆς εἶναι ἀνηφορικοί, καλντεριμένιοι νομίζεις πῶς ἀκούς τὰ πέταλα τῶν ἁλόγων τὰν τὰν, νὰ διαβαίνουν καμαρωτά, με τοὺς μπέηδες καθαλάρηδες, ζωσμένους πιστόλια και γιγαταγάνια, με τοὺς κοκκινωποὺς σκούφους τοὺς, ποὺ ἡ μαυριδερὴ φούντα ἀνεμίζει στὸν ἀέρα, με τὸ καστανόμαυρο μoustάκι στριμμένο ἐπιδεικτικὰ.

Κάτω ἀπὸ τὸ τρεμουλιαστὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ ἀντίκρυζε κανεὶς τὸ σκελετωμένο τζαμί, ἀπ' ὅπου παλιά ὁ Χότζας με τὴν ὑψίτον φωνὴν του προσπαθοῦσε νὰ κατεβάσῃ τὴν εὐνοια τοῦ Ἀλλάχ στὸν ἀφωσιωμένο λαὸ του. Ὁ ἀντίλαλος ἀπὸ τὸν τούρκικο ἀμάνε, σὰν ἀπόκοσμη μουσικὴ ποὺ κατεβαίνει ἀπὸ ψηλά, ἀκούγεται μυστικὰ. Παλιὰ εἶχε ἡ Παραμυθιά 700 Ἀλβανοὺς τσαμῆδες, με μουφτῇ. Στὴν Τουρκοκρατία ἦταν κέντρο στοὺς φεουδάρχες μπέηδες τῆς Δυτικῆς Ἡπείρου, ὅπου διακρίνονταν οἱ Προνιατές ποὺ ἀσκοῦσαν πατροπαράδοτὴ ἐξουσία σ' ὀλόκληρη τὴν ἐπαρχία. Τώρα δὲν ἔμεινε τίποτε ἀπ' αὐτοὺς. Τοὺς ἔφαγε ἡ κατάρρα τῶν 49 πρόκριτων ποὺ ἄδικα ἐξόντωσαν και βύθισαν σὲ βαρὺ πένθος ὅλη τὴν πόλι. Τὸ μνημεῖο τῶν 49 μαρτύρων σοῦ θυμίζει τὴν ἱστορία τῶν ἀνθρώπων ποὺ βρῆκαν σκληρὸ δολοφονικὸ θάνατο ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς και τοὺς Ἀρβανῆτες στὸ διάστημα τῆς κατοχῆς. Ἀντικρύζεις με συγκίνησι τὸ μνημεῖο με τὰ ὀνόματα τῶν 49 προκρίτων ἀνάμεσα σὲ σταυροὺς, ἐπιγραφές, πεῦκα και ἀγριολούλουδα. Τὸ πένθιμο τραγούδι «Παραμυθιά, Παραμυθιά, γιατί φορεῖς τὰ μαῦρα, οἱ Γερμανοὶ σοῦ σφάζανε 49 καμάρια», ἀργοκυλάει ὡς τὰ βᾶθη τῆς καρδιάς τῆς τρικυμισμένης γῆς και ὡς τὰ φλογισμένα πέλαγα τῆς ἀπέραντης θάλασσας. Ζῆς τὸν πόνο και τὴν ὁδὴν ποὺ δοκίμασε ἡ πόλι και βλέπεις μέσ' στὸ ἡλιόφωτο τὶς γιγάντιες σκιές,

ντυμένες με τὴν χλαμύδα τῆς ἀθανασίας, και θυμιάσαι τοὺς στίχους τοῦ Ἡρόδοτου «πολλοὶ μὲν ἀνθρώποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες». Δυτικὰ βρίσκεται ὁ Γαλατᾶς με τὸν Ἅι Γιώργη ψηλότερα. Πλαισιώνεται ἀπὸ πεῦκα και γραφικοὺς λοφίσκους και μυδαλιές, ποὺ ἐδῶ πρόωρα ξεπετιοῦνται μέσα στὴν βαρυχειμωνιά, γιὰ νὰ ντύσουν τὶς βέργες τοὺς με λευκορόδινα μεταξένια πέταλα.

Πέρα μακριὰ ἀπλώνεται ὁ κάμπος, ὀλοπράσινος τὴν ἀνοιξὶ και κτρινωπὸς στίς πύρες τοῦ καλοκαιριοῦ. Ντυμένος με ὀλόασπρες και κατακίτρινες μαργαρίτες, με ὀλοπόρφυρες παπαροῦνες, με αἰθέριες γιρλάντες ποὺ μεστώνουν τὴ σκέφι και τὴν κάνουν νὰ κολυμπᾷ στὸ πολὺχρωμο χαλί. Ἀνάμεσα στὸν κάμπο ἀκούγεται τὸ σιγανὸ μοιρολόγι τοῦ Κωκυτοῦ, ποὺ τὸ ἀναφέρει και ὁ Ὀμηρος, νὰ περνᾷ τὸ λιβάδι τῶν ἀσφοδελῶν φορτωμένος με τὶς αὐλὲς ψυχῆς τῶν νεκρῶν ποὺ σιωπῆρὰ συνοδεύει στὴν Ἀχερουσία Λίμνη, στὸν Κάτω Κόσμο τῶν θεῶν. Ὁ Ἀχέρωντας ἐκινάει μελαγχολικὸς ἀπὸ τὰ ἄγρια βουνά τοῦ Σουλίου, φθάνει στὴν πεδιάδα με πλοῦσιες ἐναλλαγές και μόλις πλησιάσῃ τὸ νεκρικὸ βασίλειο ἡμερεύει, χάνεται πένθιμα σὲ βαθιὲς ἀβύσσους, γιὰ νὰ ξαναπαρουσιασθῇ πάλι και νὰ σχηματίσῃ κοντὰ στίς ἐκβολές του τὴν ἀρχαία πόλι, τὴν Ἐφυρα, μιὰ ἀπὸ τὶς πόρτες τοῦ ὑποχθόνιου κόσμου.

Ἡ πόλι σήμερα ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ στενὴ ἀγορὰ με μικρὰ κυρίως καταστήματα δεξιά και ἀριστερά. Στὸ κέντρο συναντᾷ τὸ Γυμνάσιο και τὴν Μητρόπολι. Ἀνατολικά τὸ Καρκαμίσι με τὰ κρυστάλλινα νερά, και πιδ πέρα τὸ Οἰκοτροφεῖο. Δυτικὰ ὁ Γαλατᾶς με τοὺς πευκόφυτους λοφίσκους. Χαίρεσαι ἀπ' ἐκεῖ τὴν δύσι τοῦ ἡλίου, ὅταν σὲ ἀποχαιρετᾷ με τὰ τελευταῖα του γλυκοφιλήματα κι ἀφήνει τὴν θέσι του στὴν βαρεῖα σκιά ποὺ ἀπλώνει πάνω ἀπ' τὴν πόλι ὁ Κορύλας.

ΠΑΝ. ΓΡ. ΚΥΡΟΥΣΗΣ
Ἐκπαιδευτικὸς

ΠΑΤΣΙ

— Δάνεισέ μου χίλιες δραχμές, ἀλλά, σὲ παρακαλῶ, δῶσε μου μόνο τὶς πεντακόσιες. Τότε, θὰ σοῦ χρωστῶ ἐγὼ πεντακόσιες, θὰ μοῦ χρωστᾷς κι ἐσὺ ἄλλες πεντακόσιες, ὁπότε θὰ εἴμαστε... πάτσι!

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2									
3									
4									
5									

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. α. Πρόθεσις. β. Λέγονται και σύνορα.
2. α. Πρόθεσις. β. Τὸ ἓνα (1) στὰ Ἀγγλικά ὅπως γράφεται.
3. α. Πληθυντικὸς ἄρθρου (ἀντιστρόφως). β. Μονὰς χρόνου. γ. Αἰγυπτιακὴ θεότης (ἀντιστρόφως).
5. α. Τὸ πρῶτο ρῆμα τῶν Λατινικῶν. β. Προσωπικὴ ἀντωνυμία.

ΚΑΘΕΤΩΣ

1. Σκότωσε τὸν ἀδελφὸ του.
2. Πρόθεσις.
3. α. Πληθυντικὸς ἄρθρου. β. Μονὰς μετρήσεως ἀντιστάσεως.
5. Συμπεραίνει.
7. α. Σύμφωνα. β. Νότα (ἀντιστρόφως).
8. Τελικὸς σύνδεσμος
9. Ἐπιφώνημα Ἑλλήνων μαχητῶν.

ΑΛΕΚΑ ΒΥΤΙΝΙΩΤΗ

Γυμνάσιον Βέλου

Η ΤΑΙΝΙΑ

- Μαμά! Ὁ Κωστάκης ἔγινε κινηματογράφος.
- Πῶς, δηλαδὴ;
- Νά, ὁ γιὰτρος τοῦ εἶπε ὅτι μέσα του ἔχει ταινία!

ΝΤΑΙΖΗ

ΜΑΡΤΙΑΤΙΚΑ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελ. 8)

βαθειὰ φωνὴν του ποὺ ἤξερε νὰ χρωματίσῃ ὅ,τι διάβαζε, εἶναι σπουδαῖο χάρισμα αὐτό, ὅποιος τῷ χει, πρέπει νὰ τὸ καλλιεργῇ, ἀπάγγειλε:

- Ποιὰ μουσικὴ ἀπαλαίνει τὸν ἀγέρα; Γιορτάζει ἡ πλάσι τὰ εἰκοσὶ τὴς χρόνια; Στὰ χειλάνια τῆς παίξει μιὰ φλογέρα;
- Καλῶς ἤρθατε χελιδόνια! Τιτίβισμα, λαχτάρα στὴ φωλιά, ἀλλάζουν τὰ φιλάνια στ' ἀνθοκλώνια τὰ μαῦρα σαϊτοτίναχτα πουλιά.
- Καλῶς ἤρθατε, χελιδόνια! Ξανὰ με τὰ σπαθᾶτα σας φτερά στὴν ἀνοιξὶ μᾶς πᾶτε τὴν αἰώνια, δὲν εἶναι ὄνειρα ἡ νιότη, οὔτε ἡ χαρά.
- Καλῶς ἤρθατε χελιδόνια! Τίποτε δὲν πονεῖ, μήτε ἀπελπίζει, τῆς ζωῆς μου ἄς περνῶ τὰ στερνὰ χρόνια,
- Καλῶς ἤρθατε χελιδόνια!

— Λοιπόν, μάλιστα, καλῶς ἤρθατε χελιδόνια, ἐπανέλαβε ὁ κύριος Καρυστινός, και συνέχισε: Μπράβο, Ἀντώνη, ὠραῖα μᾶς εἶπες αὐτοὺς τοὺς στίχους! Ἐκφράζουν περὶ φῆμα αὐτὸ ποὺ ὅλοι νοιώθουμε, καθὼς μέρα με τὴν ἡμέρα ζυγώνει ἡ πραγματικὴ ἀνοιξί. Ἐκφράζουν τὴ χαρὰ τῆς ἀνανέωσης, τῆς φρεσκάδας ὅλων τῶν στοιχείων! Νομίζουμε ὅλοι πῶς τώρα μόλις γεννηθήκαμε! Ἀφοῦ και ὁ ποιητὴς ἔγραψε αὐτὸ τὸ ποίημα σὰ νὰ ἦταν εἰκοσι χρόνια, ἐνῶ ἦταν ἐβδομήντα ὅταν τὸ ἔγραψε! Καὶ τόσο τὸν ξανάνοιωσε ὁ ἐρχομὸς τῶν χελιδονιών, ὥστε μᾶς εἶπε αὐτὴ τὴ μεγάλη ἀλήθεια, ποὺ μόνο οἱ νέοι τῆς νοιώθουν και ἰδίως τὰ παιδιὰ, εἰσεῖς. Μᾶς εἶπε, πῶς «Δὲν εἶναι ὄνειρο ἡ νιότη, οὔτε ἡ χαρά». Ναι, παιδιά μου, ἡ νιότη και ἡ χαρὰ δὲν εἶναι ὄνειρο, εἶναι πραγματικότητα! Πάνω σ' αὐτὴ τὴν πραγματικότητα τῶν νέων σας χρόνων θὰ θεμελιώσετε τὴ μελλοντικὴ σας ζωὴ. Καὶ ὅταν, με τὴ μελέτῃ και τὴν ἐργασία, ἐπιτύχετε στὴ ζωὴ σας, και με τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, θὰ φτάσετε στὰ βαθιὰ γεράματα, θὰ καταλάβετε πόσο δίκιο εἶχε ὁ ποιητὴς, ποὺ μᾶς εἶπε πῶς δὲν εἶναι ὄνειρο ἡ νιότη, οὔτε ἡ χαρά! Καὶ τώρα, ἐμπρός, σηκωθεῖτε νὰ τραβήξουμε γιὰ τὸ χωριό...

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ, ἓνα σμῆνος χελιδονιών πέρασε ἀπὸ πάνω τοὺς τιτίβιζοντας. Ἦταν σὰ νὰ τοὺς ἔδινε τὸ σύνθημα: «Ἐμπρός, μᾶς, γιὰ τὴ ζωὴ!».

ΠΡΟΑΣ, Ο ΔΟΥΛΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Μυθιστόρημα

Τὴν ἄλλη μέρα ἐξακολουθοῦσε νὰ ὑποφέρει . . . Πῆγα κ' ἔφερα τὸν γιαντὸ Διόδωρο, ποὺ προσπάθησε νὰ τῆς δώσῃ κουράγιο καὶ τῆς ὥρισε κάποιο φάρμακο. Τὸν συνώδευσα, κ' ἔπειτα ἄρχισα νὰ ξαναψάχνω γιὰ τὸν γάτο. Μάταια, δὲν τὸν εἶχε ἰδεῖ κανεὶς. Ὅταν πῆγα στὸ σχολεῖο ἀφηγήθηκα στοὺς φίλους μου τὴν ἱστορία κι ὅλοι μὲ βεβαίωσαν ὅτι θὰ ἐρευνούσαν, κι ἅμα τὸν εὗρισκαν θὰ μᾶς τὸν ἔφεραν. Περνώντας ἀπὸ ἓνα στενὸ δρόμο τὸ βράδυ τῆς ἄλλης ἡμέρας, συναντήθηκα μὲ τὸν Μενεκράτη, ποὺ φοροῦσε τὸ μακρὸ μανδύα του καὶ κρατοῦσε ἓνα δέμα. Μόλις μὲ εἶδε ταραχτήκε. «Ποῦ πᾶς ἔτσι ἀργά;» ρώτησα. — «Κ' ἐσύ, δὲν εἶσαι στὸ δρόμο;» ἔκανε περιφρονητικά. — «Ἐγὼ τὸ λόγο μου. Χάσαμε τὸν γάτο, κ' ἡ Γλυκέρα, ποὺ εἶναι ἄρρωστη, πολὺ ὑποφέρει διχῶς αὐτόν». Ἐβάζε τὰ γέλια. — «Τὶ ἡλίθιο πλάσμα! Κάνει ἔτσι γιὰ ἓνα ζῶον», εἶπε. — «Τὰ ζῶα εἶναι σὰν ἀδέρφια μας. Ὁ μεγάλος Πυθαγόρας ἐπίστευε πῶς οἱ ψυχὲς τῶν πεθαμένων ἀνθρώπων πηγαίνουν σ' ἐκεῖνα». — «Δὲν μπορῶ ν' ἀκούω αὐτὲς τίς σαχλαμάρες», μοῦ πέταξε κ' ἔφυγε. Κάποιο κακὸ προαίσθημα ἐνοίωσα νὰ μὲ κυριεύῃ ξαφνικά. Τ' ἦταν ἐκεῖνο τὸ δέμα ποὺ ἔκρυβε κάτω ἀπὸ τὸ μανδύα του; Μ' ἓνα σάλτο τὸν ἔφτασα, τὸν σταμάτησα κρατώντας τὸν ἀπὸ τὸ βραχιόνα καὶ τοῦ εἶπα: «Ποῦ πᾶς; Τί πράγμα πολὺτιμο ἔχεις ἐκεῖ καὶ τὸ κρύβεις;» — «Φύγε, χωριάτη, μὴ φυτρώνης ὅπου δὲ σὲ σπέρνουν», ἔκανε νευριασμένος. — «Ἄν δὲ μοῦ δείξῃς αὐτὸ ποὺ κρατᾷς δὲ θὰ σ' ἀφήσω». — «Ἄσε με, γιατί θὰ βάλω τίς φωνές!». — «Φώναζε ὅσο θέλεις», ἀποκρίθηκα καὶ τοῦσφιξα περισσότερο τὸ χέρι. — «Βοήθεια, βοήθεια! Πονᾶω». . . — «Ἄφησε τὸ δέμα ἂν πονᾷς, κ' ἐτοιμάσου νὰ χτυπηθοῦμε. Εἶσαι μεγαλύτερος. Τί φωνάζεις ἔτσι, δειλέ; Δὲ ντρέπεσαι;». Ἀντὶ νὰ τολμήσῃ νὰ μετρηθῇ μαζί μου ὁ σιχαμερὸς Μενεκράτης, ἐξακολουθοῦσε νὰ φωνάζῃ, διχῶς ν' ἀφήνῃ τὸ δέμα ποὺ ἔκρυβε. Κι ἄξαφνα ἀκούω ἓνα νιαούρισμα νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ μανδύα του. Τότε κατάλαβα: εἶχε βρεῖ τὸ Μελάριο ὁ ἄθλιος καὶ πῆγαινε νὰ τὸν σκοτώσῃ! Τὸν ἔρριξα χάμου, τὸν πάτησα μὲ τὸ γόνατο, τράβηξα τὸ μανδύα κ' εἶδα ἓνα μικρὸ σακκὶ ποὺ μέσα του σπαρταροῦσε τὸ φτωχὸ ζῶάκι. Ἐξάσασα νὰ σὰς πῶ ὅτι ὁ Μενεκράτης κρατοῦσε κ' ἓνα ραβδί χοντρό. Τ' ἄρπαξα, τὸ πέταξα πέρα, ἄνοιξα τὸ σακκί. Ὁ γάτος πετάχτηκε ἔξω νιαουρίζοντας κ' ἔφυγε τρεχάτος, ἐνῶ ὁ ἀπαίσιος Μενεκράτης ξεφωνοῦσε κ' ἔλεγε πῶς θέλω νὰ τὸν σκοτώσω. Τέλος

σηκώθηκα, τὸν ἄφησα. — «Τί τὸ ἤθελες τὸ γατί;», εἶπα. — «Θὰ τῶπινα στὴ θάλασσα, ἀφοῦ πρῶτα τὸ τσάκιζα μὲ τὸ ραβδί, καθὼς θὰ τσακίσω καὶ σένα, χωριάταρε, ποὺ θέλεις νὰ πάρῃς τὴ θέσι μου κοντὰ στὸν Εὐφορίωνα». — «Τὴ θέσι σου; Θαρρεῖς ὅτι εἶμαι δούλος ὅπως ἐσύ; Ἐγὼ κατάγομαι ἀπὸ γενιὰ ἀνθρώπων ἐλεύθερων καὶ θὰ προτιμοῦσα νὰ 'πεφτα στὴ θάλασσα ἢ στὴ φωτιά, παρὰ νὰ καταντήσω εἰλωτας, ὅπως ἐσύ». Ἀκούγοντάς τα φούσκωσε σὰν τὸ θυμωμένο βάτραχο, μούγκρισε, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ζαρωμένο πρόσωπό του κυλούσαν δάκρυα. — «Πὲς ὅ,τι-θές, εἶπε τρέμοντας. Στερνὰ θὰ φανῇ ποιὸς θὰ γελάσῃ τελευταῖος». Ἀρπάξε τὸ ἄδειο σακκί καὶ τὸ ραβδί, τυλίχτηκε στὸ μανδύα του καὶ τῷβαλε στὰ πόδια. Ἐγὼ, μπροστὰ σὲ τέτοιο ἀνάνδρια, ἔμεινα ἀγανακτισμένος καὶ κατάπληκτος.

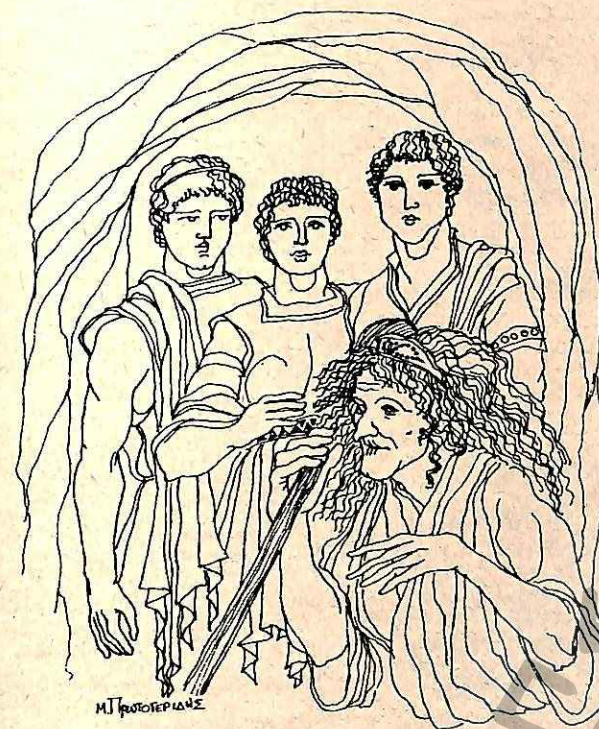
Ἀπὸ χρόνια πανάρχαια εἶχαν καθιερωθῇ οἱ γιορτὲς τῶν Παναθηναίων, ἐκεῖνον ὅμως τὸ χρόνο γιορτάζονταν γιὰ τρίτη φορὰ τὰ μεγάλα Παναθήναια, ποὺ ἐξαιρετικὴ λαμπρότητα τοὺς εἶχε δώσει ὁ ἥρωας Θεσεύς. Ἐπὶ μιὰν ἐβδομάδα φθάνανε στὸ Ἄστυ κάτοικοι τῶν περιχώρων κουβαλώντας κοπάδια «ιερείων», δηλαδὴ ζώων προσωρισμένων νὰ θυσιαστοῦν στὴ θεά. Αὐτοί, καθὼς ἦτανε καλοκαίρι, κατασκήνωναν στὰ προάστια καὶ στοὺς λόφους.

Ὁ δάσκαλός μας εἶχε διαλέξει τὸν Εὐφορίωνα κ' ἐμένα ν' ἀντιπροσωπεύσουμε τὴ σχολὴ στὶς γιορτὲς. Μᾶς εἶχε προετοιμάσει μὲ προσοχὴ ἀλλὰ καὶ μὲ σκληρότητα. Ἐπρεπε ν' ἀποδίδουμε μὲ ἀκριβεία κάθε φθόγγο, κάθε συλλαβὴ τοῦ παιᾶνος. Ὁ Εὐφορίων εἶχε ἐξαιρετικὴν εὐστροφία φωνῆς, ἐγὼ πάλι, μαθημένος ἀπὸ τὸν παπού μου, εἶχα συνηθίσει ν' ἀπαγγέλλω καθαρὰ καὶ νὰ χρωματίζω κάθε φωνῆν ὅπως πρέπει.

Ἦρθε ἡ μεγάλη ἡμέρα, κ' ἡ γιορτὴ ἄρχισε μ' ἀγῶνες ἵππικους, ποὺ ἔγιναν στὶς ὄχθες τοῦ Ἰλισσοῦ. Εἶχανε φέρει ἐκεῖ θαυμάσια ἄλογα οἱ Ἀθηναῖοι ἄρχοντες, κι αὐτὰ θὰ τὰ καβαλλοῦσαν τὰ παιδιά τους, ἢ, ἂν δὲν εἶχαν, συγγενεῖς ἐφηβοί. Ἐξὶ κέλῃτες ὑπέροχους εἶχε προσφέρει ὁ πατέρας τοῦ φίλου μου, ὁ Λεωκράτης. Βλέποντάς τους νόμισα ὅτι εἶχα μπροστὰ μου ζωντανεμένα τὰ ἄλογα ποὺ εἶχε σμιλέψει ὁ Φειδίας! Μετὰ τοὺς ἵππικους, ἔγιναν ἀγῶνες δρόμου καὶ πάλης. Σ' αὐτοὺς ἔλαβαν μέρος ἐφηβοί, ἐνῶ ἐμεῖς τὰ παιδιά ἐκτελέσαμε χωριστὲς ἀσκήσεις. Ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἑρμογένοῦς διεκρίθησαν ὁ Θεαγένης, ποὺ ἐνίκησε στὸν ἀκοντισμὸ, ὁ Εὐφορίων, ἄσσοις στὴ δισκοβολία, ὁ Λυκίδας στὴν πάλη κ' ἐγὼ στὸν δρόμο. Στους μουσικοὺς ἀγῶνες, ποὺ ἀκολούθησαν, νικήσαμε καὶ πήραμε τὸ στεφάνι τῆς ἐλίας ὁ Εὐφορίων κ' ἐγὼ.

Ἦρθε ἡ σειρά τῶν ραψωδῶν. Ὡς θέμα εἶχε δοθῇ τὸ ἐγκώμιο τῶν δύο ἡρώων ποὺ λύτρωσαν τὸ Ἄστυ ἀπὸ τοὺς τυράννους, δηλαδὴ τὸ ἐγκώμιο τοῦ Ἄρμουδιου καὶ τοῦ Ἀριστογέιτονος. Ὁ κόσμος ἐνθουσιαστήκε ἀπὸ τὴν ἐξαιρετικὴν ἐκτέλεσι. Ὅταν τελείωσε ἡ σειρά τῶν ραψωδῶν, φύγαμε καὶ πήγαμε νὰ λάβουμε μέρος στὴν περίφημη παναθηναϊκὴ πομπή, ποὺ εἶχε συγκροτηθῇ ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς πολιτείας καὶ μόλις ξεκινούσε. Πολῖτες Ἀθηναῖοι πηγαίνανε μπροστὰ, κι ὅλοι τους ἦτανε καλὰ διαλεγμένοι. Προπορεύονταν γέροι ἐπιβλητικοί, ἀκολουθοῦσαν ἄντρες νέοι κρατώντας ἀσπίδες καὶ λόγχες, καὶ ἐφηβοί πε-

ζοὶ καὶ καβαλλάρηδες. Τὰ παιδιά, ποὺ βαδίζανε πίσω τους, φοροῦσαν στενοὺς χιτῶνες κ' ἦτανε στεφανωμένα μὲ ρόδα. Κάθε ὁμιλος ἐφέλνε τὸν ὕμνο τῆς Ἀθηνᾶς. Πιὸ πίσω ἐρχόνταν οἱ λευκοφορεμένες παρθένες μὲ τὰ μέτωπα στολισμένα ἀπὸ κρίνους εὐωδιαστοὺς, ποὺ πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τους κρατοῦσαν κἀνιστρα γεμάτα ἀπὸ ὅ,τι χρειαζότανε γιὰ τὴ θυσία. Μουσικοὶ ποὺ παίζανε ὄργανα, κιθάρες ἰδίως καμωμένες ἀπὸ ὄστρακο χελώνας, ἀκολουθοῦσαν, ραψωδοί, οἱ ὅποιοι ἀπήγγελλαν ὁμηρικὰ ἔπη καὶ πᾶνοπλοι νέοι. Αὐτοὶ χορεύανε τὸν πυρρίχιο — χορὸ πολεμικὸ — ἢ παρίσταναν τὴ μάχη Ἀθηνᾶς καὶ Τιτάνων. Τὴν πομπὴ ἔκλεινε μιὰ ἀριστογυμναστικὴ μικρὴ τριτῆρης ποὺ στὸ κατάρτι τῆς εἶχε γιὰ σημαῖα τὸν πέπλο τῆς θεᾶς ὑφασμένον ἀπὸ τὰ κορίτσια τῶν σημαντικώτερων Ἀθηναίων. Ὅπως περνοῦσε ἡ πομπή, τὸ πλῆθος τὴν ἔρραινε μὲ λογῆς — λογῆς λου-



Μ. ΠΡΟΤΟΓΕΡΙΔΗΣ

λούδια. Μπροστὰ στὸ ναὸ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος σταμάτησε ἡ ἱερὴ τριτῆρης γιὰ νὰ ξεκρεμάσουν τὸν πέπλο ἀπὸ τὸ κατάρτι, καὶ μετὰ προχώρησε πρὸς τὴν Ἀκρόπολι. Πρῶτες μπήκανε οἱ παρθένες καὶ κρεμάσανε τὸν πέπλο στὸ βωμὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Πλησιάζοντας εἶδα ν' ἀστράφτουν στὸ χρυσὸ φῶς τοῦ ἡλίου τὰ ζαφειρένια μάτια τῆς θεᾶς κ' αἰσθάνθηκα μεγάλη συγκίνησι.

Διασκεδάσαμε πολὺ τὸ βράδυ παρακολουθώντας τὴ θαυματικὴ λαμπραδεδρομία. Συγκεντρωμένοι οἱ ἐφηβοὶ σ' ἓνα ᾠρὸ 6-7 σταδίων, ποὺ ἀπλώνεται ἀπὸ τοῦ Προμηθέως τὸν βωμὸ ὡς τίς πύλες τῆς πολιτείας, ἔπαιζαν ὡς ἐξῆς τὸ ρόλο τους: ὁ πρῶτος δρομεὺς ἀναψε τὸν πυρὸς τοῦ ἀπὸ τὸ βωμὸ κ' εὐθύς, τρέχοντας, τὸν ἔδωσε στὸν δεύτερο, αὐτὸς στὸν τρίτο κλπ. Ἐνας ἐφηβος, μαθητὴς τοῦ Ἑρμογένοῦς, ἦταν ὁ νικητὴς τοῦ ἀγωνίσματος. Ἀργὰ τὴ νύχτα,

ὅλοι ὅσοι εἶχανε στεφανωθῇ καλέσανε σὲ συμπόσιο συγγενεῖς καὶ φίλους. Ἐνα μεγάλο τραπέζι εἶχε στρωθῇ στὸ Πρυτανεῖο καὶ πολλὰ μικρότερα σὲ δημόσιους κήπους. Κόσμος πολὺς ἔτρωγε σ' αὐτὰ τὰ τραπέζια κρέατα ἀπὸ σφάγια ποὺ εἶχαν θυσιασθῇ κι ἄλλα τρόφιμα ποὺ εἶχαν προσφέρει πλούσιοι Ἀθηναῖοι. Ὡς τὰ μεσάνυχτα κράτησε τὸ συμπόσιο. Φυσικά, παιᾶνες, τραγούδια, χοροὶ κι ἀπαγγελίες δὲν ἔλειψαν . . .

9

Ὅσο κι ἂν ἐρευνούσαμε ὅλοι μας, ὁ θαυμάσιος Ποσειδὼν ποὺ εἶχε φιλοτεχνήσει ὁ Φειδίας δὲν βρισκότανε. Ἡ λύπη τοῦ Λεωκράτους καὶ τῆς γυναίκας του ἦταν ἀφάνταστη. Ὡς κι ὁ πάντα χαρούμενος φίλος μου, ὁ Εὐφορίων, ἦταν ἀλλαγμένος. Εἶχε σβήσει τὸ θελκτικὸ χαμόγελό του, τὸ πρόσωπό του εἶχε μαραθῇ. Μιὰ μέρα ὁ Θεαγένης πρότεινε νὰ πᾶμε σὲ κάποια μάντισσα, ποὺ εἶχε καθὼς ἔλεγαν πολλὲς ἐπιτυχίες. Ὁ Εὐφορίων ἀκούγοντάς τον γέλασε πικρά. — «Πιστεύεις ἐσύ στοὺς μάντιες;» εἶπε. — «Ὅχι, ἀποκρίθηκε ὁ Θεαγένης, ὅμως δὲν ἀποκλείω τὸ νὰ ξέρουνε κάτι». Συμφωνοῦσα κ' ἐγὼ μὲ τὸν Εὐφορίωνα, μὰ ὁ φίλος μας, μὲ τὰ πολλά, μᾶς ἔπεισε. Πήγαμε στὴν Ἀγλαονίκη, καθὼς τὴν ἔλεγαν, ποὺ κατοικοῦσε σὲ μιὰ σπηλιὰ σκαμμένη στὴν ἀσβεστόπετρα, κάτου, κοντὰ στὸν Κολωνό. Ἦτανε μιὰ ψηλὴ, στεγνὴ γριά, ποὺ φοροῦσε μακρὸ μαῦρο χιτῶνα. Ὅταν ὁ Θεαγένης τῆς εἶπε γιατί τὴν ἐπισκεφθήκαμε, αὐτὴ παράτησε τὴ ρόκα τῆς, σταμάτησε τὰ μυστηριώδη μουρμουρίσματά της, σηκώθηκε ὀρθία καὶ μᾶς ἔγνεψε νὰ τὴν ἀκολουθήσουμε στὸ βάθος τῆς σπηλιάς. Ἐπειτα προχώρησε πιὸ μέσα, τράβηξε ἓνα παραπέτασμα, καὶ κρυμμένη πίσω ἀπ' αὐτὸ ἄρχισε νὰ κἀνη περιέργως προετοιμασίες. Ἐμεῖς περιμέναμε κοιτάζοντας τὰ δαφνόκλαδα καὶ τὰ βοτάνια ποὺ κρέμονταν γύρω, τὸ ἀνθρώπινο κρανίον ποὺ ἦταν ἀκουμπισμένο σ' ἓνα ράφι καθὼς κ' ἓνα μικρὸ ἄγαλμα τῆς Ἑκάτης. Ἐπειτα, καθὼς ἡ Ἀγλαονίκη ἀργοῦσε, πλησιάσαμε στὶς ἀνισες πλευρὲς τῆς σπηλιάς καὶ ἀρχίσαμε νὰ διαβάζουμε διάφορα ἀποφθέγματα σοφῶν ποὺ εἶχαν γραφτῇ σὲ ταινίες ἀπὸ πάπυρο κρεμασμένες ἐκεῖ.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἐπτὰ σοφοὺς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, ἀπαντώντας σὲ σχετικὲς ἐρωτήσεις, εἶχε πεῖ: — «Τὸ μεγαλύτερο πράγμα τοῦ κόσμου εἶναι τὸ διάστημα, γιατί περιλαμβάνει τὰ πάντα. Τὸ ἰσχυρότερο ἡ ἀνάγκη. Τὸ πιὸ δύσκολο νὰ γνωρίζῃς τὸν ἑαυτό σου. Τὸ πιὸ εὐκολο νὰ δώσῃς μιὰ καλὴ συμβουλὴ». Ἀνάμεσα σὲ μερικὰ ἄλλα ἀποφθέγματα τοῦ Θαλῆ ἦτανε καὶ τοῦτο: «Γιὰ τὴν εὐτυχία χρειάζεται υἰεῖα, πλοῦτος καὶ σοφία». Ἀπὸ τίς ἀπαντήσεις τοῦ Πιττακοῦ ἔχω τοῦτες συγκρατήσῃ στὴ μνήμη μου: «Ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία εἶναι τὸ νὰ μποροῦμε νὰ κάνουμε τὸ καλὸ. Ὁ πιὸ ἐξυπνὸς ἀνθρώπος εἶναι αὐτὸς ποὺ προβλέπει τὴ δυστυχία». — Ὁ Χίλων ὁ Σπαρτιάτης στὸ ἐρώτημα ποῖα ἦταν τὰ πιὸ σπάνια προτερήματα, ἔδωσε τὴν ἐξῆς ἀπάντησι: «Τὸ νὰ συγχωρῇς ἓνα ἀδίκημα, νὰ κρατᾷς ἓνα μυστικὸ καὶ νὰ ξέρῃς νὰ χρησιμοποιοῖς τίς ὥρες τῆςσχόλης σου».

Διασκευή Σ.Π.

ΣΧΗ. Μ. ΠΡΟΤΟΓΕΡΙΔΗΣ

(Συνεχίζεται)

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Γραφεία Συντάξεως: Λυκαβηττού 1 - Τηλ. 613.571

Α' Περίοδος 1924-1941 - Β' Περίοδος Έτος 31ον - ΜΑΡΤΙΟΣ 1976 - ΑΡΙΘ. ΤΕΥΧΟΥΣ 6

Διευθύνουσα Έπιτροπή του Περιοδικού

Π. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ, ΙΩΑΝ. ΚΙΤΣΑΡΑΣ, Ε. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, Π. ΤΣΑΚΡΗΣ, ΧΡΙΣΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Σύμβουλος διά την εποπτείαν της Έκδοσης: ΣΠ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνσεις συμφώνως Ν.Δ. 346/69 άρθρον 9: Διευθύνσεις Περιοδικού: ΚΑΛΑΙΡΡΟΗ ΧΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Δώρα 8 Έστρια 22
Υπεύθυνος Τυπογραφείου: ΤΡΙΦΩΝ ΤΣΟΥΚΑΣ Πανσάνιου 10

Τιμή Φύλλου Δρχ. 5 - Έτησία συνδρομή: Έσωτ. Δρχ. 50 (διά τὰ Σχολεία δρχ. 40) - Έξωτ. £ 1 ή \$ 3

ΕΞΟΦΛΗΣΕΙΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Παρεκχωρούνται θερμάς: α) Τους καθυστερούντας την εξόφλησιν της προς το περιοδικόν όφελος των, όπως επισπεύσουν ταύτην, β) όπως τὰ έμβλήματα αποστέλλονται άπροσώπως Ε.Ε.Σ.Ν., Λυκαβηττού 1, Αθήνας.

ΕΚΤΑΚΤΟΙ ΕΚΛΕΚΤΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

Γ. ΑΘΑΝΑΣ: 'Ακαδημαϊκός
Γ. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Καθηγητής της
Παντείου 'Αν. Σχ. Έπιστημών
Ι. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: 'Ακαδη-
μαϊκός
Β. ΚΟΥΡΙΑΣ: Καθηγητής Πανεπιστη-
μίου Αθηνών
Γ. ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΣ: Γεν. Διευθυντής
Υπουργ. Πολιτισμού και Έπιστημών

ΟΡ. ΔΟΥΡΙΑΔΗΣ: Όμότ. Καθηγητής
Πανεπιστημίου Αθηνών
Θ. ΠΕΤΣΑΛΗΣ - ΔΙΟΜΗΔΗΣ: Έθνη-
κόν Άριστείον Γραμμάτων και Τεχνών
Μ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ: 'Ακαδημαϊ-
κός
Ι. ΧΑΡΑΜΗΣ: 'Ακαδημαϊκός
ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ: 'Ακαδημαϊκός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

CONTENTS

Σελίς

Page

Α. ΒΑΡΒΑΡΡΗΓΟΥ: 'Ο Διαδούμενος του Σουνίου και δ' Έρμης της Άνδρου.....	1
Θ. ΔΙΟΜΗΔΗ - ΠΕΤΣΑΛΗ: 'Επίδαιρος 1821.....	2
Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ: Κοινωνική άρμονία.....	4
Θ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Ποίημα.....	5
ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ: Αστρονομικά.....	5
Α. ΒΑΡΕΛΛΑ: «Ούδέν μείζον άνθρωποις Έλλησιν της 'Ελευθερίας».....	6
Γ. ΒΛΑΧΟΥΓΙΑΝΝΗ: 'Αναστημένος.....	7
Α. ΚΑΡΑΝΤΩΝΗ: Μαρτιάτικα.....	8
Α. ΚΑΤΣΙΓΡΑ: 'Η φυσική άμυνα κατά τον 'Ιππο- κράτη.....	9
Η. HOLTMEIER: 'Η διατροφή του παιδιού ('Από- δοσις Μ. ΝΙΚΗΤΟΠΟΥΛΟΥ).....	9
Α. ΔΕΛΗΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: Εύγένιος Βούλγαρις.....	10
Σ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: 1821: 'Η πρώτη ναυτική επιτυχία.....	11
Α. ΠΑΛΛΗ, Γ. ΣΟΥΡΗ, Σ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ, Α. ΜΑ- ΒΙΑΝ, Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ: Ποιήματα.....	12
ΜΠΟΥΣΟΡ: Ένας ύμνος στο ψωμί (Διασκευή Σ. ΠΑΝ.).....	13
Γ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ: Οι Άγιοι Τόποι.....	14
Ν. ΔΗΜΗΤΡΟΚΑΛΛΗ: Οι αισθήσεις των ζώων.....	15
Θ. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ: Ψάρια παράξενα.....	16
Μ. ΠΡΟΤΟΓΕΡΙΔΗ: 'Η ιστορία του Ε.Ε.Σ. εικονο- γραφημένη.....	18
ΚΙΝΗΣΙΣ - ΔΡΑΣΙΣ Ε.Ε.Σ. και Ε.Ε.Σ.Ν.....	20
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ.....	26
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ.....	29
Α. ΔΩΡΙ: Πρόας, ο δούλος παιδαγωγός.....	30
ΣΤΙΧΟΙ - ΜΟΥΣΙΚΗ: Στα έσώφυλλα.....	

A.P. VARVARRIGOS: The Diadoumenos from Sou- nion and Hermes from Andrus.....	1
TH. DIOMEDES - PETSALIS: Epidaurus 1821 ..	2
A. PAPADIAMANDIS: Social Harmony.....	4
TH. F. CONSTANTINOU: Poem.....	5
COLLABORATOR: Astronomy.....	5
A. VARELLA: «Nothing More Valuable Among Greek Men than Freedom».....	6
G. VLACHOYIANNIS: The Resurrected.....	7
A. KARANTONIS: March talk.....	8
A. KATSIGRA: The Physical Resistance according to Hippocrates.....	9
H. HOLTMEIER: Child's Nutrition (Retold by M. NIKITOPOULOU).....	9
A. DELICOSTOPOULOS: Eugenios Voulgaris.....	10
S. PANAGIOTOPOULOS: 1821, The First Naval Success.....	11
A. PALLIS, G. SOURIS, S. SPERANTZAS, L. MA- VILIS, G. VIZYINOS: Poems.....	12
BOUSSOR: A Praise to Bread (retold by S. PAN.).....	13
G. MOUSTAKIS: Holy Land.....	14
N. DEMETROCALIS: Animals' Senses.....	15
TH. POTAMIANOS: Peculiar Kinds of Fish.....	16
M. PROTOGERIDES: The illustrated History of the H.R.C.....	18
H.R.C. and H.J.R.C.: Movement - Activities.....	20
READERS' COLLABORATION.....	26
PUZZLES.....	29
A. LAURIE: Proas, the Slave Educator.....	30
VERSES - MUSIC, Inner Covers.....	

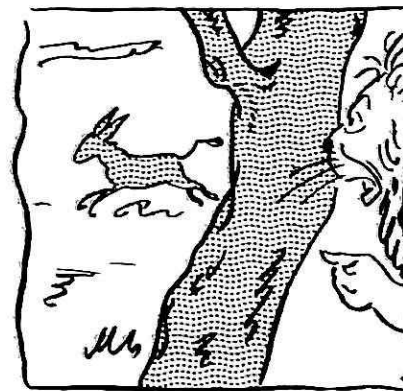
ΤΟ ΕΞΟΦΥΛΛΟ ΜΑΣ: 'Αντίγραφο του ζωγραφικού πίνακος «'Η πυρπόλησις της τουρκικής ναυαρ-
χίδος», έργου του διασώμου Έλληνος καλλιτέχνη ΚΩΝΣΤ. ΒΟΛΑΝΑΚΗ (1837-1907).

ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΛΙΟΝΤΑΡΙΟΥ

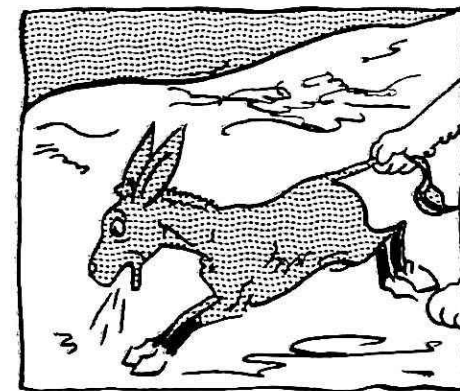
Του έλλοπόντος συνεργάτου μας
Α. ΒΩΤΤΗ



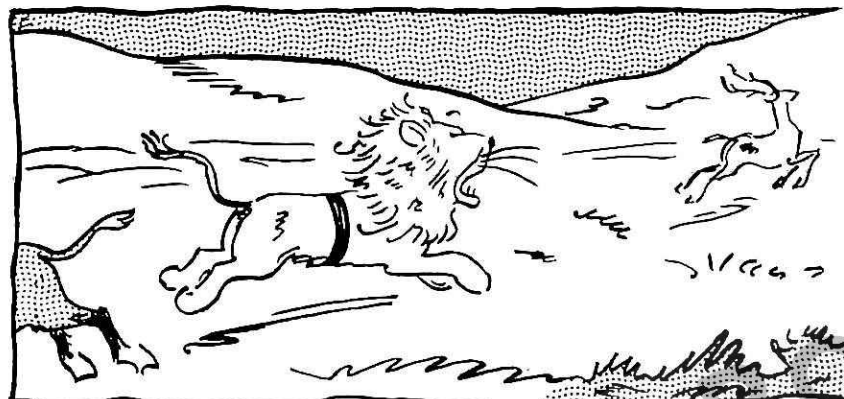
Ένα λιοντάρι μιὰ φορά
ένα λαγό είχε πιάσει
κ' έλεγε: «Έξαιρέτος μεζές,
μά δέ θά με χορτάση».



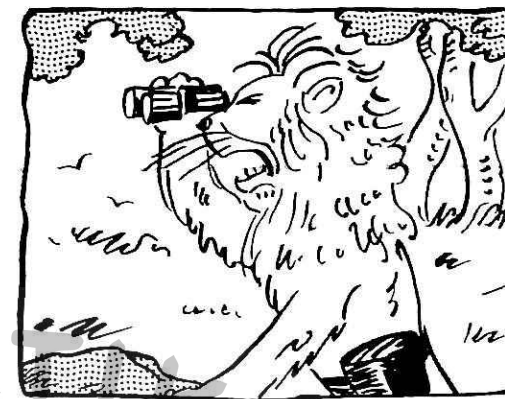
Μά ξάφνου νά ένας γαΐδαρος.
Και λέει μόλις τόν βλέπει:
«Κάνει για είκοσι λαγούς!
Αυτόν νά πιάσω πρέπει».



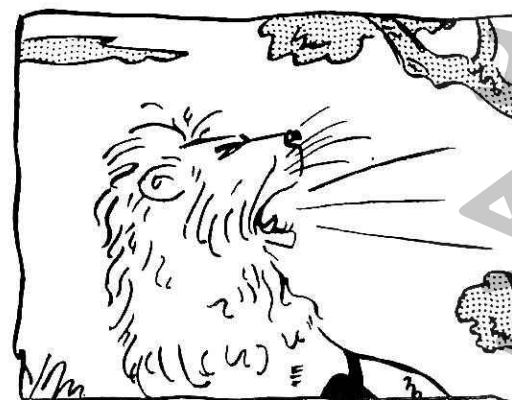
Και παρατώντας τὸ λαγό
τὸ γαΐδαρέλο πιάνει,
και συλλογίζεται μ' αὐτὸν
τὶ γεῦμα, πού θά κάνει!



Άμέσως όμως ξεφωνά: «Μπά! Νά μιὰ ελαφίνα,
πούν' άπ' τὸ γαΐδαρο διπλή! 'Α, θά περάσω φίνα!»
Κι αφήνοντας τὸ γαΐδαρο πίσω της τώρα τρέχει,
μ' αὐτὴ δὲν πιάνεται εύκολα. Θαρρεῖς φτερά πῶς έχει.



Τέλος προκάνει ἡ δύστυχη, χάνεται σ' ένα δάσος,
κ' ἔτσι τὴ χάνει τῶν θηριῶν ὁ ξακουσμένος ἄσσος.
«'Αχ, νάβρισκα τουλάχιστον τὸ γαΐδαρο πού εἶχα...»
Μά ὅσο κι ἂν ψάχνη, ἀλλοίμονο. Οὔτε γαΐδαρου τρίχα.



Τότε θυμάται τὸ λαγό. «Πούσαι, λαγέες» φωνάζει.
Και τρέχει ψάχνοντας, ἀλλά... κι αὐτὸς ἀπουσιάζει.
Και τὸ λιοντάρι άπ' τὸν καημὸ τὴν κεφαλὴ του σκύβει,
καί τ' ἀδειανὸ στομάχι του γιά παρηγόρια τρίβει.



Και ξαφνικά ἡ κυρά Λιλή:
«Καημένε λιονταράκο μου, τάθελες, κ' ἔπαθές τα.
Γιά νά πετύχης τὸ πολύ.
τὰ λίγα πούχες τ' ἄφησες 'Ε, τώρα... τρέχα θρέες τα»

ΕΝΙΣΧΥΣΑΤΕ ΤΟ ΕΡΓΟΝ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ



ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ